

la

1

KARYS

1963 M.
KOVAS - MARCH
NR. 3

KARYS

1963
Nr. 3 (1390)

Redaktorius —

Zigmas Raulinaitis

Kalbinių dalį redaguoja —

Kazys Kepalas

Dail. literatūros dalį redaguoja —

Vincas Jonikas

Administratorius —

Leidžia —

L. V. S. Ramovė New Yorko Skyrius

Leonas Bileris

Atskirus skyrius redaguoja:

P. Petrušaitis — Tremties Trimitas

Balys Brazdžionis —

Lietuviai Kariai Laisvajam Pasaulyje

TURINYS

V. Augustinas — Priešlėktuviniai šaudymo pratimai Gaižiūnų poligone	
	— viršelis
J. Širvytis — Būsimosios nepriklausomos Lietuvos gynyba	65
B. Pupalaigis — Prisimintinas praėties lietuviybės žiburys	73
P. Dirkis — Paskolos ir misijos	77
O. Urbonas — Didžiojo Šiaurės karo frontas Lietuvoje, II	79
V. Volertas — Žudąs atlaidumas — didelis nusikaltimas	84
P. Žilys — Bekas apie ultimatumą Lietuvai	85
Lietuviai kariai laisvajame pasaulyje	87
Kronika, spauda, komentarai	88

ATSTOVAI: Mike Maksvytis, Chicago, Ill.; Lionginas Leknickas, Cleveland, Ohio; Morkus Šimkus, Baltimore, Md.;
VI. Rušas, Toronto, Ont. Canada; V. šalkūnas, Australija

PLATINTOJAI JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE:

Baltimore, Md. — M. Šimkus
Boston, Mass. — "Baltic Florists"
Brockton, Mass. — A. Mantautas
Chicago, Ill. —
J. Karvelis, M. Maksvytis, "Marginiai", J. Memėnas, K. Rožanskas
Cleveland, Ohio — V. Ročiūnas
Detroit, Mich. — V. Perminas
Grand Rapids, Mich. — J. Belinis
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas
Philadelphia, Pa. — A. Impulevičius
Newark, N. J. — Kazys Trečiokas
Rochester, N. Y. — P. Saladžius
Waterbury, Conn. — V. Vaitkus

KANADOJE:

Hamilton, Ont. —
J. Pleinys, Z. Orvidas

Toronto, Ont. — August. Kuolas, V.
Rušas, J. Smolskis

Montreal, Que. — "Parish Library"

ANGLIJOJE:

"Dainora" — 74 Priory Road, Kew,
Surrey

AUSTRALIJOJE:

N. Butkūnas — 9 Cowper Street,
St. Hilda, Vic.

A. Kubilius — 131 Crozier Avenue,
Edwardstown, So. Australia

P. Mažylis — 1 Taroonga Court,
Norlane, Vic.

VENEZUELOJE:

Kun. A. Perkumas, SDB — Escuelas
Prof. Salesianas Avda. Miranda,
Boleita, Caracas

THE WARRIOR, magazine for the veterans, of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world.
Published monthly except July and August by "KARYS" — 916 Willoughby Avenue, Brooklyn 21, N. Y., U. S. A.
Subscription \$6.00 per year. Single copy 60 cents.

SECOND CLASS POSTAGE PAID AT BROOKLYN, N. Y.

Isteigtas Lietuvoje 1919—
Nepriklausomybės kovų—
metais

KARYS

Atgaivintas Jungtinėse
Amerikos Valstybėse 1950
metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 3 (1390)

KOVAS - MARCH

1963

BŪSIMOSIOS NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS GYNYBA

J. ŠIRVYS

IŽANGA

Bet kurio darbo bare yra įprasta planuoti. Planavimas šiais laikais nebėra tik geros valdžios, geros įmonės, ar gero ūkininko privilegija. Planavimas bet kurioje darbo srityje yra būtinas. Ir mes, siekdami savo nepriklausomybės atstatymo, turime jau dabar pradėti planuoti. Teisybė, mes jau turime daug organizacijų, partijų, kurios gyvai domisi ir nemaža yra nuveikę tautos vadavimo darbe. Tačiau, su dide-

liu apgailestavimu turiu konstatuoti, kad per 17 pokarinių tremties gyvenimo metų dar nesame sudarę bendros, visas partijas apimančios, pasaulio lietuvių tremtinių organizacijos, neturime nė mūsų tautos vadavimo veiklos bendro plano. Žinoma, ši veikla daug pareina nuo pasaulinės politikos, nuo atskirų kraštų politikos vystymosi, nuo nežinomos ateities..., tačiau, tai neatpalaiduoja mus nuo planavimo.

Šis mano darbas yra tarsi nedrąsus žvilgsnis ateitin, lyg retai susmaigstytos gairės augš-

čiau minėtam planui sudaryti. Aš žinau — jis turi daug trūkumų, gal ir klaidų, nes aš nė nepretenduoju į pranašus. Mano tikslas yra tik judinti šį reikalą, kelti viešumon, sudominti tautiečius tremtyje, padaryti jį diskusiniu objektu, jieškant bendro nusistatymo.

Ši tema apima labai plačias politikos ir strategijos sritis. Ji turėtų būti gvildinama mūsų politikų ir augštųjų karininkų, tačiau, manau, neapsiriksiu pasakęs, kad mes visi dabar esame tų sričių mėgėjai, mes visi tais klausimais domimės, todėl tegu bus ir man leista nors ir paviršutiniai juos pagvildinti.

LAISVĖS GALIMYBĖS

Vis daugiau girdėti balsų, kad laikas dirba komunizmo naudai, kad Rusijos komunistai vis stiprėja: šaltuoju karu, melo propaganda, sukta politika, kad ir po truputį, bet vis šį tą laimi, šį tą išsidera. Lietuvoje gi kolchozininkų padėčiai labai pablogėjus, jaunimas veržiasi į miestus, eina į mokyklas, kad nors tuo būdu išvengtų ūkio darbininko likimo. Mokyklose gi rafinuotom priemonėm jaunimas, esą, atšaldomas nuo tėvų tikėjimo, užsikrečias komunistinėm idėjom ir tuo būdu nutautinamas. Jaunuo-
lis pasidaro internacionaliniu komunistu, artimu rusams, tuo pačiu Lietuvai mirštąs. Toks galvojimas, nors ir turi kiek tiesos, tačiau yra perdėm pesimistinis. Iš gaunamų laiškų ir iš kai kurių faktų ryškiai tėvynėje pasireiškiančių, kaip tautinių rūbų, tautinių šokių bei tautinių dainų, patriotinių rašytojų pamėgimo, galime spėti, kad lietuviškoji dvasia ten dar tvirta. Pagaliau istorija rodo, kad lietuviai iš viso nelengvai nutautinami. Ypatingai tai nesiseka slavams, žemesnės kultūros tautai. Per ištisus šimtmečius carams, nežiūrint į jų dideles pastangas, nepavyko lietuvių nutautinti. Nepavyks nė suktiems komunistams.

Bendras pasaulio nusistatymas šiais laikais imperializmo atžvilgiu irgi labai nepalankus. Išsivysčius žinių perdavimo technikai, žmonės greičiau sužino, kas pasauly darosi, geriau orientuojasi, o su tuo kyla ir jų susipratimas, tautiškumo jausmas atbunda, laisvės troškimas stiprėja. Mes esame liudininkai, kaip pastarųjų poros metų laikotarpyje atgavo nepriklausomybę keliolika beveik puslaukinių Azijos ir Afrikos tautų, kurios niekada prieš tai nėra buvusios nepriklausomos. Iš kitos pusės imperijos viena po kitos griūva. Plati Britų imperija baigia sugriūti, Prancūzija, Italija, Olandija, Vokietija netenka savo kolonijų. Imperializmas yra tapęs nešvari priekaišto ir net priekabės žodžiu.

Tik viena Rusija, klastingai prisidengusi "socializmo kūrimo", "tautų brolystės", "darbininkų išlaisvinimo" ir kitais šūkais po II Pasaulinio karo yra pavergusi Pabaltijo ir daug kitų tautų, taigi, tiesiai kalbant, yra įsigijusi naujų kolonijų. Deja, tokia galinga ir įtakinga tauta, kaip JAV, o ir daugybė kitų tautų to rusų smurto per 17 metų nėra pripažinę, ir juo toliau, tuo stipriau ir drąsiau tą neteisę ima kelti tarptautinės politikos plotmėn. Spauda vis plačiau apie tai ima rašyti, nežiūrint, kad dėl to rusų komunistiniai vadai vis labiau nervinasi ir šūkauja.

Vengrijos, Vokietijos daliniai sukilimai nepavyko, tačiau tai nereiškia, kad daugiau sukilimų nebeįvyks. Žymus ukrainiečių žurnalistas Amerikoje yra viešai pareiškęs, kad Maskvos komunistai labai prisibijo savo pavergtų kraštų — Ukrainos, Lenkijos, Čekoslovakijos, Lietuvos, Latvijos ir Estijos sukilimo. Maskvos šnipai nužudė keletą Ukrainos laisvės kovotojų užsienyje, tačiau, anot to žurnalisto Dushnyk'o, Ukraina visvien išsilaisvins iš Rusijos komunistų primestos valdžios. Mums tokių pat vilčių irgi vis daugiau ir daugiau atsiranda. Rusija yra atsidūrusi kryžkelėje — ji arba turi užkariauti visą pasaulį (ko, ji, atrodo, ir siekia), arba suskilti į daugybę savo sudėtinių dalių . . .

J. Brazaičio liudijimu "Lietuvių absoliuti-
nė dauguma yra nepalaužiamai nusistatę už nepriklausomos Lietuvos atstatymą". Per 20 nepriklausomo gyvenimo metų išauginta buvo to-
kia dvasia, kurios per kitus 20 metų negalėjo sunaikinti okupacinės represijos ir gundymai. To-
dėl galime patikėti Dushnyk'o žodžiams, nors ir negalvojame, kad Lietuvių tauta pati viena kada sukils ir nusikratys rusiškojo komunizmo jungą.

LAISVĖS ATGAVIMAS

Lietuvių tauta ne kartą yra įrodžiusi, kad yra ryžtinga ir drąsi savo laisvei ginti. Tik šiame amžiuje, I ir II Pasaulinių karų metu, Lietuva yra didžiules aukas sudėjusi ant laisvės aukuro. Lietuviai nepabijos aukotis dėl tautos laisvės ir ateityje. Tačiau prieš tokį žiaurų ir brutų priešą, kaip Maskvos komunistus, mes vieni negalime kovoti. Lieka mums tik laukti . . . Laukti tinkamo momento, geros progos, gal net humaniško sąjungininko pagelbos. Tačiau kitų pagelba akiai pasikliauti negalime. Tiesa, yra šiais laikais humaniškių demokratiškių tautų, kuriuos ryžtasi padėti į ekonominius sunkumus pakliuvusioms tautoms, tačiau kad jos mums iškovotų laisvę, būtų labai neprotingas galvojimas.

Mes galime tikėtis iš jų šios tokios pagalbos, tačiau savo laisvės reikalu turime patys rūpintis ir patys ją išsikvoti.

Tautas laisve rūpintis mums, išeiviams, yra tiesioginė pareiga. Mes gyvename didelės laisvės demokratiniuose kraštuose, kur tautos vadavimo darbui turime daug įvairių galimybių. Mes galime veikti ir daryti reikiamos įtakos savo ir kitų kraštų diplomatams. Per juos mes galime tą klausimą nepalaujamai judinti ir iškelti tarptautinę plotmę. Mes taip pat galime ir privalome ruošti, atvadavimo momentui reikalingą, finansinę bei materialinę paramą. Pagaliau mes privalome ir patys ruošti *ginkluotam* vadavimo darbui, o atvadavus prisidėti savo profesiniu darbu prie tautos ekonominio, kultūrinio ir moralinio atstatymo.

Mes turime jau organizaciją, kaip VLIKas, kuri yra išvysčiusi gan pakenčiamą radijo ir spaudos politinį ir kultūrinį sekimą, taipgi neblogai jau veikia ir jos informacijos tarnyba. Jos keliomis kalbomis leidžiami biuletiniai duoda neabejotinų vaisių Lietuvos vadavimui populiarinti ir Maskvos komunistų užmačioms išryškinti, tačiau plačiau savo darbą išplėsti ji yra reikalinga stipresnės mūsų paramos. Ši organizacija juk geriau finansuojama galėtų bent anglosaksų pasaulyje paskleisti įvairių spaudinių Lietuvos vadavimo reikalu. Šiuo gi tarpu dėl mūsų permenkos paramos tai neįmanoma padaryti. Čia turiu dar kartą su apgailėstaviu pažymėti, kad kai kurios mūsų partijos šią organizaciją ignoruoja ir nenori prie jos veiklos (dėl, manyčiau nerimtų priežasčių) prisidėti, todėl ji negali sudaryti bent išeivijos tarpe pilno Lietuvos atstovavimo ir tuo diplomatiniam pasaulyje įsigyti didesnio su ja skaitymosi ir svaresnio žodžio. Jėgų suskaldymas ir dezorganizacija, nors ir dirbant viena linkme, niekada nebuvo naudingas. Laikui bėgant, reikia manyti, mūsų organizacijos susipras ir stos į koordinuotą darbą.

Mūsų diplomatai irgi nesėdi rankas sudėję: išnaudoja kiekvieną progą Lietuvos vardui populiarinti bei jos laisvės bylai kelti. Turėta šokių tokių nesėkmių, pvz. Brazilijoje pasiuntinybės panaikinimas, tačiau Vatikane pozicija buvo sėkmingai atlaikyta. Dėka tos veiklos ir įtakingiausios pasaulyje JAV-bės daug kartų viešai pareiškė nepripažinsiančios Lietuvos okupacijos ir yra pagrindo tikėtis, kad jos tą okupacijos klausimą iškels ir tarptautinė arenon. Iš JAV, kaip ir praeity, galime tikėtis paramos nepriklausomybės atstatymo momentui atėjus.

Pagaliau, išeivijoje turime ir nemaža nepriklausomybės laikais paruoštų karių, ypatingai

buvusių aktyvios tarnybos karininkų. Jie daugumoje jau suseno, tačiau yra dar pajėgūs veikti ir, atsiradus sąlygoms, galėtų paruošti mūsų jaunesnių žmonių ginkluotam vadavimo darbui. Mūsų kariai yra susiorganizavę į Veteranų Sąjungą "Ramovę", leidžia savo laikraštį "Kari", kuriame bendradarbiauja JAV atgaivinta šaulių sąjunga, daro savo suvažiavimus, bent JAV-se, ruošia paskaitas ir minėjimus. JAV-se mūsų kariai jau 1954 metais buvo iškėlę mintį organizuoti savo karinius dalinius. Ši mintis mūsų diplomatų, kitų veiksmų ir žymiųjų karių tarpe buvo labai palankiai komentuota, tik nesant tinkamų sąlygų, teko šis reikalas atidėti. Tačiau politiniam įtempimui ir karo grėsmei stiprėjant, tikimasi, kad leidimas iš JAV valdžios įstaigų savo daliniams organizuoti bus gautas. Mažiau tokių galimybių bus Australijoje ir kituose kraštuose, tačiau ir čia, bent teoretiniam pasiruošimui, tinkamos sąlygos visada bus. Reikalinga tik entuziastų, kurie ryžtųsi studijuoti.

Iškyla čia dar vienas klausimas — ar atsiras toks tinkamas momentas pradėti kovą už Lietuvos nepriklausomybę?

Kaip anksčiau minėjau, Rusija su savo komunimo misija ir pasaulio dominavimo idėja yra atsidūrusi kryžkelėje: Arba ji užvaldys pasaulį, arba žlugs ir subyrės į sudėtinę dalis, nes jos sukurtas komunizmas šių laikų kultūringoms tautoms visai nepriimtinas. Ji, matomai, tai supranta ir stengiasi nors apgaule bei jėga kitoms tautoms komunizmą primesti. Jėgos panaudojimas reiškia vergiją, okupaciją. Šiais laikais visoms pasaulio tautoms veržiantis į laisvę ir nepriklausomybę, jėgos politika darosi labai nepopuliari. Tiesa, apgaule ir klaidinimais jiems vis sekasi surasti pasekėjų net kultūringose tautose, tačiau laikas dirba jų nenaudai. Žmonės vis labiau įsitikina jų misijos klaidingumu ir nuo jų nusigręžia; priešinasi, vis labiau ruošiasi pasipriešinti jų grėsmei. Todėl, nežiūrint į visas Maskvos komunistų dideles pastangas karine galybe pirmauti pasaulyje, jiems tai nesiseka. Vakarų pasaulis vis labiau pradeda nepaisyti jų gąsdinimų, kuo labiau ir geriau darosi pasiruošęs jų jėgai pasipriešinti. Pačioje Rusijoje ir jos pavergtose šalyse, švietimui ir techniškam išsimokslinimui kylant, žmonės vis labiau ima pažinti Vakarų pasaulį ir jo ūkinę santarvę pirmum, vis labiau įsitikins, kad Vakarų pasaulio tautos nori tik laisvės ir savistovumo ir savo ginklavimusi visai nesiekia Rusijos pavergimo. Tuo būdu Rusijos tauta darosi abejinga komunizmo vadų idėjoms, vis labiau nuo jų atitrūksta ir mažiau juos remia. Tai gali privesti prie komunizmo kapituliacijos,

arba, blogiausiu atveju, prie neapgalvoto ar per klaidą iššaukto desperacinio karo. Ir vienu ir kitu atveju Lietuvai atsiras tas lauktasis momentas atgauti savo nepriklausomybę. *Tas momentas labai svarbu nepražiopsoti ir energingai bei sutartinai veikiant jį tinkamai išnaudoti.* Tam momentui mes turime būti tinkamai pasiruošę. Tam momentui pasiruošimo pareiga krinta ant mūsų veiksmų, diplomatų ir buv. karių pečių.

Pati lietuvių tauta gal būt labiausiai tuo momentu bus reikalinga mūsų paramos ir gal būt net — pradinėje stadijoje — vadovavimo. Pradėjęs kovai, reikia manyti, darbas vystysis daug geriau negu po Pirmojo Pasaulinio karo kad vyko. Dėl mūsų tautos nusistatymo nepriklausomybės atžvilgiu netenka abejoti. Mes esame šalti ir indiferentiški mažuose dalykuose, tačiau kai iškyla tautinio masto reikalas, mūsų būdas iš pagrindų pasikeičia: pasidarom veiklūs, energingi ir sumanūs, ir kraujo auka mus negąsdina. Dėl pasiryžimo mūsų tautoje būti laisvai — netenka abejoti. O, anot Vlado Putvio, “nėra tokios jėgos pasaulyje, kuri galėtų pavergti tautą, tvirtai pasiryžusią ginti savo nepriklausomybę”.

ISSILAISVINUSIOS LIETUVOS POLITINĖ SĄRANGA

Po šios, gal per daug jau ilgos, įžangos, noriu eiti prie savo temos artimesnio gvildinimo. Kadangi valstybių saugumas daug pareina nuo jų politinio susitvarkymo, nuo santykių su savo kaimynais ir iš viso nuo suverenumo, arba valstybingumo, išlaikymo politikos, todėl pažiūrėkim, koks dabar galimas suverenumas.

Suverenumas

Pilnai suvereninių valstybių laikas yra pasibaigęs. Tik Romos imperija sugebėjo tokia išsilaikyti arti dviejų tūkstančių metų. Bandžiusieji ją pamėgdžioti, kaip Napoleonas, Hitleris, Stalinas, arba kiek anksčiau — mongolai ir turkai, neilgai teišsilaikė tinkamoj augštumoj. Jų visų suverenumas buvo paremtas vyravimu kitoms tautoms, taigi, tautiniu ar idėjiniu egoizmu. Egoizmas krikščionišku supratimu yra blogis, yda, o blogis ilgai negali išsilaikyti, turi žlugti. Dėl tos paprastos priežasties ir komunizmui lemta žlugti, nors ir labai jis būtų išgalėjęs. Tuo labiau mažoms tautoms nėra ko galvoti apie pilną suverenumą. Vietoj jo dabar vis labiau populiarėja “tarptautinis suverenumas”. Kai kurie, kaip štai, Robert M. Hutchinson, yra jau tiek toli nuėję, kad pasiūlė “Draft of the

World Constitution” — pasaulinės valdžios sudarymui, tačiau tai galima traktuoti kaip kitą kraštutinumą, labai perankstyvą. Žinoma, pasaulinės valdžios sukūrimas tai būtų idealas, kuris paliuosuotų žmoniją nuo taip žalingų jai karų, nuo svetimų žemių ir tautų užgrobimo — tokio grynai egoistinio papročio, pašalintų taip brangų ginklavimosi reikalą, įgalintų kultūrinį ir ekonominį viso pasaulio bendradarbiavimą ... atrodo, atneštų laimę vargstančiai žmonijai ... Deja, geri dalykai lengvai neįgyjami, nors yra gerų vilčių, kad evoliucijos keliu, gal netolimoj ateity, prie to bus prieita. Kol kas mes turime įieškoti kitų kelių savo, nors reliatyviam, suverenumui išlaikyti.

Valstybių sąjunga

Anot mūsų ekonomisto Gedimino Galvos, “Lietuvai telieka vienintelis kelias — surasti talkininkų, kurių interesai sutaptų, ... mums telieka įsijungti didesnėn regijoninėn sąjungon, kuri galėtų politiškai, kariškai ir ūkiškai atsverti didžiųjų valstybių užmačias”. Šiandien bent tai atrodo idealiausias kelias nepriklausomybei išlaikyti, žinoma, reliatyvei nepriklausomybei, apribotai įvairiom tarptautinėm sutartim ir išpareigojimais. Žinoma, turėtume palaikyti glaudų ryšį ir su mums reikšmingom pasaulinio masto tarptautinėm organizacijom — šiuo metu su Jungtinių Tautų Organizacija (UNO), su Europos Bendros Rinkos tautom ir pan. Nors UNO yra dar silpna ir nepajėgi pašalinti didesnių kliūčių, tuo labiau nepriklausomybei garantuoti, tačiau laikada ji gali duoti ir gan realios naudos. Prisiminkime čia, kad ir Korėją (? Red.). Tačiau visas mūsų dėmesys turi būti sukoncentruotas į vidurio Europą — į mūsų artimuosius kaimynus. Nors apie tokios regijoninės sąjungos sudarymą šiuo metu labai sunku kalbėti, nes daug yra nežinomų veiksmų, pvz.: kiek liks po karo gyventojų, kokios bus naujai susikūrusios valstybių teritorinės ambicijos, ūkinis pajėgumas, politinis susitvarkymas ir t.t., tačiau šiuokius tokius metmenis jau dabar galime ir turime užmesti. Svarbus čia yra dėsni: Sąjungos nariai turi turėti bendrą tikslą. Mažoms valstybėms tokį tikslą sudaro noras bendrom jėgom gintis nuo agresyvaus kaimyno. Taigi, mes turėtume stoti į mažų valstybių sąjungą. Tokią sąjungą galėtų sudaryti Latvija, Estija, Gudija, Ukraina, gal dar viena kita valstybė ir mes. Pirmiausia, žinoma, turėtume pradėti tą sąjungą kurti Pabaltijo tautų tarpe. Toliau ją plėsti, priimant mums palankius ir taikingai nusiteikusius kitus mažus kaimynus. Pažiūrėkim, kokie kaimynai galėtų įeiti į sąjungą su mumis.

KAIMYNAI

Mūsų artimiausias kaimynas — gimininga savo praeitimi ir artima savo kalba — latvių tauta, skaitytinas pirmasis mūsų sąjungininkas. Lietuvių — Latvių sąjungos idėja jau gan sena. Dar prieš I. Pas. karą ir nepriklausomo gyvenimo laikais ta idėja atskirų veikėjų buvo dažnai keliami. Latvių rašytojai Atis Kronvalds, Janis Rainis - Pliekšans, poetė Aspazija — Elze Priekšanė ir ypatingai Latvių — Lietuvių Vienybės draugijos pirmininkas inž. J. Riteris yra daug gražių žodžių parašę ir pasakę vienybės reikalu. O mūsų žinomas veikėjas, Klaipėdos Lietuvių - Latvių Vienybės pirmininkas, dr. J. Šliūpas buvo net laikinę abiejų tautų bendrą konstituciją sudaręs, pagal kurią siena turėjo būti panaikinta, laikoma bendra kariuomenė, bendri pinigai, paštas, bendras prezidentas, su privaloma abiejų tautų kalba mokyklose, paliekant abiem tautom tik plačią kultūrinę autonomiją. Deja, tada pavojams praėjus, neatsirado sąjungai didesnio pritarimo. Po pastarosios okupacijos, manau, ši idėja nesunku bus įgyvendinti. Ji turėtų būti pradėta judinti jau ir dabar, išėivijoje.

Kita Pabaltijo tauta — Estija, nors ir negimininga mums, tačiau visą laiką rodė gražių simpatijų mums ir buvo linkusi su mumis bendradarbiauti. Ir mes parodydavom jiems kai kada daugiau simpatijų, negu latviams. Su estais mes, tačiau, neturime bendros sienos, o, be to, jie yra artimesni suomiams ir daugiau linksta į suomių pusę, tačiau jie nesišalina nė nuo mūsų bei latvių. Estiją reikia laikyti antruoju mūsų sąjungos nariu. Galimas dalykas, kad per juos pavyks į sąjungą pritraukti ir Suomiją.

Trečias sąjungos kandidatas yra Gudija, niekad dar neturėjusi nepriklausomybės, nesudariusi savo valstybės, tačiau jau rodanti tokias aspiracijas. Deja, mūsų veiksmų pirmas susitikimas su gudais Miunchene nedavė lauktų rezultatų ir nepavyko užmegzti su jais ryšio. Jų teritorinės ambicijos pasirodė esančios per daug plačios. Tas dar kartą pasitvirtino JAV Atstovų Rūmų specialiai komisijai išleidus SS SR tautų pavergimo tyrinėjimo davinius — 14 raportų. Vienas toks raportas, Nr. 9, 31 psl. aprašė gudų apklausinėjimo davinius. Ten gudai patriotai, matomai, norėdami gerai pasirodyti amerikiečiams, nukopijavo didelę dalį Lietuvos istorijos, pasigyrė valdę baltus iki Baltijos marių, esą 12-tam amž. buvusios Vilniaus ir Gardino kunigaikštystės buvo gudiškos, Mindaugas buvęs gudas ir pan. dalykų. Vilnius, esą, buvęs visas gudų judėjimo centras, į kurį jie ir dabar

reiškia savo pretenzijas. Su jais gal teks pasibarti, tačiau neturint jiems istorinių faktų, vargiai kas patikės tais jų teigimais ir gal, tarp-tautinėms institucijoms padedant, pavyks su jais susitaikyti ir į sąjungą įtraukti, bendrai gintis nuo kitų jų kaimynų — rusų ir lenkų.

Ukraina — tai kitas kraštas, su kuriuo mes istorijos bėgyje turėjome daug bendrų reikalų ir, reikia manyti, turėsime ir ateityje. Tai didelė tauta, kuriai betgi, po pirmųjų dviejų pasaulinių karų, nepavyko sudaryti atskiros valstybės. Jų vadas gen. Petliura buvo susitaręs su lenkų Pilsudskiu kits kitam padėti nepriklausomybę atgauti. Jis lenkams padėjo, tačiau Pilsudskis jį apgavo, — ne tik kad jam nepadėjo kovose su rusais, bet dar pasinaudodamas jų silpnumu, užgrobė jų Lvovą, kuris po Antrojo Pasaulinio karo vėl grįžo Ukrainai. Ukrainiečiai betgi šitą lenkų apgaulę nepamiršo ir su jais, greičiausia, nesidės. Daugelis ukrainiečių dar su dėkingumu prisimena mūsų didžiųjų kunigaikščių išmintingą valdymą ir, jeigu jiems pavyks nuo rusų hegemonijos atsikratyti, atrodo, jie mielai su mumis norės bendradarbiauti ir į sąjungą dėtis. Tai būtų stiprus sąjungininkas. Galimas dalykas, tačiau, kad ukrainiečiai turės ginčų su rusais ir lenkais, todėl mums reikės būti labai apdairiems, neišivelti per juos į kokias nors painiavas su jų kaimynais.

Kaimynai lenkai vargiai galės būti mūsų sąjungininkai. Tiesa, jie rodo didelio prielankumo mums, tačiau jie į mus tebežiūri istorinių unijų akimis ir Lietuvą įsivaizduoja kaip savo provinciją. Jie, be to, turi ginčų sienų klausimais su visais kaimynais ir pas juos dar neišnykęs "mocarstvos" jausmas. Su jais mes galime turėti tik nemalonumą ir ateityje.

Rusija nuo Petro Didžiojo ir Jono Žiauriojo laikų, per eilę šimtmečių, buvo agresyviai nusistačiusi kitų, ypač mažųjų, tautų atžvilgiu, nors kultūriniai ir techniškai visada buvo atsilikusi nuo vakarų Europos tautų. Komunizmas šią tautą dar labiau bus sugadinęs. Komunizmui žlugus, kol susitvarkys ten normalus gyvenimas, kol įsivyras ten demokratinė santvarka, galima laukti visokių netikėtumų. Tačiau, jai kiek sustiprėjęs, galima laukti nieko kito, tik agresyvumo atnaujinimo. Todėl mes ir sąjungininkai turės atydziai ją sekti ir numatyti visus galimus jos ėjimus.

Vokietija — kitas stiprus ir agresyvus kaimynas, kuris kiekviena proga linkęs su Rusija dalintis mažuosius kaimynus, ar bent nustatinti juose savo įtakos zonas. Mes turime su Vokietija ginčytiną objektą — Klaipėdos ir vad.

Mažosios Lietuvos sritis. Nors dabar Vokietija yra suskaldyta ir sumenkusi, tačiau jai susijungus, po eventualaus karo, mes turėsime energingai, gal visom priemonėm veikti, kad išsprendus tuos ginčytinus klausimus. Dabartinė Kalinino sritis, kaip rusų kolonija, tikriausiai negalės pasilikti. Ji greičiausiai turės atitekti Lenkijai ir mums, nes čia po II Pasaulinio karo vokiečių labai mažai bėra likę, rusai irgi, tikriausiai, nespės tvirtai įsistiprinti.

LIETUVIŲ MISIJA

Mūsų pedagogas prof. dr. Antanas Paplauskas-Ramūnas, kuris yra išvažinėjęs su paskaitom visus žemynus ir skaitęs paskaitas daugiau nei 20-tyje universitetų, mano, kad Lietuva tikrai prisikels ir suvaidins ateityje didelį vaidmenį žmonijos integracijos procese. Jis skirsto pasaulį kultūrų atžvilgiu į tris dalis: Vakarų pasaulį, su augšta dvasine kultūra, Ameriką — su augšta technika, ir Vidurio Europą, kuri stovi viduryje tarp pirmųjų dviejų. Prie trečiojo pasaulio jis priskiria kraštus tarp Baltijos, Juodosios ir Viduržemio jūrų. Šiems kraštams ateity teksią tiltą nutiesti tarp Rytų ir Vakarų. Lietuva irgi randasi to trečiojo pasaulio sferoje. Ji, anot prof. dr. Ramūno, "kelsis ir nušvis negėstančia šviesa Pabaltijai, Europai ir pasauliui". Lietuviai jau viduramžiais pasižymėjo nuosaikumu, tolerancija, teisingumu, organizuotumu, tvarka; jie ir iki šiol yra išlaikę tas geras būdo savybes. Lietuviai nesvajoja apie kitų tautų pavergimą, tačiau nenori ir kitiems vergauti, reikalui esant parodo nepaprastos energijos ir sugebėjimo savo krašto laisvei ginti.

Ateity, kaip minėjau, nebeįmanoma bus individualiai savo laisvę ginti. Teks organizuoti bendro intereso tautų sąjungas, federacijas ar panašius junginius. Kokios apimtys tos tautų sąjungos ar federacijos bus, sunku dabar pasakyti. Jonas Grinius savo straipsnyje tuo reikalu protauja, kad Pabaltijo tautų federacija bus per silpna ir turės prisijungti dar prie didesnės federacijos ir sudaryti Vidurio Europos federaciją, į kurią įeitų ir Lenkija. Tačiau, siekiant ir ūkiškai savistovų vienetą sudaryti, gal būt teks dar prisijungti prie vad. Bendros Europos Rinkos ir sudaryti Vakarų Europos federaciją.

Kokia ta federacija bebūtų, ji turės būti demokratinė, neduodanti vienai kuriai tautai vyravimo teisės. Naudinga dar bus turėti tarptautinę organizaciją, kaip J. T., kuri vaidintų "taikos žandaro" pareigas ir duotų įgaliavimus tokiai įtakingai demokratinėi tautai, kaip JAV,

reikalui esant, sulaikyti tarptautinius incidentus. Toks susitvarkymas, atrodo, bus geresnė garantija, negu stiprios kariuomenės laikymas.

VIDAUS VALDYMOSI SĄRANGA

Valstybės vidaus valdymosi forma, neabejotinai, irgi turės didelės reikšmės santykiams su išore, o tuo pačiu ir valstybės saugumui. Netenka abejoti, kad mūsų valdžia bus organizuota demokratiniais pagrindais. Vienos partijos vyravimas tautoje, kaip ir vienos valstybės vyravimas sąjungoje, bus labai nepageidaujamas. Valdžia turės turėti visos tautos pasitikėjimą. Tam užtikrinti vyriausios trys valdžios funkcijos turės būti atskirtos, nors ir ne absoliučiai. Įstatymų leidžiamoji, vykdomoji ir teisiamoji galia turės būti savistovios, autonominės, tačiau savo veikloje darniai bendradarbiauti ir išlaikyti pusiausvyrą, nes tik tokia valdžia įgyja tautos pasitikėjimą, pastovumą, augštą darbingumą ir tarptautinį orumą. Todėl šalia seimo gal reikės įsivesti ir senatą, o prezidentą padaryti renkama visos tautos, bet ne seimo; jį seimas tik tvirtintų. Ministerius turėtų pasirinkti prezidentas, patiekdamas seimui tik patvirtinti. Teismai turėtų būti nepriklausomi nuo vyriausybės ir veikti pagal įstatymus ir savo sąžinę. Tik augščiausius teisėjus turėtų skirti prezidentas, o tvirtinti seimas. Augščiausiojo teismo įstatymų aiškinimas turėtų įstatyminės reikšmės. Visos piliečių teisės, taip pat partijų veikimo teisės, turėtų būti garantuotos, kaip visose demokratinėse šalyse (Ir komunistų? Red.)

GINKLUOTOS JĖGOS

Po Antrojo Pasaulinio karo mes netekome nepriklausomybės be karo, savo kariuomenės visai nepanaudodami jai ginti, nors kariuomenę turėjome gan neblogai paruoštą. Tas faktas daugumą mūsų apvytlė. Keliamas klausimas, ar iš viso mažoms tautoms apsimoka laikyti kariuomenę?

Tas klausimas, atrodo, reikalingas didelių reformų: tautos gynimas turės būti visai kitaip organizuotas. Čia mes gal turėtume pasimokyti iš netolimos mažos Suomijos, kuri yra parodžiusi pasauliui dėmesio vertą pavyzdį — beveik neturėdama reguliarios kariuomenės, pajėgė kare atsilaikyti prieš tokią milžinišką ir neblogai ginkluotą Rusiją. Naujų reformų reikalauja ir nuolat atsirandą nauji ginklai, nauja taktika. Tiesa, tokie nauji ir brangūs ginklai, kaip atominės bombos, mums, mažai tautai, bus visai neįmanomi įsigyti, jeigu jų gamyba pasiliks to-

kia pat brangi, kaip iki šiol. Moderniškieji lėktuvai taip pat bus sunkiai įkandami . . .

Ginklavimosi klausimas, žinoma, turės būti aptartas ir suderintas su mūsų sąjungininkais. Turės būti sudaryti gynimosi bendri planai, bendra strategija, aerodromų, radarų tinklas, raketų bazės ir kt. Tie planai, reikia manyti, įpareigos mus kiek ir kokios kariuomenės laikyti, kokias ginklų atsargas laikyti, kokius, gal suderintus, bendrus manevrus su kaimynų kariuomene praveisti ir pan. Sudarant tuos planus, žinoma, ir mes turėsime balsą ir galėsime siūlyti bei derėtis palankesnių mums sąlygų.

Tačiau, pradžioje, nepriklausomybės atstatymo momentu, visų tų planų ir suderinimo nebus. Teks veikti visom kryptim ir viską bandyti, kad greit apčiuopiamą ir patikimą jėgą susidarius, kuri būtų veiksminga tautos gyvybiniuose reikaluose.

Pavojui praėjus ir padėčiai aprimus mūsų kariuomenė galėtų būti sumažinta, jeigu tarptautiniai įsipareigojimai leis, iki karininkijos ir puskarininkų kadro bei štabų laikymo. Kareiviai gi galėtų būti paruošiami jų gyvenamose apylinkėse, sakysime valsčiaus miesteliuose ir seniūnijose. Taigi, kiekviename valsčiaus mieste lyje turėtų būti kuopos raštinė su kuopos kadru, o didesniuose kaimuose ar seniūnijose įsteigti būrių centrus su būrio vadu ir atitinkamu kadru. Batalijonų ir pulkų vadai gyventų su savo štabais apskričių miestuose. Kareivių apmokymas galėtų vykti savaitgaliais arba laisvesniu nuo ūkio darbų laiku. Retkarčiais galėtų būti padaryti pratimai visiems gyventojams — pvz. priešdujinės, priešatominės apsaugos pratimai. Būriai laikada galėtų būti sušaukiami į kuopų ir batalionų vadų gyvenvietes ir padaromi bendri, didesnių junginių apmokymai. Kadrai turėtų būti kitu laiku sušaukiami į numatytas vietas ir atskirai apmokomi bei lavinami.

Technikinės dalys: inžinerijos dalys, ryšininkai, auto mechanikai, šarvuotininkai, raketininkai ir, ypatingai, lakūnai turėtų būti apmokomi senuoju būdu — sušaukus juos ir apgyvendinus ilgesniam laikui kareivinėse. Mažiau turėtų būti kreipiama dėmesio apmokyme į rikiuotės ir įvairių statutų mokymą, o daugiau į tos dalies specialybės dalykus, reikalingus žinoti

karo metu. Specialių dalių rekrūtai turėtų būti parenkami atitinkamų specialybių žmonės, arba inteligentai su augštesniu mokslu, kurie galima būtų greičiau ir sėkmingiau paruošti. Po kelių metų, apmokymą baigus, jie turėtų būti vieną ar du kartu šaukiami trumpiems specialybės pakartojimams ir su nauja technika susipažinti.

Karininkams ruošti karo mokykla su kariūnais ir kariūnais aspirantais turėtų veikti panašiai kaip nepriklausomybės laikais kad veikė. Tik baigę mokslą karininkai turėtų daugiau dėmesio kreipti į nuolatinį tobulinimąsi karo moksle: ruošti taktinius pratimus, karinius žaidimus, paskaitas ir net kursus. Karininkai turėtų avansuoti ne vien pagal išstarnautą laiką, bet pagal charakterį ir vadui tinkamas savybes, į kurių tarpą įeitų ir tokios, kaip patriotiškumas, drąsumas, greitas orientavimasis, sugebėjimas greit įgyti karių pasitikėjimą ir kt. Atsargos karininkai turėtų būti bent kelis kartus, pagal reikalą, šaukiami žinių pakartojimui ir apmokymui.

Ginklų parūpinimas — labai svarbus ir mums opus dalykas, nes mes ginklų fabrikų negalėsime turėti. Galingesnius ir brangesnius ginklus turėsime pirkti iš užsienių. Todėl jų atsargos turės būti labai atsargiai nustatomos, pagal galimybes pasenti ir galimybes juos įsigyti, ar pakeisti naujais. Kariuomenė ateity turės būti labai paslanki, judri. Taigi, turėsime atkreipti didelį dėmesį į motorizaciją, kas pareikalaus nemaža tautos resursų, tuo labiau, kad mes savo motorizacijos fabrikų gal iš viso negalėsime pasistatyti. Daugiausia ką mes galėsime sukurti, tai nedideles municijos dirbtuves, mašinų ir ginklų remonto dirbtuves, aprangos — intendantūros dirbtuves ir gal ryšių priemonių dirbtuves. Žinoma, nelaukiant daug kariuomenės ir to įvairaus turto daug nereikės, tačiau, svarbu bus turėti tų įvairių dirbtuvių nors užuomazgą su planais, reikalui esant, greitai jas išplėsti, keliariopai padidinti. Tačiau turint gerų ir patikimų sąjungininkų, kuriais galėsime pasitikėti, gal nereiks, ar bent galima bus sumažinti iki minimumo ir tų įvairių dirbtuvių skaičių. Tačiau tų reikmenų tiekimas turės būti numatytas atitinkamomis sutartimis, sudarytomis su sąjungininkais.

PRISIMINTINAS PRAEITIS LIETUVYBĖS ŽIBURYS

BALYS PUPALAIGIS

Kam teko traukiniu keliauti iš Kauno į Vilnių, daugelis pastebėjo kairėje geležinkelio pusėje ežerą. Jo vienas galas siekia geležinkelį, o kitas — kalnelį, ant kurio stovi graži raudona gotikinė dvibokštė Žaslių bažnyčia.

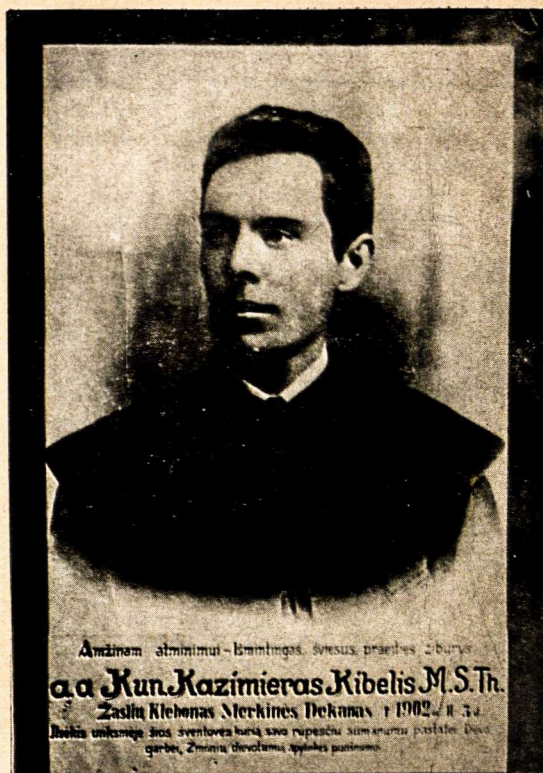
Kaip tas kalnelis, taip ir bažnyčia nėra paprastos reikšmės. Pagal Balinskio "Starożytna Polska i Wielkie Księstwo Litewskie" padavimą, kalnelyje yra palaidota Lietuvos kunigaikščio Kerniaus duktė, kunig. Živibundo žmona, o kunig. Kukovaičio motina Pajauta, mirusi 13-me amžiuje; pagonystės metu ji buvo laikoma deive. Bažnyčia gi yra Kaišiadorių vyskupijos prokatedra.

Pirmoji Žaslių R. kat. parapijinė bažnyčia ant Pajautos kapo buvo pastatyta 1517 metais. Ją dvarininkai Načiai 1533 m. buvo atnaujinę. Dabartinė prokatedra atsirado a. a. kun. Kibelio rūpesčiu ir pastangomis.

Kun. Kazimieras Kibelis gimė 1868 m. Kvedarnos parap., Tauragės apskr., o mirė džiova Žasliuose 1902 m. vasario mėn. 3 d. ir čia šventoriuje palaidotas. Dvasinę seminariją jis buvo baigęs Vilniuje. Kunigu išventintas 1890 m., o Petrapilio Dvasinėje Akademijoje buvo įgijęs teologijos magistro laipsnį. Jis iš karto buvo paskirtas Vilniaus dvasinės seminarijos profesoriumi. Lenkomanai pastebėjo, kad kun. Kibelis klierikų tarpe palaiko lietuviškumą, 1893 m. jį iškėlė į mažą Inturkės parapiją klebonu.

Tuo metu Žasliuose ėjo smarki kova tarp lietuvių ir lenkuojančių; reikėjo griauti seną medinę bažnyčią ir statyti naują, mūrinę; tad reikėjo energingo, sumanaus ir veiklaus klebono.

Žaslių parapija katalikais buvo gausi; klebonija turtinga; tad labai viliojo lenkus kunigus. Kad Žaslių didžiulė parapija buvo lietuviška, abejoti netenka, nes iš virš 10,000 parapijiečių, tik apie 1,000 buvo lenkuojančių, tačiau Vilniaus vyskupai klebonais ir vikarais skirdavo kunigus lenkus, visai lietuviškai nemokančius.

Ir keista buvo: lietuvių vaikus, lenkiškai nemokančius, pirmai komunijai ruošdavo lenkiškai.

Ilgai lietuviai buvo ramūs, bažnyčios vyriausybei nedrįso priešintis, nes tikėjo, kad taip turi būti ir, kaip kunigai sakė, Dievas tik lenkiškai supranta.

Pagaliau atsirado daugiau lietuvių kunigų. 1882 m., tik ką išventintą, kun. Aleksandrą Burbą paskyrė į Žaslius vikaru. Klebonas buvo lenkas kun. Szmigiro, kuris lietuviškai nemokėjo. Kalėdodamas kun. Burba pamatė, kad beveik visi parapijiečiai kalba lietuviškai, o meldžiasi kažkokia lenkiška mišraine, todėl jis pradėjo mokyti lietuviškai melstis ir ėmė sakyti lietuviškai pamokslus. Šis kun. Burbos apaštalavimas nepatiko lenkams kunigams ir dvarininkams. Jų pastangomis kun. Burba buvo iškeltas į kitą parapiją, bet jo atgaivinta parapijiečiuose lietuviška dvasia pakilo: žmonės reiškė protestus, reikalavo lietuviškų pamokslų ir pamaldų. Kilo kova. Vyskupijos valdžiai patekus kun. L. Zdanavičiui, 1890 m. buvo leista Žaslių bažnyčioj giedoti lietuviškai ir kunigams mokyti vaikus lietuviškai katekizmą.

Lenkuojantieji tokiu vyskupijos patvarkymu pasipiktino, kėlė bažnyčioje triukšmą ir

net muštynes. Vyskupijoj skundų buvo iš abiejų pusių. Įsivyravus bažnyčioj suirutei, vyskupijai teko imtis, nors ir nepalankių jai, priemonių — rasti tinkamą lietuvių kleboną.

1894 metais Žaslių klebonu buvo atkeltas šviesus lietuvis kun. Kazimieras Kibelis; 1897 m. jis dar buvo paskirtas ir Merkinės dekanu.

Žasliuose kun. Kibelis visu uolumu pradėjo kelti parapijiečių tautinį susipratimą. Lietuviškų knygų jam pristatydavo kun. K. Kazlauskas, kuris buvo du kartus Žaslių geležinkelio stotyje kratomas.

Pirmą kartą kun. Kazlauskas nieko draudžiamo su savimi neturėjo. Antrą kartą žandarai kratydami jo valizą, rado ant viršaus breviorių, nosines ir panašiai, o apačioje buvusiu lietuviškų knygų jie taip ir nepastebėjo.

Lenkuojantieji matydami, kad Žaslių parapijoj kas kart vis labiau kyła tautinis susipratimas, apskundė kun. Kibelį policijai, kad jis platina lietuvišką draudžiamą literatūrą. Įvyko krata. Naktį 12 val. žandarmerijos pulkininkas su padėjėjais ir policija apsupo kleboniją ir nuodugnai ją iškratė. Zakristijonas Piliponis savo kambary turėjo pasikabinęs ant sienos švarką, kurio kišenėse buvo keli Tėvynės Sargo ir Varpo numeriai. Žandaro akivaizdoje jis pakilo iš lovos, nukabino nuo sienos švarką, apsilvilo ir taip liko nekratytas.

Krata truko ligi pusryčių. Klebonijoj buvo nieko nerasta. Kun. Kibelis žandarui pareiškė: "Dabar, tamstos, atlikę savo pareigą, prašom su manimi papusryčiauti ir pasikalbėti". Pusryčiaujant kun. Kibelis sako pulkininkui: "Aš skundžiamas vien už tai, kad esu lietuvis ir kad ginu lietuvis nuo sulenkėjimo. Aš galvoju, kad valdžia negali man to skaityti baustinu".

Bičiuliškai pasikalbėjus, pulkininkas sutiko su kun. Kibelio nuomone ir pasakė, kad jis ateityje panašioms skundams daugiau nebetikės. Ir iš tikro, kun. Kibelis vėliau patyrė, kad skundikai žandarų pritarimo daugiau neberado. Po to kun. Kibelis dar uoliau ėmėsi šviesti lietuvis.

Lenkuojantieji, nieko nelaimėję žandarmėrijoj, kiekviena mažiausia proga pradėjo su skundais vykti į Vilnių pas prelatus. Juozas Civanovičius iš Žaslių, kuris nemokėjo poterių nei lenkiškai nei lietuviškai, apskundė kun. Kibelį prelatui kun. Aleksandrui Hrynneweckii už tai, būk jam neduoda "vainiko" (jungtvių) dėl nemokėjimo poterių lietuviškai. Prel. Hrynneweckis prisiuntė kun. Kibelii, užrašęs ant vizitinės kortelės, tokį aštrų lenkomaniską įspėjimą: (Vertimas iš lenkų kalbos): "Skubiai.

Jei nėra kanoninių kliūčių ir jei abi šalys yra katalikai, prašau tuojau išduoti jungtuvėms liudijimą Juozui Civanovičiui iš Žaslių, kuris tuokiasi su Anele Lidskonovaite iš Kazokiškių. *Lietuvių kalbos nemokėjimas nėra kanoninė kliūtis.* Nežinantieji lietuvių kalbos ir jos literatūros, gali būti išganyti ir jiems teiktina le-gali santuoka. Prašau lietuviškumą paslėpti kišenėje, daugiau nejuokauti, nes juokavimas prie gero neprives. Vyskupas ir konsistorija prieš kunigą dėl lietuviškumo manijos gauna skundų, todėl mes kunigą galim atleisti net į Ameriką. Laukiame Civanovičiaus bylos pabaigos".

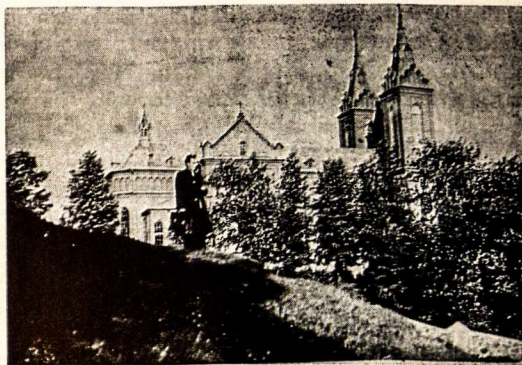
Kun. Kibelis, gavęs, tuoj atsakė tokiu laišku (versta iš lenkų kalbos):

"Illustrissime Domine! Nesu vaikas, sąžinės ir proto taip pat nepraradau, kad dėl kažkokių savo nepagrįstų kapryzų trukdyčiau tokį rimtą reikalą, kaip jungtuvės. Žaslių parapijoje (kurioje esu arti 4 metų) kasmet jungtvių būna keliosdešimt, tačiau iki šiam laikui dar nebuvo atsitikimo, kad pasibaigus užsakams ką nors būčiau atsisakęs sutuokti ar išduoti jungtuvėms liudijimą, be skirtumo, kaip ponai jaunavedžiai kalba: vokiškai, prancūziškai, lenkiškai ar net lietuviškai. Ir šiame su Civanovičiumi atsitikime, jei nedaviau jam jungtuvėms liudijimo, turėjo būti priežastis. Mano galvoju, turiu teisę iš Didžiai Gerbiamo Kunigo Prelato, kaip iš Bažnyčios Dignitoriaus, reikalauti išaiškinti faktinę priežastį, dėl kurios neišduodu Civanovičiui liudijimo. Užtuot išaiškinus priežastį ir pagrindus, kodėl aš atsisakiau išduoti Civanovičiui liudijimą, Didžiai Gerbiamas Kunigas Prelatas pajaukia save insinuacijomis mano adresu dėl "lietuviškumo manijos" ir duodamas man įsakymą, kurio, pagal kanonų nuostatus, neturiu teisės įvykdyti. Civanovičiui neišdaviau liudijimo jungtuvėms dėl to, kad Žaslių bažnyčioj nebuvo jo užsakų. Užsakų nepaskelbėme dėl to, kad Civanovičius pas mus jų neužsakė, kas matosi iš užsakų knygos. Pagaliau šį reikalą asmeniškai perduodu Jo Ekselencijai Kunigui Vyskupui. Kad nežinojimas kokios nors literatūros ar kalbos, lietuvių ar lenkų, nėra kanoninė priežastis legaliai jungtuves atlikti, ir kad tas yra nereikalinga išganymui, lygiai gerai žinau, kaip ir Didžiai Gerbiamas Kunigas Prelatas. Nereikalinga buvo mane apie tai informuoti. Aš dar seminarijos mokykliniame suole girdėjau ir neužmiršau, kad išganymui, mažiausia, pagrindinių šventojo tikėjimo tiesų žinojimas yra tikrai reikalinga ir parapijoje kunigas turi pareigą šių tiesų reikalauti iš tikinčiųjų. Ar Civanovi-

čius moka lietuviškai ar ne, tikrai nežinau, nes man net į galvą neatėjo mintis jo to paklausti. Taip pat dviejų-trijų metų bėgyje patirta, kad užtenka paberti ar išpėti koki nors išdykėlį, kreivaprietaikininką, girtuoklį ar bendrai koį nors piktadarį ir reikalauti jo pasitašymo, — o jis, naudodamasis lengvu susisiekimu, tuojau vyksta į Vilnių su skundu ant kunigų, kad jie "litvomanai", — reikalauja būtinai išpažintį atlikti lietuviškai, poteries kalbėti būtinai tik lietuviškai ir kitas nesąmones išdarinėja. Kaip parodo paskutinis brutalus ir prievartaujantis Didžiai Gerbiamo Kunigo Prelato laiškas Civanavičiaus byloje, pas kai kuriuos, Didžiai Gerbiamus Kunigus Prelatus jie randa dėmesį ir bylą laimi. Patyrimas pamokė, kad dabar "litvomanijos" arkliuku labai apsimoka naudotis ir juo galima toli nuvažiuoti, šmeižiant ir išgalvojant ant sau nepatinkamo kunigo bet kokių nesąmonių; kaip patirtis rodo, tam įrodymai nereikalingi. Užtenka pasakyti, kad kunigas "litvomanas" ir jau ... Išdarinėjamos tokios nesąmonės, kad net ten, kur vieno asmens žodžiuose tiesos negali būti, ir tai jie imami už tikrą pinigą. Apšmeižtas tokiu šmeižtu kunigas, lieka neapginamas, nes sykį kelių niekintojų apšauktas "litvomanu", paprastai neturi ir neužsitarnauja mažiausio pasitikėjimo. Kas ten "litvomano" klausys! Tas pats Civanavičius, su kaž koku kitu jagamasčiu, šiandieną, su Didžiai Gerbiamo Kunigo Prelato laišku rankoje, ir pasiremdamas tuo laišku, tiek man prikaltėjo niekų ir nesąmonių, kad aš, kaip kunigas, pirmą kartą tą girdžiu. Nesu idiotas, kad nesuprasčiau, jog bet kokia "manija", arba priešingos šalies katekizmas yra dalykas nesveikas, liguistas, netinkamas katalikui kunigui. Kas dėl grasinimo, kad Didžiai Gerbiamas Kunigas Prelatas už "litvomaniją" mane sugrūs į kažkokį narvą ir net išsiųs į Ameriką — tai Dievo valia! Girdėjau priešodį, kad Ponas Dievas didesnis negu Ponas Rimša. Kur aš supūsiu, man didelės reikmės neturi, bet ir Illustrissime Domine gal turėtum atsiminti, jog nesi neklaidingas, taip pat ir nemirtingas.

Skundai, kuriuos gauna J. E. Kunigas Vyskupas ir konsistorija dėl mano tariamos litvomanijos, apie kuriuos Didžiai Gerbiamas Kunigas Prelatas savo laiške minite, tiek pagrįsti faktais, kaip ir proteguojamo Civanavičiaus byloje dėl liudinimo. *Savo sąžine kaip kunigas* tą sakau ir šaukiu liudininkais *visą parapiją*, kurioje klebonu esu jau ketvirti metai, išskiriant gal kokius 5, daugiausia 10, negarbingų mano niekintojų.

Zaslų bažnyčia

Didžiai Gerbiamo Kunigo Prelato ranka parašytą man Civanavičiaus byloje laišką saugosiu sau kaip brangų atminimą, kad galėčiau ir kitiems parodyti, kaip dar vieną įrodymą Jo didžiojo taktų, geros valios, gilaus atidumo ir ... nešališkumo. Su augšta pagarba, nužemintas tarnas Kun. K. Kibelis".

Prel. Hrynneweckis, gavęs tokį laišką, užsigavo, įpyko ir ėmė reikalauti vysk. Zwierowicziaus kun. Kibelį nubauti arba priversti, kad jo atsiprašytų. Vysk. Zwierowiczius pakvietė kun. Kibelį pas save ir ilgai mandagiai įkalbinėjo, kad jis prelato atsiprašytų. Kun. Kibeliu griežtai atsisakius tą padaryti, vyskupas pripažino jį turint pagrindą ir ėmė aiškinti savo keblį padėtį tarp jo ir prelato išsišokimo. Jis, pagaliau, paprašė kun. Kibelį tik užėiti pas Hrynneweckį. Galų gale, kun. Kibelis sutiko tik užėiti, bet ne atsiprašyti. Atvykęs pas prelata pareiškė, kad atėjo pas jį nežinia dėl ko vyskupo siunčiamas. Prelatas su džiaugsmu jį sutiko ir ėmė aiškinti, kad jis pasiuntęs tokį laišką suklaidintas. Tuo visas incidentas ir baigėsi.

Po šio įvykio, panašiais klausimais turėdami nemalonumų su konsistorija, lietuviai kunigai visada kreipdavosi pas kun. Kibelį patarimo.

Kun. Kibelis ir prel. Gimžauskas buvo du artimi draugai. Prel. Gimžauskas mirdamas kun. Kibelį paliko savo testamentu vykdytoju. Prel. Gimžauskui mirus, lietuviams kunigams autoritetu liko Žaslų klebonas ir Merkinės dekanas kun. K. Kibelis. Jis spietė apie save jaunos kunigus, nurodinėjo jiems veikimo gaires ir instruktavo juos, kaip gairinti lietuvių tautinę sąmonę. Tačiau jis pats buvo silpnos sveikatos, džiovininkas, karštas ir temperameningas žmogus. Dvasinė vyresnybė jį gerbė kaip gabų, skaitėsi su juo, bet dėl reiškiamų

lietuviškų idėjų, rūpinosi jį apstatyti, kad galėtų parapijoj paraližuoti jo veikimą ir įtaką kaimynams lietuviams kunigams. Sunku pasakyti, atsitiktinai ar sąmoningai, jam buvo duotas vikaras kun. Borodičius, kilimo iš Panevėžio. Jis buvo žmogus suktas, be principų ir didžiausių karjeristinių polinkių. Atvažiavęs į Žaslius, pradėjo organizuoti už kun. Kibelio nugaros jam opoziciją. Parašė vyskupui biaužiausių skundų ant kun. Kibelio, užrašė santykius tarp miestelėnų, pasižymėjusio lenkų veikėjo Rumševičiaus ir kitokių šlektelių. Kun. Borodičius viską darė, kad tik labiau sunervintų kleboną. Kun. Kibelis skundėsi, kad jo sveikata eina blogyn, o kun. Borodičius kasdien į gyvenimą trumpina. Jis prašė vyskupo, kad kun. Borodičių atsiimtų, bet vyskupas jo prašymo nepatenkino.

Kai džiova perėjo į paskutinę stadiją, tik tada dvasinė vyriausybė kun. Borodičių iškėlė į mišrią lietuvių parapiją Kliučionyse klebonauti.

Šį iškėlimą kaimynai kunigai komentavo, kad pats kun. Borodičius prašėsi iškeliamas ir štai dėl ko:

Tuo metu Vilniuje gyveno atleistas iš Žemaičių vyskupijos ir Vilniaus vyskupijoje nepriimtas kun. Stasys Stakelė. Jis, neturėdamas darbo, važinėjo po Vilniaus vyskupiją jieskodamas lietuvių ir dirbo visu atsidėjimu, keldamas lietuviuose patriotizmą. Išgirdęs, kad Žasliuose vikaras kankina kun. Kibelį, kun. Stakelė važiuoja į Žaslius reikalo tvarkyti. Kun. Stakelė visuomet vaikščiodavo apdiržęs, sudėvėta apikakle, bet važiuodamas į Žaslius apsilvilko švariai.

Atvažiavęs geležinkelio stotin, kun. Stakelė pasisamdė vežiką ir nuvažiavo miestelin. Tuo metu kun. Kibelis buvo Slavutoje, Voluinės gub., kurorte, o jį pavadavo kun. Borodičius. Klebonijoje kun. Borodičiaus jis nerado, mat, buvo išvažiavęs į Gegužynę. Ten Borodičius staiga buvo kviečiamas grįžti, nes būk tai, iš Vilniaus atvažiavęs kaž koks prelatas jo bylos tirti. Kun. Stakelė apskaičiavo laiką taip, kad kun. Borodičius gautų žinią, bet nesuspėtų grįžti iš Gegužynės, nes jis pats išvyksta į Gegužynę. Ten rado kun. Borodičių; bet jis, matyt, kun. Stakelės nepažino. Kun. Stakelė pasiėmė savo lagaminą ir pakvietė kun. Borodičių į sodą pasivaikščioti. Besišnekučiuodami priėjo Neries krantą. Būdamas didelis vyras, kun. Stakelė išsitraukė iš lagamino maišą, greitai užmetė jį kun. Borodičiui ant galvos ir sušuko: "Rupūže, aš tave prigirdysiu, jei tu čia man neprisieksi pasitaisyti ar bent išvažiuoti

Kun. K. Kibelio kapas Žaslių bažn. šventoriuje

iš Žaslių. Bet ir tada vis tiek mano rankos neišvengsi!”.

Kun. Borodičius pabūgo. Jis nuvažiavo į Vilnių ir pasiprašė iškeliamas. Grįžęs kun. Kibelis kun. Borodičiaus jau neberado. Tačiau jo sveikata kasdien ėjo blogyn. Ir, štai, daug dirbęs parapijai, su melu kovojęs, kentėjęs skriaudas, žadinęs lietuvius pakilti iš tautiško apsnūdimo, raginęs kovoti dėl savo prigimtų teisių, tik 35-ųjų metų amžiaus, šviesus lietuvis, kun. Kazimieras Kibelis 1902 m. vasario mėn. 3 d. užgėso.

Verkė parapijiečiai savo mielo klebono, o apjakę ir suklaidinti lenkuojantieji džiūgavo.

Kun. Kibelio lavonas buvo pašarvotas klebonijoje. Lietuviai jam į rankas įdėjo Vilniaus Aušros Vartų Švenčiausios Panelės paveikslėlį su lietuvišku užrašu. Tą pastebėję lenkuojantieji, išlupo paveikslėlį iš rankų, metė žemėn ir kojomis sutrypė; o į jo rankas įkišo kitą, su lenkišku užrašu. Išniekintą paveikslėlį ir dabar dar viena sena Žaslių davatka laiko lyg kokį talismaną.

Kun. Kibelį palaidojo Žaslių bažnyčios šventoriuje ir ant jo kapo parapijiečiai pastatė paminklą, tačiau neatsispyrė ir pirmą vie-

PASKOLOS IR MISIJOS ATSIKURIANČIAI LIETUVAI

POVILAS DIRKIS

Pirmojo Pasaulinio karo metu iškilęs obalsis "Apsisprendimo teisė visoms tautoms", pasibaigus karui tapęs realybe, eilę tautų, kurios jokiam žemėlapyje nebuvo atžymėtos, išvedė į nepriklausomo gyvenimo areną. Jų skaičiuje ir lietuvių tauta pasiskelbė nepriklausoma. Tačiau naujai pasiskelbusiai valstybei buvo reikalinga visokeriopa parama. Lietuvai savas valstybinis gyvenimas teko pradėti tvarkyti nuo "šluotos ir adatos", nes Rusija, kuri iki tol tvarkė lietuvių tautos gyvenimą, nebuvo suinteresuota nei švietimu, nei ūkinio gyvenimo kėlimu. O, be to, kraštas karo audrų buvo taip nualintas, nuteriotas, net į griūvančius griuvėsius paverstas, ant kurių turėjo kurtis nauja valstybė.

Lietuvai tokiomis nepavydėtinomis sąlygomis kuriantis, buvo reikalinga užtraukti paskolas ir gauti kreditus. Pirmoji paskola pirmomis laisvės dienomis buvo gauta iš Vokietijos 100 milijonų markių sumos. Ją išrūpino Lietuvos Tarybos pirmininkas Antanas Smetona. Antrąją paskolą — vidaus — užtraukė pati vyriausybė ostmarkėmis — vienuolikos milijonų sumos. Trečioji paskola irgi buvo vidaus paskola, užtraukta pačios vyriausybės pas Amerikoje gyvenančius lietuvius, už parduotus bonus, dviejų milijonų dolerių sumos.

1919 metų pradžioje pradėjo Lietuvą lankyti įvairios misijos iš Amerikos: maitinimo, ūkio ir sanitarijos. Maitinimo misija buvo pati pirmoji ir susidėjo iš keturių asmenų, vadovaujamų majoro Rosso. Su ta misija mūsų vy-

riausybė turėjo daug rūpesčio, nes jos lankymosi metu Kaune įvyko atentatas prieš sargybą, kuri saugojo tą misiją. Kovo 18 d. vokiečių vachmistras Hans Sass nukovė Lietuvos kariuomenės savanorį Praną Eimutį, stovėjusį sargyboje. Ūkio misija Lietuvoje atsirado 1919 m. gegužės mėn. Ją sudarė 12 asmenų, vadovaujamų pulkininko W. Greino. Abiejų tų misijų atsilankymo tikslas buvo patirti, ko Lietuvai trūksta ir kuo jai būtų galima padėti, kokios suteikti pagelbos.

Karui pasibaigus, Europon atgabento iš J. A.V. turto pasiliko daug nesunaudoto, būtent: maisto, drabužių, avalinės ir amunicijos, kuris gabenti atgal į Ameriką neapsimokėjo. Ta misija nusprendė dalį to turto duoti Lietuvai pigiomis kainomis išsimokėtinai. Lietuva tokio turto gavo šešių milijonų dolerių sumos. Tuo pačiu metu buvo gauta karinių likučių ir iš Anglijos, 16,000 svarų sterlingų, ir iš Prancūzijos — penkių milijonų frankų sumos. Be to, JAV organizacija "American Relief", kuriai tuo laiku vadovavo Herbertas Hooveris, vėliau buvęs prezidentas, Lietuvai atsiuntė maisto, rūbų ir vaistų, viso 13,000 tonų, 10 milijonų dolerių vertės. Tačiau, už pastarąjį turtą Lietuvai buvo pateikta sąskaita tik 6 milijonų dolerių su 4 proc. ilgam išsimokėjimui.

Visas tas turtas buvo siunčiamas Lietuvos vyriausybės vardu į Liepojos uostą, iš kurio Lietuva tą turtą turėjo parsigabenti į Lietuvą, į Kauną. Lietuvos vyriausybė, tą turtą priimti, iškrauti iš laivų ir į Kauną pervežti pavedė

tą davė lenkiškam užrašui. Užrašas toks: "D. O. M. Ksiądz Kazimierz Kibelis Magister Sw. Teologii Proboszcz Zoselski † 3 Lutego 1902 wieku lat 35 kpalanstwa 11 Pokoj Jego duszy".

Žemiau lietuviškai:

"A. a. kunigas Kazimieras Kibelis 1868 † 1902 Vasario 3 d. Per aštuonerius metus vargdamas su mumis — gražino mus prie Dievo — gražino mus prie tevų musu — pastatęs namus Dievo žemiškus — laukia mūsų dangiškuose" (žodžiai ir kalba netaisyti). Jo portretas dar kabo Žaslių bažnyčios zakristijoje su tokiu užrašu: "Amžinam atminimui — Išmincingas, šviesus, praeities žiburys a. a. Kun. Kazimieras Kibelis M. S. Th. Žaslių Klebonas

Merkinės Dekanas + 1902. m. II-3 d. Išsėkis umksmėje šios šventovės kurią savo rūpesčiu sumanumu pastatei Dievo garbei, žmonių dievotumui, apylinkės puošnumui".

Ir vyskupija rado reikalą mirusį kun. Kibelį pagerbti. Prelatas J. Kurczewski parašė "Przeгляд Katolicki" nors ir trumpą, tačiau nuoširdų nekrologą, kuriame kun. Kibelį pavadino *verus israelita*, savo mylimu mokiniu ir idėjos kankiniu.

Cia aprašyti apie kun. Kibelį faktai paremti dar Lietuvoj užsilikusiais dokumentais arba jų nuorašais ir dar gyvų senų žmonių liudijimu. Bažnytiniu archyvu pasinaudoti, deja, negalima, nes išvežtas į Maskvą.

Kpt. Povilas Dirkis

Krašto Apsaugos Ministerijai. O kadangi ministerijos intendantūros skyrius tebebuvo organizacinėje stadijoje, tai tas turtas atsigabenti iš Liepojos teko Kauno Karo Komendantūrai. Kauno karo komendantas įgaliojo mane, tuo metu ūkio pareigūną, su kpt. Žilinskiu, vėliau pasivadinusiu Žilium, priimti, iškrauti ir pervežti tą visą turtą į Kauną. Iškrovimas iš laivų ir perkrovimas į vagonus užtruko kelias savaites. Buvo daug kliūčių. Visų pirma, vagonai buvo tokiai važmai netikę, silpni, lingės neišlaikydavo didelio svorio, kartais tekdavo kelis kartus perkrauti. Sauso kuro garvežiams tada neturėjome, reikėjo patiems kareiviams pakelyje apsirūpinti kuru, sustojus kur nors miškingoje vietoje. O kadangi vandens siurbliai neveikė, tai teko patiems kibirais garvežius pripildyti vandeniu. Naktimis į geležinkelių stotis ne visur tegalėjome įvažiuoti, nes būdavo tamsu ir semaforai neveikė. Gabenimas turto, be to, buvo surištas su nemažais pavojais, ypač Lietuvos teritorijoje — Mažeikiai, Kuršėnai, Šiauliai, Radviliškis ruože, — nes tuo laiku kaip tik ten siautė Bermonto gaujos, su kuriomis vyko kovos. Nevienas ešalonas su turtu buvo jų apšaudytas. Teko ir atsišaudyti. Nors kareivių apsau-

gai turėjome apie šimtą, bet kas iš to, kad nevisi buvo ginkluoti ir nevisi šautuvai tiko šaudyti. Dėl tokių kliūčių teko kaikuriuose vietose pakelyje vienam kitam ešalonui prastovėti vietoje vieną ar kitą parą. Nors sunkiai vyko turtas gabenti, bet vis dėlto jis buvo pristatytas į Kauną be jokių nutrupėjimų ir atiduotas Intendantūrai, kuri vėliau sukrovė į sandėlius. Maistas buvo kraunamas Aleksoto sandėliuose, o rūbai ir amunicija — Kaune, Kalnų gatvėje, buvusiam rusų sandėlyje, kurio vietoje vėliau buvo pastatyti Valstybės Kontrolės rūmai.

Karo intendantūra atvežtą turtą, ypač maistą, tuojau išdavinėjo vartoti, o aprangą kiek vėliau, nes pirmiau reikėjo suskirstyti į rūšis pagal dydį. Mat, nemažas skaičius rūbų buvo labai mažo ūgio, arba perdidelio. Tuos reikėjo persiūti. Mūsų kariuomenei, tuo metu jau kariaujančiai, suteikus geresnį maistą ir apsirengus geresniais rūbais, gavosi visai kitas vaizdas, nes pakilo ūpas ir ryžtas. Koks iki to laiko buvo maitinimas ir kokius rūbus dėvėjo kariai, yra labai vaizdžiai aprašyta 1962 m. Karyje 9 nr.

Dar buvo pasilikusi viena labai didelė spraga — sanitarijos reikalai. Nebuvo medikamentų, mediciniškų įrankių, tvarstomos medžiagos ir, pagaliau, lauko lignoninių. Tas reikalas išsprendė tik 1919 m. rudenį, kuomet į Kauną iš JAV atvyko Raudonojo Kryžiaus sanitarinė misija, vadovaujama plk. dr. Ryan. Ši misija buvo skirta visoms Pabaltijo valstybėms. Nuolatinė jos būstinė buvo Rygoje. Kauno skyriui vadovavo tūlas Charles S. Paine. Misija turėjo net 75 asmenis. Sanitarinis turtas buvo gabenamas per Berlyną. Jį pristatinėjo dr. Waldes. Sanitarinio, arba mediciniško turto 1919-20 m. bėgyje Lietuvai buvo pristatyta už 156,190.88 dolerius. Gi, kitais metais sumos buvo skiriamos bendrai visoms trims Pabaltijo valstybėms. Apskaičiuojama, kad bendrai, per visą tą laiką, nuo 1919 iki 1922 m. (misija savo kadenciją baigė 1922 m.), į Pabaltijo valstybes Amerikos Raudonasis Kryžius pristatė turto už 8 milijonus dolerių. Dr. Ryan veikla, ypač Lietuvos atžvilgiu, buvo labai nuoširdi ir neįkainuojamos vertės. Dr. Ryan Lietuvos vyriausybės, už nuopelnus, buvo apdovanotas Vyčio Kryžiumi, o viena Kauno lignoninė pasivadino jo vardu. Jo paveikslas kabėjo Karo muzėjaus didžiojoje salėje greta kitų žymių ir nusipelnusių vyrų.

Kr. Aps. M-jos sanitarinis skyrius, sužinojęs apie dr. Ryan mirtį (jis mirė 1923 m. Persijoje), už jo vėlę įgulios bažnyčioje Kaune, surošė pamaldas, kuriose dalyvavo vyriausybės

DIDŽIOJO ŠIAURĖS KARO FRONTAS LIETUVOJE, II

O. URBONAS

(Pradžia KARIO Nr. 1)

1704 METŲ VASAROS OPERACIJOS

Karo veiksmų pertrauka 1704 m. gegužės pradžioje, švedų buvo panaudota kaip galima daugiau padidinti savo jėgas numatytiems veiksams prieš Biržus. Rygos gubernatorius, atsižvelgęs į Loevenhauto prašymą, perdavė jam 2 batalionus pėstininkų ir apie 200 raitų vyrų iš įvairių Loevenhauto kariuomenės pulkų, dėl vienos ar kitos priežasties iki šiol sulaikytų Rygoje. Visi tie daliniai tuojau buvo perkelti į Dauguvos kairįjį krantą, kur turėjo laukti žygiui įsakymo. Į Mintaują buvo surinkti visi Loevenhauto, savo laiku dėl ligos ar sužeidimo, evakuoti kareiviai, kur jų sveikata buvo patikrinta ir pasveikusieji buvo parengti žygiui. Apugulos artilerija iš Rygos buvo pasiūsta į Bauskę.

Pats Loevenhauto jau buvo pasirengęs grįžti prie savo kariuomenės, kai gegužės 18 d. jis gavo pranešimą iš Stackelbergo, kad yra pastebėti M. Vyšnioveckio 10 eskadronų, atvykusių Lietuvon sustiprinti Oginskio kariuomenę. Loevenhauto pasidarė aišku, kad tie pastebėti 10 eskadronų sudarė Vyšnioveckio kariuomenės dalį, kuri jau pasiekė Lietuvą, ir kad visa jo kariuomenė žygiuojanti paskui. Taigi, ateity jam teks turėti reikalo su visa Vyšnioveckio kariuomene. Tokioms aplinkybėms esant, Loevenhauto nusprendė, jog jo turima palyda esanti per silpna, kad rizikuotų joti per Lietuvą. Todėl jis nutarė išsišaukti iš Vabalninko stipresnę palydą (400 raitelių) ir jos atvykimo

nariai, Kr. Ap. M-jos viršininkai ir Kauno įgulos karo daliniai.

Visų tų misijų dėka, Lietuva iš JAV susilaukė daug vertingų gėrybių, kuriomis ji galėjo papildyti savo ūkiškus trūkumus ir pagerinti kritišką sanitariinę būklę Lietuvos kariuomenėje.

Primityviškas, pradžioje, susirgusių ir kovose sužeistų karių gydymas, buvo pakeistas iš pagrindų, įrengiant naujas lauko ligonines ir jas aprūpinant vaistais, gydymo priemonėmis ir net baldais bei automobiliais.

laukti Bauskėje. Gegužės 28 d. Loevenhauto gavo Bauskėje pranešimą, iš Kazio Sapiegos, kad jis su savo kariuomene pasiekė Kuršą ir apsistojo Gemauerthofe. Loevenhauto, maždaug tuo pat laiku gavęs balandžio 30 datuotą Karolio XII laišką su nurodymu priimti Sapiegą su visa jam priklausančia pagarba, nujojo į Gemauerthofą, kur ir susitiko su Sapiega. Šiame pirmame Loevenhauto su Sapiega pasimatyme buvo nutarta už poros dienų susitikti Joniškyje, kur Sapiega turėjo sušaukti savo šalininkų Žemaitijoje ir Lietuvoje suvažiavimą.

Tuo būdu abu priešininkai — M. Vyšnioveckis ir K. Sapiega — su savomis kariuomenėmis atsidūrė Lietuvoje. Juos sutaikinti nebuvo galima, ir niekas, žinoma, ir nebandė. Ir vienas, ir kitas, kaip toliau pamatysim, tai vienoje, tai kitoje vietoje šaukė bajorų suvažiavimus, kur mėgino įrodinėti savo nusistatymo teisėtumą ir įkalbinti visus dalyvius palaikyti jo reikalą. Šiuo atžvilgiu visos pirmenybės buvo Sapiegos pusėje. Suvažiavimus jis šaukdavo švedų valdomoje srity, o švedų ten buvimas sudarydavo geriausią argumentą, kuriuo jis įtikindavo savo klausytojus.

Birželio 2 d. Loevenhauto, 600 raitelių lydimas, išėjo iš Bauskės Joniško link. Joniškyje jis sužinojo, kad nedidelė lietuvių partija sukinėjasi Joniško apylinkėse. Loevenhauto išakė Sapiegai pasiūsti stipresnę žvalgomąją rinktinę, kad išvaikytų tuos žvalgus (kaip jis teisingai tuos raitelius įvertino), ir išaiškintų, kokiai daliai jie priklauso. Tokia rinktinė buvo sudaryta švedų pulkininko von Laurentzen ir Sapiegos kariuomenės pulkininko Borsevskio vadovybėje. Ji maždaug pusės mylios atstume nuo Linkuvos susitiko su 40-50 lietuvių raitelių. Persekiodama besitraukiančius lietuvius, rinktinė atsidūrė į 5,000 Vyšnioveckio kariuomenės raitelių, kurie prie Linkuvos stovėjo išsiričiau kautynių tvarka. Sapiegos žvalgomoji rinktinė skubiai atsitraukė, nes jai pavyko išaiškinti, kas jai buvo reikalinga, ir dar daugiau: iš dviejų paimtų belaisvių ji sužinojo, kad Vyšnioveckis, žinodamas švedų kariuomenės ties Vabalninku išsidėstymą, turėjo tikslą netikėtai pulti Sapiegą, kol tas dar nespėjo susijungti su

švedais. Aišku, kad žvalgybos daviniai tuojau paaikėjo ir Sapiegai, ir iš Vyšnioveckio netikėto puolimo niekas neišėjo.

Dar pirmame susitikime Loevenhauptas ir Sapiega nutarė, kad kaip vienas, taip ir kitas stengsis kaip galima greičiau susijungti su švedų pagrindine kariuomene Vabalninko rajone. Buvo nutarta, kad Sapiega iš Jonišio žygiuos tiesiog į Vabalninko rajoną, Loevenhauptas, gi, žygiuos per Bauskę, kad paimtų su savim pėstininkus ir artileriją. Bet, pasirodžius Vyšnioveckio kariuomenei, šis planas dalinai buvo pakeistas ta prasme, kad jie abu nutarė vykti keliu per Bauskę. Balandžio 4 d. jie pajudėjo iš Jonišio ir sekančią dieną pasiekė Bauskę. Sapiega, įjojant ir išjojant iš Bauskės tvirtovės, buvo pagerbtas saliotu, ir po tos ceremonijos žygis buvo tęsiamas toliau Pasvalio link. Birželio 8 d. Loevenhauptas ir Sapiega atvyko į Vabalninką, kur buvo irgi su atatinama pagarba sutikti.

Švedų planą, surinkus užtektinai jėgų, pradėti operaciją prieš Biržus, kad Biržų klausimą galutinai išrišus, teko pakartotinai atidėti. Pavasarį švedai buvo priversti atidėti operaciją prieš Biržus dėl maisto ir pašaro trūkumo. Da-

Petro Didžiojo artilerininkai

bar pakeisti planą švedus priverstė Vyšnioveckio kariuomenės Lietuvoje pasirodymas. Buvo, gi, aišku, kad Vyšnioveckis nestovės nieko neveikdamas, kol švedai puls Biržus, atvirksčiai reikalinga buvo manyti, kad jis puls švedus iš užpakalio ir savo pastangas Biržus išlaisvinti suderins su tokiom pat Biržų tvirtovės įgulos pastangom. Tačiau ir kariuomenės išmaitinimo klausimas buvo labai svarbus. Švedai, bestovėdami Vabalninko rajone, apylinkes gerokai ištuštino. Dabar prisijungė dar ir Sapiegos kariuomenė, kurią irgi maitinti reikėjo. Visi šie samprotavimai priverstė Loevenhauptą antrą kartą nuo Biržų puolimo atsakyti, o pirmiau apsidirbti su Vyšnioveckiu, kad turėtų laisvas rankas pagal savo nusistatymą.

Maždaug tuo pat laiku, kai Loevenhauptas su Sapiega pajudėjo iš Jonišio Bauskės link, Vyšnioveckis pajudėjo iš Linkuvos Vilniaus link. Užėmęs Vilnių, jis norėjo ten sušaukti bajorų ir šlėktos suvažiavimą ir paraginti juos aktyviai prisidėti prie kovos prieš švedus ir Sapiegą.

Vabalninke švedai sužinojo apie Vyšnioveckio žygį Vilniaus link. Jie tuojau irgi pajudėjo, mėgindami Vyšnioveckį pavyti ir priversti stoti su jais į lemiamas kautynes. Kas šio žygio metu įvyko, žinių nėra, nes nėra nei vieno dokumento, kuris aptartų šio švedų žygio smulkmenas. Užsiliko tik Loevenhaupto birželio 21 d. raportas Karoliui XII, kuriame jis rašo, kad Vyšnioveckis visiškoje betvarkėje nuo jo bėga ir kad nuo birželio 11 iki 20 d. jis persekiojo bėgantį Vyšnioveckį ištisas 20 mylių (raporto tonas toks, kad savaime prašosi išvada, jos čia gerokai perdedama). Kaip arti Vilniaus abu priešai buvo prisiartinę, nustatyti nėra galimybės, bet piečiausias taškas, kurį švedai tuo metu buvo pasiekę (pagal užsilikusius dokumentus) buvo Raguvėlė, 3 mylios į pietų—rytus nuo Panevėžio. Raguvėlėje švedai užklupo Vyšnioveckio kariuomenės užpakalinę saugą, paėmė 25 vyrus nelaisvėn ir pačiupo keletą gurguolės vežimų, iš kurių vienas buvo pilnas prikrautas pinigų. Birželio 17 d. švedai užėmė Subačių ir nužygiavo Panevėžio link, kur, pagal jų turimas žinias, sustojo Vyšnioveckio pagrindinės jėgos. Panevėžyje švedai Vyšnioveckio jau neberado, bet ir vėl užklupo jo užpakalinę saugą, sumušė, paėmė 56 žmones nelaisvėn ir atėmė keletą gurguolės vežimų. Čia švedai laikinai sustojo, nutraukdami Vyšnioveckio persekiojimą, kuriam iki šiol vis pasisekdavo išvengti rimtesnių kautynių su švedais.

Kai švedų kariuomenė žygiavo per Subačius, ji gavo žinių, kad Oginskio kariuomenės

Rusų pėstininkai stovyklauja

komisaras su palydovais apsistojo Drujoje (prie Dauguvos), kur rengia maisto ir pašaro sandėlius ten laukiamai rusų kariuomenei. Loevenhauptas pareikalavo iš Sapiegos pasiūsti į Drują stiprią žvalgybą, kuri ten esančius Oginskio žmones išvaikytų, o sandėlius sunaikintų. Tą užduotį atlikti Sapiega pavedė Minsko storastai Zavišai, kuriam pavedė 600 raitelių rinktinę. Nežiūrint to, kad Zavišai teko žygiuoti 25-30 mylių per priešų užimtą teritoriją, jis Drują pasiekė be nuostolių.

Ir vėl: kaip iš tikrųjų atrodė lietuvių Drujoje susidūrimas su lietuviais, kaip vyko kautynės ir t. t., atpasakoti pagal dokumentus neįmanoma, nes vienintelis išlikęs dokumentas yra tik Zavišos raportas, o pastarasis, mano nuomone, surašytas ne be pagražinimų. Bet kito dokumento nėra, todėl tenka atvaizduoti tas kautynes pagal Zavišos versiją. Jo žodžiais, jis užtikino Drujoje apie 700 Oginskio kariuomenės kareivių. Užpulti juos netikėtai nepasisėkė. Jis rado juos jau išrikiuotus kautynių tvarkoje. "Pagal lenkų kariavimo būdą" abi pusės, nenusėsdamos nuo arklių, atidengė ugnį iš šautuvų ir pistolečių ir kurį laiką šaudymą tęsė. Matydamas, kad taip kautynėms vykstant jis nieko nepasieks, Zaviša, "švedų papročiu, kardu rankose" puolė atakon. Jo kareiviai kovojo su dideliu drąsumu, ne kaip "dabartiniai lietuviai", bet kaip "senovės lenkai" ir "dabartiniai švedai". Buvo laimėta visiška pergalė. Daugiausiai priešų pusėje nukentėjo Nettelhorto dragūnų pulkas (koks tai buvo pulkas, išaiškinti nepasisėkė, ar Nettelhort buvo jo vado pavardė, ar pulko pavadinimas — nežinia). Didesnė dalis priešų buvo sunaikinta, 190 vyrų paimta nelais-

vėn, jų tarpe ir bajoras Karpis, kuris su dokumentais buvo caro Petro siunčiamas pas Oginskį. Dokumentai išsaugoti ir Zavišai sugrįžus, bus perduoti Sapiegai. Savo nuostolius Zaviša nurodo: 7 užmušti ir 9 sužeisti (tenka manyti, kad Zaviša, rašydamas šitą savo raportą, šiek tiek prasilenkė su teisybe: savo nuostolius atitinkamai sumažino, o priešų — padidino. Tačiau vis tiek skirtumas yra milžiniškas — belaisvių kiekio nepadidinsi, nes juos reikalinga pristatyti. Volens nolens, tenka padaryti išvadą: kelių metų bendradarbiavimas su švedais išėjo Sapiegos kariuomenei į naudą, ir jos karinė vertė pasidarė žymiai didesnė už palaidų Oginskio kariuomenės partijų.

Po švedų Panevėžio užėmimo karo veiksmuose įvyko nedidelė pertrauka. Įtempti žygiai, kuriuos švedai turėjo atlikti vis mėgindami pavyti jų vengiantį Vyšnioveckį, gerokai jų kariuomenę išvargino. Panašioj būklėj buvo ir Vyšnioveckis. Tačiau jam teko veikti savame krašte, kur kiekvienoje vietoje jis galėjo rasti savo šalininkų, kurie padėdavo jam ir kariuomenę išmaitinti ir suteikdavo žinių apie švedus. Švedai, gi, veikė svetimame krašte, kur gyventojų žymi dalis buvo jiems priešiška nusistačiusi. Tokioms sąlygoms esant, kariuomenės maitinimo klausimas buvo surištas su tam tikrais sunkumais, ir jie buvo priversti kuriam laikui sustoti, kad papildytų savo maisto atsargas. Tačiau, būta dar ir antros sustojimo priežasties. Kai tik Panevėžys buvo užimtas, Sapiega birželio 30 d. sušaukė Panevėžio apylinkės bajorų ir šlėktos suvažiavimą. Kad apsaugotų Sapiegos suvažiavimo dalyvius nuo netikėtumų ir tuo pačiu išplėstų maisto ir pašaro surinkimo

apylinkę, švedai stipresnėmis rinktinėmis užėmė Novomiasto ir Kėdainius.

Švedai turėjo žinių, kad Vyšnioveckis, Panevėžy išvengęs susirėmimo su švedais, nužygiavo Biržų link, kur dėjo pastangas ragindamas rusus, kurių jėgos Biržuose siekė 1,500 vyrų, susijungti su juo ir bendromis jėgomis kovoti prieš švedus. Bet tikrų žinių, kas darėsi priešingoje pusėje, kaip toli ėjo Vyšnioveckio pasitarimas su rusų Biržų įgulos viršininku, jie neturėjo. Laimė jiems nusišypsojo. Sapiegos žvalgams pasisekė sulaikyti vežimą, kuris mėgino iš Biržų važiuoti į vakarus. Sulaikytas vežimas, pasirodė, priklausė Oginskiui ir buvo pakrautas Oginskio asmeninių daiktų. Tų daiktų tarpe buvo rastas Lietuvos ir caro Petro traktato nuorašas ir Oginskio laiško carui Petriui kopija, kuriame Oginskis rašė carui apie savo ir Vyšnioveckio artimiausius tikslus ir planus. Iš to susirašinėjimo švedai sužinojo, kad 7,000 rusų pagelbinės kariuomenės žygiuoja Lietuvos link ir artimiausiu laiku turi pasirodyti tame karo teatre. Tuo pat metu švedai iš Rygos gavo vertimus tų dokumentų, kurie buvo atimti iš Karpio Drujoje. Tie dokumentai irgi patvirtino, kad stambesnės rusų jėgos greitai laiku turi pasirodyti Lietuvoje.

Sapiegos Panevėžy sušauktas suvažiavimas nutarė visomis jėgomis remti Sapiegą ir drauge su juo stoti į kovą prieš Oginskį. Kiek tas nutarimas buvo nuoširdus ir kiek buvo diktuojamas švedų ir Sapiegos akivaizdos, žinoma, sunku pasakyti, bet faktas, kad suvažiavimas greitai ir vieningai pasisakė už Sapiegos rėmimą, davė jam vilčių, kad ir kitose apygardose jis rasiąs tokį pat palankumą. Todėl Sapiega paskelbė liepos 16 d. tokį pat suvažiavimą Baisogaloje. Švedų ir Sapiegos jėgos ten buvo išdėstytos taip, kad visa sritis būtų jų kontroliuojama. Švedai stipresnėmis jėgomis užėmė Šeduvą, tokiu būdu visa sritis: Panevėžys — Baisogala — Kėdainiai — Šeduva buvo užimta, ir tos srities gyventojams buvo parodyta švedų ir Sapiegos galybė.

Pats Loevenhauptas išvažiavo į Mintaują, kad įkalbėtų Rygos gubernatorių perduoti jam sustiprinimų ir surinktų visa, ką tik galima, iš Kuršo tvirtovių, kad būtų galima pasirengti sprendžiamoms kautynėms su Vyšnioveckiu.

SĖLPILIO OPERACIJA

Karinė būklė, kuri susidarė Baltijos fronte Sėlpilio operacijos metu, atrodė taip: švedų kariuomenė Estijoje ir Livonijoje turėjo visą eilę pralaimėtų susirėmimų su rusais ir Slippenbachas (švedų vadas Estijoje ir Livonijoje)

manė, kad be žymesnių pastiprinimų prieš būsimą rusų puolimą neatsilaikys. Liepos mėnesio vidury rusai užėmė Tartu ir visa rusų kariuomenė buvo laisva Narvos puolimui. Buvo aišku, kad Narvos dienos buvo suskaitytos, jei švedams nepasiseks sutraukti pakankamai jėgų išlaisvinti Narvą. Tokį bendros padėties Slippenbacho įvertinimą palaikė ir Rygos gubernatorius, bet, neturėdamas savo žinioje jokios kariuomenės, be Rygos įgulos, bandė surasti išeitį, kalbindamas Loevenhauptą mesti Lietuvos frontą ir skubėti padėti Slippenbachui. Loevenhauptas, kuris laikė savo svarbiausiu uždaviniu užtikrinti Kuršo saugumą ir laiduoti laisvą susisiekimą su karalium ir švedų kariuomene šiaurėje, atsiklausė Karolį XII. Gyvas susirašinėjimas tarp Slippenbacho, Rygos gubernatoriaus, Loevenhaupto ir Karolio XII tęsėsi ištisą birželio antrą pusę ir visą liepos mėnesį. Įdomu, kad Karolis XII Loevenhauptą visiškai palaikė, bet ne dėl tų motyvų, kuriuos nurodo Loevenhauptas, bet tik išeidamas iš bendros karo būklės. Žinoma, kad kaip tik tuo metu Augustas II vykdė savo operaciją prieš Varšuvą, o Karolis XII pradėjo savo kontrmanevrą. Karolio XII svarbiausias tikslas buvo sumušti Augustą. Šį tikslą siekiant, jis buvo pasirengęs paaukoti viską, kas tiesioginiai jo pagrindiniam tikslui netrukdytų. Dėl to, įsakydamas Loevenhauptui toliau operuoti Lietuvos fronte, jis priduria, kad jieškodamas sprendžiamųjų kautynių su Augustu, jis, tačiau, negali numatyti, kur jos įvyks: į pietus, ar į šiaurę nuo Pagirio pelkių; paskutiniu atveju Loevenhaupto su kariuomene buvimas Lietuvoje turėtų be galo didelės reikšmės.

Kaip žinome, iki sprendžiamųjų kautynių su Augustu nebuvo prieita, bet šių samprotavimų dėka Loevenhauptas su Sapiega liko Lietuvoje. Tą pateisino ir faktas, kad Oginskio partijų vadai, Vyšnioveckio kariuomenės į Lietuvą atvykimo padrąsinti, su didesniu pasiryžimu jieškojo progų pulti švedus ir Sapiegos dalinius, kai tik nusimatė bent mažiausia galimybė laimėti. Su ypatingu įniršimu buvo kovojama su Sapiegos kariuomene. Tuose susidūrimuose kautynės paprastai baigdavosi vienos kurios pusės visišku sunaikinimu. Vienas toks susidūrimas įvyko liepos 19 d., kai Oginskio partija, iš maždaug 600 raitelių, persekiodama Sapiegos kariuomenės eskadroną, pasiekė net Bauskę. Sapiegos eskadronas taip ir žuvo, nedajojęs kokius 1000 žingsnių iki tvirtovės vartų (Stael von Holstein — Bauskės komendantas — liepos 20 dienos raportas).

Panašūs pranešimai plaukė ir iš Mintaujos, nors tuose pranešimuose ir nebuvo kalbama

apie tokius tragiškus įvykius, kaip Bauskės komendanto rapoerte.

Loevenhauptas, kuris liepos 13 atvyko į Mintaują, liepos 17 d. gavo iš Bauskės pranešimą, kad Vyšnioveckis žygiuoja Sėlpilio kryptimi, kur laukiama rusų kariuomenės atvykimo. Žygiuojančius rusus sutikti nujogo pats Oginskis, pasiimdamas su savim 20 „kuopų“ kariuomenės. Jau kitą dieną Loevenhauptas išjojo Jonišio link, įsakydamas Sapiegai ir Stackelbergui, su visa kariuomene, irgi skubiai žygiuoti Jonišio link.

Žinios apie Vyšnioveckio žygį Sėlpilio link pasitvirtino: Vyšnioveckis tikrai žygiavo ta kryptimi, vesdamasis su savim Biržų rusų įgulą ir gausią artileriją, net keletą sunkiųjų pabūklių. Tuo pat metu ir rusų rinktinė, generolo-majoro Korsako vadovaujama, žygiavo iš Drujos į Sėlpilį.

Operacija prieš Sėlpilį, silpnai įtvirtintą ir turintį, palyginti, silpną įgulą (kaip paaikšėjo iš švedų paimtų Vyšnioveckio laiškų), turėjo tikslą išvaryti švedus iš pietinės Kuršo dalies ir nualinti Livonijos pietinę dalį, kuri iki tol rusų kariuomenės dar nebuvo paliesta. Tą padaryti Vyšnioveckį ragino visa eilė Lietuvos pasiuntinio prie rusų caro laiškų, kuriuose jam buvo siūloma pradėti rimtesnę operaciją prieš švedus, juos surišti Lietuvoje ir tuo palengvinti rusų operacijas prieš Tartu ir Narvą. Be to, ta operacija turėjo užtikrinti Vyšnioveckio ryšius su rusų kariuomene ties Narva, kas jam ypatingai buvo svarbu, nes tik iš ten jis galėjo tikėtis pagalbos.

Sėlpilio svarbumas tame karo teatre dar 1701 m. Karolio XII buvo suprastas. Tai buvo mazgas, kuris užtikrino ryšius tarp pagrindinės švedų kariuomenės Kurše ir Slippenbacho į šiaurų išstumta sienų apsauga. Laiduoti netrukdomą ryšį tarp abiejų švedų kariuomenės grupių, dar tą pačią žiemą per Dauguvą ties Sėlpiliu buvo pastatytas tiltas. Prasidėjus rusų operacijoms Estijoje ir Livonijoje, užtikrinti Sėlpilio tilto saugumą, kitame Dauguvos krante buvo įrengtas švedų vadinamas „Evstskansen“, prieštiltis, kuris laidavo netrukdomą susisiekimą toje vietoje. Sėlpilis, be to, švedų buvo naudojamas užtikrinti susisiekimą Dauguvos upe, nes švedų Kurše ir Lietuvoje buvimo metu Dauguvos upe būdavo siunčiami javai ir kiti reikmenys Rygon (iš Sėlpilio buvo siunčiami patruliai net iki Daugpilio, iš kur jie lydėjo laivus su javais į Rygą).

Kaip tvirtovė, Sėlpilis turėjo nedidelę vertę: mūrai buvo pasenę ir dalinai apgriauti, griovys neužtektinai gilus ir dalinai užgriautas. Vyš-

nioveckio žygiui paaikšėjus, švedai pradėjo skubiai Sėlpilį tvirtinti ir statyti ispaniškų raitelių užtvaras, bet, turėdami tik keletą dienų laiko, reikia, manyti, nedaug ką šia prasme jie padarė. Įgulos ten buvo šiek tiek daugiau kaip 220 vyrų.

Naktį į liepos 16 d. Vyšnioveckio kariuomenės priekinė sauga priartėjo prie Sėlpilio. Kitą dieną visa Vyšnioveckio kariuomenė pasiekė Sėlpilį. Artilerija buvo tuojau pastatyta į ugnies pozicijas ir paleido ugnį. Liepos 17 d. Vyšnioveckis mėgino persikelti per Dauguvą, tačiau jam nepasisekė. Liepos 18 d. persikėlimas buvo pakartotas, ir ši kartą Vyšnioveckio kariuomenės dalis buvo perkelta per upę. Ji pradėjo naikinti ir griauti visą apylinkę, kad sunaikintų švedams jų kariuomenės išsimaitinimo bazę.

Vyšnioveckis išstatė 7 baterijas, kurių viena, pastatyta ant kalvos, galėjo apšaudyti tvirtovės vidurį. Pralaužti artilerijos ugnimi mūro sieną ir parengti pėstininkams tvirtovę puliti — nepasisekė, ir tai ne dėl mūrų stiprumo, bet tik dėl to, kad švedai suskubo pridengti mūrus rąstais ir supilti žemės pylimus, kurie saugojo mūro sienas nuo tiesioginės artilerijos ugnies. Daug laiko Vyšnioveckis neturėjo, nes jam buvo aišku, kad švedai gali pasirodyti jo pašonėje bet kurią dieną; dėl to, vykdant tvirtovės apšaudymą, buvo vykdoma ir tvirtovės apgulos darbai. Eigos buvo dvestos iki griovio, mūrai buvo pakasti ir parengti sprogdinimui. Tačiau išsprogdinti nepavyko, nes artėjo švedai.

Liepos 19 d. Loevenhauptas pajudėjo iš Jonišio. Vieton žygiuoti tiesiog į Sėlpilį per Bauskę, jis pasirinko kelią tiesiog į rytus, Biržų kryptimi. Ties Saločiais švedai persikėlė per Mūšą ir, pasiekę Biržų liniją, pasuko Radviliškio link. Nuo Radviliškio švedai nužygiavo tiesiog į Sėlpilį.

Žygiuodami per Biržus, švedai prailgino sau kelią maždaug 3 myliom, t. y., vienos dienos žygiu. Švedų reliacija, oficialiai paskelbta, sako: „dass dem Feinde die retirade wieder dahin (į Biržus) su nehmen gaenzlich verwehrt wurde“ — kad priešui pasitraukimas į ten visiškai būtų uždraustas. Kitais žodžiais, Loevenhauptas pradėjo savo kontrmanevrą prieš Vyšnioveckį, turėdamas galvoje ne tik išlaisvinti Sėlpilį, bet ir tikslą sumušti jį karo lauke. Kaip matyti, Loevenhauptas turėjo galvoje tą patį, ką Rygos gubernatorius išreiškė žodžiais: „att Gud har giet dem i Her Grevens haender“ — t. y. Dievas atidavė juos (Vyšnioveckį) į pono grafo rankas.

(*Bus daugiau*)

ŽUDĄS ATLAIDUMAS — DIDELIS NUSIKALTIMAS

Vytautas Volertas

Kuo galima pateisinti kasmetinį Kariuomenės Minėjimų organizaciją kai nė vienos savos kuopos neturime? Kuria visuomenės dalimi laikosi mūsų Ramovėnų sambūris, jei vienintelė uniforma, šiandien mums likusi, yra tautinis drabužis?

Ir dar klausimėlį pridėkime: kam dalyvauti bet kokiam lietuviškame judėjime, pralenkiančiame mūsų artimų bičiulių ratelį, kai tautinis gyvenimas nesurištas su jokia fizine valstybinio gyvenimo forma šiame krašte?

Vaikai, kuriuos, palose susukę, tempėme ant rankų iš despotizmo į laisvę, yra baigę universitetus. Retas jų pamena, kaip tėvai skvernais juos dangstė nuo rudens lietaus, vidurnaktiais vilko į rūsius, į slėptuves, saugodami nuo bombų, maitino geriausiu, už korteles gaudam, maistu, patys kęsdami formalių badą. Šitų įvykių jie nepamena. Bet nė vienas dar negalėjo pamiršti, kaip jau šičia, Amerikoje, į kolegijas ir universitetus jie ėjo tik dėl to, kad ir tėvo ir mamos rankos nuovargiu ilso, galvos rūpesčiu svaigo, kaip juos iš darbininko dalios gyveniman išvilkuo.

Nauji inžinieriai, chemikai, mokytojai, ekonomistai, muzikai, dailininkai, — visi atsistoję tinkamose vietose stebisi, kodėl jų tėvai, dažnai taip pat augštuosius mokslus baigę, šiandien yra toli nuo jų atsilikę. Stebisi ir, deja, net gėdinasi, vengia jų artumos socialiniame bei organizaciniame gyvenime. Laisvėn tėvų išnešti, jie turi šiandien laisvę lietuviškame gyvenime nedalyvauti, gailėtis jam centą atiduoti, įvairiai išsisukinėti, net melo nevengiant. Išdidumas dažnai nusveria sąžinę, etiką, pareigą.

Nesvarbū, kurion kolonijon bevyksime, kokiais žodžiais beteisinsime, šalia energingų jaunų žmonių, visur atrasime būrius šios jaunosios kartos inteligentijos, nuo lietuviškojo kamieno savanoriškai atsiskyrusios. Kartais dėl apsilėidimo, kartais dėl tinginio, o dažnai ir dėl išdidumo.

Taigi, ir sugebėk atsakyti: kam viskas, dėl ko, jei vistiek lipame tan pačian maišan? O ten rūpestis vienas — patogus gyvenimas. Už tai ir šio krašto kongresan renkami tik tie, kurie gerbūvį žada, ir šalin stumiami griežčiau prieš so-

vietus pasisaką. Už tai, vadinami, pacifistai piketuoja rotušes, kai Kubai blokadą prezidentas skelbia, už tai garsūs žurnalistai per geležinę uždangą saldumynus mēto, kad raudonesiems įsiteiktų. Vis dėl to patogaus gyvenimo. Bet žvilgtėrkime į šiuos pacifistus, paskaitykime jų pavardes, atkreipkime dėmesį į jų išsitarimus Mažosios Azijos politikos klausimais, pasekime, kuriuos svetimų valstybių fondus jie remia. Ar nėra skaudu, kad mūsų jaunoji, suamerikonėjusi, inteligentija mieliau jungiasi visuomenėn, šių vadovaujamon, kaip lietuviškan judėjiman, kur ir jų tėvai prisilaiko?

Iš kitos pusės, šioje vyraujančioje atmosferoje, priešinkusioje resignacija, suleptėjimu, sudribimu, svetimų dievų garbinimu, tėvų kalbos ir papročių atsižadėjimu, užtiksimė nuostabių dalykų. Kažkur Vakaruose, prie Pacifiko, graži, jauna moteris, užbaigusi elektronikos inžinerijos mokslus, neturėdavo laiko pozuoti didžiųjų laikraščių reporteriams, nes būdavo per daug užsiėmusi lietuviškąja veikla. Žemyno viduryje advokatas, vos suskubęs užsidirbti pirmuosius centus, išėjęs iš universiteto, nesigaili suvažiavimuose dalyvauti ir, štai, šiandien yra Lietuvos Bendruomenės centro valdybos narys. Rytuose sociologijos daktaras tapo tarptautinio akademiškų sąjūdžio pirmininku, tačiau kas antrą savaitgalį praleidžia su vienos mūsų organizacijos jaunimu. O Lietuvanus? O lietuviškosios tautodailės parodos universitetuose?

Va — šičia negausus mūsų ateities lietuviško gyvenimo generalinis štabas, kurio pulkai diena dienos mažėja.

Ne tik jaunesnieji mus gąsdina. Besižvalgydami ir besiklausinėdami, kas vyksta mūsų pasaulyje, stebėsimės, kodėl taip retai matome didelę dalį tų mūsų vyresniųjų kaimynų, kuriems pavyko geriau įsikurti, ar tai pinigine prasme, ar darbo rūšimi. Įvairūs parengimėliai laikosi tomis šeimomis, kurių motinos siuavyklose vargsta, naktimis įstai gas valo, vyrai drožia, tekina metalą, duoną kala raumenimis ir kūju. Šie žmonės eina ir eina, dolerį prie durų atiduoda, sumoka bendruomenės solidarumo duoklę, įmeta Balfui. Tačiau šiuose parengimuose retai sutiksime tuos, kuriuos titulais tituluojame. Ir ne tik čia! Visur

tas pats. Philadelphijoje nėra gydytojų, bet kur jų yra, lietuviškuose susibūrimuose jie retai rodo. O kaip Washingtonas? Visa kolonija — inteligentų palata, bet ar girdėjome apie Washingtono Lietuvos Bendruomenės apylinkę?

Tiesa, inžinieriaus, advokato, gydytojo rūpesčiai didokai skiriasi nuo darbininko. Bet kaip gi šis, mūsų pagrindinis rūpestis, lietuviškumas? Ar ne visiems jis bendras? Kai matai, kad mūsų tautinė mažuma Jungtinėse Amerikos Valstybėse už dešimties metų visa išvirs profesionalais (džiugu, kad toks didelis jaunimo procentas baigia universitetus), bangu pagalvoti, kad, pagal dabartinį gyvenimo pavyzdį, nebūs nei bendruomenės apylinkių, nei minėjimų, nei parengimų.

Tiesa, išimčių ir čia daug. Girdime pensijon išėjusius profesorius, teisininkus ir prelatus be parapijų ir klebonijų, aukojančius Lietuvos Fondui. Žinome apie Clevelando gydytojus, tūkstančius sudedančius. Pažįstame inžinierius, lituanistinėse mokyklose dėstančius. Yra gražių pavyzdžių, ir šiais pavieniais atvejais remiasi visa mūsų veikla. Tačiau pavienių partizanų neužtenka...

Šitokioje aplinkoje švenčiame Kariuomenės minėjimus ir stengiamės patirti: kodėl? Kariuomenės minėjimus tos tautos, kurios praeitį įsivaizduojame heroišką. Tiesa, būtų perdėta, jei rimtai norėtume tvirtinti, kad panašaus heroiško, kokio užtinkame lietuvių tautos istorijoje, kitur nesurasime. Juk visos tautos, buvusios laisvos, yra pergyvenusios kritiškų laikotarpių, atidavusios aukų. Tačiau mūsų tautos įvykius nuvertinti gali stengtis tik negarbinas priešas, kuris visą Lietuvos praeitį nori sumiekinti ir sunaikinti. Istorija, kuri siejasi su šiais dienėmis proga, yra aukos, pavojaus, atsižadėjimo ir gyvybės kainos istorija.

Prieš porą metų stengėmės plačiai prisiminti Kudirką, o šiuos metus (1962) Maironiui atidavėme. Bet kas seka po didžiųjų dainių, vidurnaktėje apie aušrą kalbėjusių, tautą darban kėlusius? Jie mus atvedė prie Vasario šešioliktosios akto, kurį reikėjo saugoti, kad vien popieriaus gabalu neliktų. Šičia ateina savanoriai, iškyla lapkričio mėnuo, rikiuojasi kariuomenė, eina garsas apie didžiuosius mūšius, sklinda rauda dėl žuvusiųjų artimųjų — va, kur prasideda tikroji laisvė, kūryba, krašto augimas, bujojimas, jaunimo džiaugsmas, va, kada iškyla mokyklos, lietuviški universi-

tetai, švietimas, ir, pagaliau, kai pasaulis išgirsta, kad sena tauta, rusų laidota ir nepalaidota, dar tebe gyva. Ne tik gyva, bet augštin kylanti. Jaunimas raštą gauna ne tik mokyklose, bet ir kareivinėse, jo akiračių plečia ne tik mokytojas, bet ir vyresnysis pratimų aikštėje. Ar ne dėl šio švietimo, atūžus komunizmui, bolševikai krito ne tik fronte, bet ir Lietuvos miškuose, ir tai, net šešiams metams nuo karo pabaigos praėjus?

Užtenka šitiek, kad šiandieninę iškilmų progą nusakytume. Kariuomenės minėjimas švenčiamas tam, kad pagerbtume aukas už laisvę, — gyvybės aukas, sveikatos aukas, — kad pasidžiaugtume tais savanoriais ir kariais, tiek Nepriklausomybės kovų, tiek taikos meto, kuriuos čia, savo tarpe, Philadelphiajose, turime. Reiškiami jiems pagarbą. Jums, laisvos Lietuvos kariuomenės atstovams, rausti nėra ko.

Gal nebus ne vietoje pridėti, kad Kariuomenės atkūrimo minėjime nėra prijungti ir šiandieninius lietu-

viškų dirvų savanorius, atiduodančius auką ir dirbančius panašiose sąlygose, kaip prieš pusšimtį metų. Įterpiant šiuos savanorius, šventė sujungs heroišką praeitį su dabartimi. Laikotarpių suglaudiniimas pakels kovojančių moralę ir gal sumažins negalvojančių ir sąmoningų dezertyrų skaičių. Pagaliau — jei nebus dabarties, ateities nesitikėjime, o tada ir praeities nebus kam prisiminti.

Ar jau būtų atsakyta į klausimą apie šventės ir ramovėnų esmę? Lyg ir būtų, jei pasitenkintume pasyviu charakteriu. Tačiau pasyvumas mums pavojingas, gi, antra, jis netinka karių nuotaikoms. Mūsų ramovėnus lietuviškame gyvenime sutinkame dažnai. Jie darbuojasi Bendruomenėje, Balfe, nevengia rodytis visur ten, kur reikia būti. Supasvindami sambūrio ir jo švenčių pobūdį, įžeistume.

Visuose darbuose reikia aktyvaus žmogaus, nors tie aktyvieji labai reti. Ar ne laikas skelbti privalomą

tautinės prievolės tarnybą, kaip kitados lapkričio dvidešimt trečiąją? Ar nepriėjome ribos, kur mobilizacija neišvengiama? Griežta mobilizacija, nes atlaidumas mūmyste laikomas dorybe net tada, kai juo remdamiės žmonės grimsta gilyn ir gilyn tautinio apsilėidimo pelkėn. Atlaidumas lieka krūkščioniškas tik tol, kol skatina kūrybai ir gyvenimui. Žudęs atlaidumas — didelis nusikaltimas.

O kam geriau pridera mobilizaciją svarstyti ir vykdyti, kaip kariams? O kas už karį didesnį aukos pavyzdį gali parodyti? Šičia turėtų glūdėti pagrindinė Lietuvos kariuomenės atkūrimo minėjimų ir ramovėnų sąjūdžio esmė išeičioje.

Šis inž. Vytauto Volerto žodis buvo pasakytas Philadelphiajose, 1962 m. gruodžio 1 d., minint Lietuvos kariuomenės atkūrimo sukaktį. Pareikštos mintys yra taip gilios, įžvalgios ir rimtos, jog jos yra aktualios šiandien ir tokios bus dar ir ateityje. Red.

BEKAS APIE ULTIMATUMĄ LIETUVAI

P. ŽILYS

1938 m. kovo mėn. pradžioje Lenkijos užsienių reikalų ministeris plk. J. Bekas buvo nuvykęs oficialaus vizito į Italiją. Atlikęs oficialią dalį — pasikalbėjęs su Mussoliniu ir užsienių reikalų ministru Ciano, plk. Bekas buvo apsisprendęs paatostogauti Itraijoje dešimtį dienų. Apie tai jis savo atsiminimuose "Final Report" rašo:

"Pagal sutartą mano vizito programą, ilsėdamasis, turėjau 10 dienų praleisti Sorrente ...

... Mūsų skauduliai buvo: Dancigas, mūsų santykiai su Lietuva, Tešinas (Cieszyn) Silezija ir, be to, Čekoslovakijos žlugimo atveju — mūsų bendra siena su Vengrija. Vokiečiams pirmoje eilėje buvo Austrija, tai problema, kuri mums buvo tolima ir, palyginti, mus mažai te lietė. Štai dėl ko aš buvau tos nuomonės, kad mūsų reagavimas turėtų būti labai atsargus.

Besvarstydamas šiuos dalykus, aš, viena po kitos, gavau dvi žinutes. Pirmoji buvo apie Austrijos "anšliusą" (prijungimą) prie Vokietijos, antroji — apie Lenkijos - Lietuvos pasienio incidentą, per kurį

Lenkijos pasienio sargybų korpo karys žuvo nušautas lietuvių sargybinių. Šis antrasis įvykis kaip tik simboliškai sutapo su mano prietomis išvadomis. Aš iš tiesų buvau linkęs pasinaudoti susidariusia įtampa greitai prieiti prie normalių santykių su Lietuva, — tikslas, kuris, nežiūrint daugelį metų užsitęsusių pasikalbėjimų (derybų) bei įtikinėjimų, buvo nepasiektas. Todėl, vos tik gavęs šią žinią, aš paskelbiau norįs grįžti į Varšuvą ir telefonu paprašiau respublikos prezidentą tučiuojau po mano parvykimo sušaukti įprastą posėdį Karališkoje Pilyje (Lenkijos respublikos prezidento rezidencija Varšuvoje) su ministru pirmininku ir generaliniu karinių jėgų inspektoriumi. Plaukdamas naikintoju į Neapolį, susidariau veikimo planą, kurį aš, eventualiai, pasiūliau konferencijai Karališkoje Pilyje.

Pakeliui į namus, vykdamas per Vieną, su didelėmis iškilėmis buvau priimtas Austrijos naujo vietininko (Statthalter) pono Seyss-Inquarto.

Karališkoje Pilyje aš suglaustai išdėščiau esamą padėtį sekančiai: pa-

kartojau bendrą savo nuomonę apie susidariusią situaciją ir pridūriau, kad, atsižvelgiant į sugriautą tvarką bei taiką Rytų Europoje, kaimyninis kraštas, atsisakęs palaikyti normalius diplomatinius santykius su mumis, pasidaro pavojingas. Pasienio incidentas, esamomis sąlygomis, iš tiesų, galėtų būti labai rimtai traktuojamas, nes tai buvo laikotarpis, kada buvo galima laukti daug didesnių komplikacijų. Jeigu mes savo reikalavimą Lietuvai pateiktume labai griežtu būdu, tada bendra Europos reikalų įtampa pabrėžtinai iškeltų vien mūsų žygį. O jeigu mūsų reikalavimas bus pateiktas su nuosaikumu, nepažeidžiant tikrųjų Lietuvos interesų, tada mes turėtume neblogą galimybę, kad jie priims ir įtempimą labai greit dar atleis. Atsižvelgdamas į tai, aš pasiūliau vyriausybei mūsų žygiui duoti ultimatumo formą, bet reikalauti tik normalios diplomatinės sienos ir kaimyninių santykių užvedimo, mūsų reikalavimo nekomplikuojant jokiais kitomis sąlygomis. Visi esantieji Karališkoje Pilyje tuoju pat priėmė mano išvadas, išskiriant ministerio pirmininko pavaduotoją Kwiatkowskį, kuris, kaip paprastai, bijojo rimtų sprendimų. Nors galvojau, kad mes turime visas galimybes šį reikalą išspręsti taikiu būdu, tačiau laikiau savo pareiga kreiptis į maršalą Smigly-Ridz, pabrėždamas, kad jeigu turėsime imtis

grasinimo, tai kad turėtume po ranka nors minimumą priemonių tą savo grasinimą įvykdyti. Maršalas Smigly-Rydz, pirmoje eilėje, davė įsakymą Vilniaus igulai būti pasiruošusiai, ir tada, man atrodo, spaudžiamas karo ministerio generolo Kasprzyckio, ruošėsi tolesniems kariniams pasirengimams, kad trumpu laiku, ištikus reikalui, būtų galima pradėti pilnas karines operacijas. Kada savo ultimatumu turėjome įdėti terminą Lietuvos atsakymui, turiu prisipažinti, kad nusileidau sentimentaliam argumentui ir terminą pratešėm dar 12 valandų, taip, kad galutinė data buvo kovo mėn. 19-toji, šv. Juozapo diena, maršalo Pilsudskio vardo diena.

Reikiamos derybos buvo labai taktiškai prarastos mūsų pasiuntinio Taline p. Przemysckio, kuriam atitinkantis Lietuvos kolega plenipotencialinis ministeris B. Dailidė pasirodė esąs tinkamas asmuo šioms deryboms vesti. Pagal mano pranašavimą, labai nuosaikūs mūsų reikalavimų turinys padarė didelį įspūdį pasaulio viešojoje nuomonėje ir, išvadoje, derybos, kitu atveju taip sunkios, buvo tęsiamos Augustave (1938 m. kovo mėn. 25-28 d.d.) ir privėdė prie pilno detente. Iš savo pusės, ryšium su tuo darydamas pranešimą senate, aš pasistengiau atidaryti kelius ateičiai, o neįsivelti į praeities klaidų apyskaitas, ten aš naudočiau išsireiškimus, kurie negalėtų įžeisti lietuvių.

Galutinų derybų išvadoje buvo atidarytas geležinkelių ir kelių susisiekimas su Lietuva ir, svarbiausia, normalios pasiuntinybės buvo akredituotos abiejose sostinėse. Po pradinio kandidato p. Škirpos, kuris buvo greičiau atraeilio svarbumo asmuo, Kaunas mums prisiuntė pasiuntiniu p. Šaulį, labai rimtą vyrą, kuris, nežiūrint lietuviams įgimto atsargumo, buvo kupinas geros valios. Atmosferos pagerėjimas abiejose kraštuose man leido, vykstant oficialiam vizitui į Rygą, net kokią pusvalandžiui stabtelėti Kauno aerodrome ir šiuo simbolišku gestu atžymėti mūsų tarpusavio santykių pažangą. Aerodrome aš buvau sutiktas tuomet einančio užsienio reikalų ministerio pareigas p. Urbšio, tikros lietuviškos kilmės jauno vyro, kuris man sudarė geriausią įspūdį.

Galima pasakyti, kad po 1938 m. kovo mėn. 19 d. santykiai su Lietuva įgavo naują ir pozityvią kryptį, kurią pertraukė tik 1939 metų smurto banga".

*

Apie min. Beko atsiminimus nekalbėsiu.

Šia proga noriu priminti, kad buvęs Prancūzijos ambasadorius Lenkijoje Leon Noel, kuris ultimatumo metu du kartus kalbėjo su min. plk. Beku, yra parašęs knygą "L'Aggression Allemande contre la Pologne".

Čia ambasadorius L. Noel 7 puslapius pašvenčia to ultimatumo reikalui. Pav., ambasadoriui neaišku, kodėl J. Bekas neišnaudojo patogios progos tartis su Lietuva 1935 m. rugsėjo mėn. (Suvalkijos ūkininkų sukilimas), kada Lietuva tikrai buvo sunkioje padėtyje: neturėjo kur dėti savo turto, t. y. žąsų. Tą priežastį lietuviams tikrai būtų sveika sužinoti.

Iš ambasadoriaus pasikalbėjimo su J. Beku aiškėja, kad Bekas buvo nusistatęs jokių nuolaidų nedaryti: "... il voulait un succes total: la capitulation absolue de la Lithuanie, ou la guerre" — jis norėjo totalinio pasisekimo: absoliučios Lietuvos kapituliacijos — arba karo.

Iš ambasadoriaus L. Noel aprašymo aiškėja, kad Lietuvos vyriausybės laikymasis ir atsakymas į Lenkijos ultimatumą buvo toks suktai gudrus, taip lengvai galėjo suardyti ministerio Beko planus, kad tuo reikalu buvo priversti susirūpinti ne tik Anglijos ir Prancūzijos ambasadoriai Varšuvoje, bet ir jų užsienio reikalų ministerijos.

Paskutiniu momentu Prancūzijos ambasadorius L. Noel ir Anglijos amb. H. Kennard, bendrai veikdami, susisiekė telefonu su Anglijos užs. reik. vice-ministeriu (sous-secretaire d'Etat). Užsienio reikalų min. Halifax jiems nepasisėkė surasti.

Anglijos ambasadorius H. Kennard papasakojo viceministeriui apie susidariusios padėties rimtumą.

Vice-ministeris sutikęs telefonuoti D. Britanijos ministeriui Kaune ir pavesti jam kuo skubiausiai intervenuoti Karališkosios ir Prancūzijos vyriausybių vardu ir paveikti (d'amener) Lietuvos vyriausybę priimti Varšuvos ultimatumą be rezervų.

Toliau amb. L. Noel rašo: "Le gouvernement lithuanien s'inclina a la derniere minute: la paix pour cette fois, etait sauvee" — Lietuvos vyriausybė nusileido paskutinę minutę: ši kartą taika buvo išgelbėta.

Iš to trumpo aprašymo matome, kad Lietuvos vyriausybė nusilenkė ne prieš Lenkijos ultimatumą Lietuvai, o prieš bendrą — sutartiną

Anglijos ir Prancūzijos vyriausybių reikalavimą: priimti Lenkijos ultimatumą be rezervų.

Apie lankų ultimatumą daug nebūtų dalykų yra prirašoma. Netenka aiškinti, kad Lietuvos ir lietuvių reikalui tikrai būtų išganinga ir naudinga, jeigu apie svarbius ir skaudžius praeities momentus ir įvykius būtų rašoma ar kalbama su didesniu atsargumu ir rimtumu.

AR ĮVYKS TREČIASIS PASAULINIS KARAS?

P. BLIUMAS

Žmonija, pamačiusi pirmųjų pasaulinių karų baisumus, visokiais būdais stengiasi išvengti naujo, baisiausio karo, kuris šiais augštosios technikos laikais būtų viso pasaulio tikroji katastrofa. Kad išvengtų tos baisios katastrofos, yra surkurta Sąvienųjų Tautų organizacija, suorganizuotos saugumo, nusiginklavimo ir kitokios komisijos, pasirašytos labai skambios chartos. Bet taiką išsaugoti dėl Sovietų Rusijos obstrukcijos, nieko konkrečiau dar nepadaryta. Antrasis pasaulinis karas pasibaigė 1945 m., bet iki šių dienų beveik visame pasaulyje dar tebėra karo stovis.

Sovietų Rusija, kuri daugiausia šaukia norinti taikos, rengia visokių "taikos" kongresus, o tuo pačiu metu laiko pavergusi šimtus milijonų buvusių laisvų žmonių, galvatrūkčiais ginkluojasi ir kursto vis naujus karus. Mat, Nikita Chruščiovas nori ne tik pavergti likusį laisvąjį pasaulį, bet jis žada palaidoti Ameriką, kuri Sovietų Rusiją išgelbėjo Hitlerio užpuolimo metu nuo visiško sunaikinimo.

Yra sakoma, kad kas nori taikos, tas turi būti pasiruošęs karui. Amerika ir jos sąjungininkai, gerai žinodami tą tiesą, Nikitos Chruščiovo užmačias, norėdami patys apsiginti ir padėti išsilaisvinti bolševikų klatai ir jėga pavergtų Europos bei kitų kraštų žmonėms, taipgi skubiai kala naujausius ir galinčiausius ginklus, kuriais galėtų atbaidyti avantiūristą ir sužvėrėjusį diktatorių Chruščiovą nuo jo užsimojimų visą pasaulį paversti koncentracijos stovykla.

Labai gaila, kad ir šiais moderniosios technikos laikais žmogus dar nėra tiek išbulbėjęs, kad galėtų visus painiuosius pasaulio santvarkos reikalus išspręsti taikiu būdu. Juo labiau sunku juos spręsti dabar, ka-

LIETUVIAI-KARIAI laisvajame Pasaulyje

— Rimantas Pauliukonis, Worcester, Mass., atitarnavęs pustrėčių metų karo laivyne, grįžo namo laivyno jaunesnio leitenanto laipsniu. 1960 m. pavasarį baigęs Holy Cross kolegijoje ketverių metų fizikos kursą bakalauru laipsniu ir N.R.O. T.C. laivyno kursą. Tarnybos metu du kartu buvo išplaukęs į Viduržemio jūrą, vieną kartą į Raudonąją jūrą ir Indijos vandenyną. Pakeičiui yra aplankęs Egiptą, Pakistaną, arabų kraštus, Etiopiją, Turkiją, Graikiją, Italiją, Prancūziją, Kubą ir Bermudos salą.

— Pradžioje šių metų Antanas Balch-Balchūnas tapo paskirtas policijos leitenantu. Chicagos policijoje jis jau ištarnavo 25 metus.

— Adomas Oželis, gyvenęs Philadelphiaje, atšventė 110-ąjį gimtadienį. Sukaktuvininkas atvyko į J. A.V. 1904 m., atitarnavęs caro armijoj. Karo tarnybą jis atliko Petrapilyje, kur tekdavę ir caro Mikalojaus rūmus saugoti.

— Neseniai palaidotas jaunas lietuvis Petras Lapinskas, kuris tarnavo JAV aviacijoje. Kalėdų ir Naujųjų Metų švenčių proga važiavo pas tėvus į Floridą automobiliu. Įvyko nelaimė ir jis žuvo. Buvo parvežtas į Rockfordą palaidoti.

— J. Jasėnas, neprik. Lietuvos pulkininkas, jau metai laiko 5 dienas savaitėje talkina be jokio atlyginimo PL Archyvui Čikagoje, kasdien atidirbdamas pažadėtą valandų skaičių.

LIETUVIS NATO SARGYBOJE

Juozas Davis (Uždavinys), gimęs 1917 m. New Jersey valstybėje, yra J.A.V. aviacijos pulkininkas ir šiuo metu yra karinėje tarnyboje Vak. Vokietijoje. Jo tėvas Juozas Davis (Uždavinys) gyvena Linden, N. J. Uždaviniai kilę iš Vilniaus krašto Valkininkų valsč.

Dabartinis pulkininkas, dar mažas būdamas, domėjosi aviacija ir tik

15 metų teturėdamas, įsigijo "private pilot" leidimą. 1940 m., pašauktas atliko karinę tarnybą, baigdamas Aviacijos taktinės vadovybės mokyklą ir buvo pakeltas į leitenanto laipsnį. II Pas. karo metu jis dalyvavo kovose Ramiajame vandenyne ir buvo apdovanotas Legion of Merit ordenu. Prasidėjus Korėjos karui, jis buvo ten pasiųstas ir atliko 50 karinių misijų. 1951 m. buvo pakeltas į pulkininkus.

Nuo pernai metų plk. J. Davis gyvena Berlyne su žmona Anna ir trimis dukterimis. Ten jis budi Europos sargyboje.

V. K.

da po Antrojo Pasaulinio karo Sovietų Rusija per savo penktąją koloną drumsčia viso pasaulio taiką ir žmonių ramybę. Nikitos Chruščiovo kruvini pirštai dabar siekia ne tik Europą, Aziją, Afriką, bet jie įkibo į Kubą ir bando griebti visą Amerikos kontinentą.

Be to, Chruščiovas vis smarkiau ėmė žarstyti Berlyno žarijas, kurios labai lengvai gali uždegti trečiąjį pasaulinį gaisrą.

Kiekvienas karas, besibaigdamas, visada palieka daugybę neišspręstų, arba neteisingai išspręstų, pasaulio santvarkos klausimų ir tuo būdu palieka būsimajam karui įžiebtai kibirkščių. O kur sutelkta daug sprogstamosios medžiagos, ten užtenka ir mažos žarijėlės dideliame gaisrui kilti. 1914 m. pakako Sarajeve paleisti du šūvius, kurie sukėlė Pirmąjį Pasaulinį karą.

Besibaigdamas Pirmasis Pasaulinis karas paliko pavergtą Ukrainą, Baltgudiją, Vilniaus kraštą, Mažąją Lietuvą, Saarą, Sudetus ir kt. Vė-

liau Sovietų Rusija su hitlerine Vokietija pasidalijo Estiją, Latviją, Lietuvą ir Lenkiją. Buvo daugybė ir kitų priežasčių, kurios sukėlė Antroją Pasaulinį karą. Dancigo incidentas buvo tik priekabis, tą karą pradėti.

O ką padarė Antrojo Pasaulinio karo nugalėtojai, kad pasaulyje išviešpatautų teisinga, pastovi taika ir ramybė žmonėms?... Jie po karo visą pasaulį dar labiau sujaukė.

Sovietų Rusija gėdingai sulaužė visas savo iškilmingai pasirašytas sutartis, vėl užgrobė Estiją, Latviją, Lietuvą, Lenkiją, Rytpriusius, rytinę Vokietiją, Rumuniją, Bulgariją, Čekoslovakiją, Vengriją, klasta sukėlė karą Korėjoje ir tebekelia juos kitur.

Užgrobtų kraštų daugybes žmonių rusai bolševikai susigrūdė į kalėjimus, išžudė, kitus išstisomis šeimomis ištrėmė į Sibiro katorginius koncentracijos lagerius lėtai mirčiai. Dar ir dabar tase stovyklose nieku neprasikaltę tebekankinami paliege

vyrai, moterys, seneliai ir vaikai. Pasaulis gerai žino, kad bolševikų užgrobti kraštai, nuo Elbės iki Vladivostoko, yra ne kas kitas, kaip ištisa koncentracijos stovykla, tampriai uždaryta geležine uždanga. Iš ten nuolatos pasiekia pasaulį pavergtųjų šauksmai: S.O.S!... Žmonija taipgi mato, kaip per Berlyno kiniškai — rusišką mūro sieną žmonės iš bolševikiškojo "rojaus" veržiasi į laisvę ir kasdieną girdi prieto sienos azijatiškųjų automatų šūvius...

Ar visa tai nėra Antrojo Pasaulinio karo užsilikę liepsnojantieji laužai, kurie anksčiau ar vėliau sukels naują, viską naikinantį gaisrą?! Ar ilgai galės tokia pasaulio padėtis būti ir ar ilgai Nikitos Chruščiovo tironija klestės, trukdydama įgyvendinti visos žmonijos taip seniai laukiamą teisingą taiką, demokratiją ir kūrybinį progresą?! Prie ko gi pasaulį prives Chruščiovo ir jo klijos avantūriška politika?

PRANCŪZIJA

Kariuomenės pertvarkymas užbaigus karo veiksmus Alžire. Dabar Prancūzija turės 6 divizijas, viso apie 450,000 vyrų. Jų tarpe bus viena parašutininkų divizija, paruošta veiksmams užsieniuose pagal NATO bei SEATO įsipareigojimus. Dvi divizijos stovės V. Vokietijoje NATO žinioje, kitos bus namie.

Vidaus saugumo reikalams bus sudaryta 100 teritorialinės gynybos pulkų. Ramiais laikais juose bus apie 60,000 vyrų. Reikalui esant tas skaičius gali būti patrigubintas.

Karo aviacija ir laivynas bus sumoderninti. Dar 1963 metais turės 10 Mirage IV sprausminių bombonešių, kurie bus ginkluoti atominėmis bombomis. Iki 1965/8 m. mano užbaigti statyti atominę jėgą varomą povandeninį laivą, kuris bus ginkluotas 16 Polaris tipo raketų.

Po karo paliaubų Alžire buvo panaikintas generalinis štabas, jis pakeičiamas generaliniu sekretariatu prie krašto gynybos ministerijos. Generalinio sekretariato uždaviniai bus parengti krašto gynimo tarybos posėdžiams, kuriems pirmininkauja respublikos prezidentas ir interpretuoti tos tarybos sprendimus.

Pagal Alžiro karo paliaubų susitarimą Prancūzija nuomos laivyno bazę Mers-el-Kebir penkiolikai metų, taip pat Lartigue jūrų lėktuvų bazę trims metams. Be to, savo žinioje, bet nepuolamiems tikslams, pasiliks sekančias karines bazes: Bone, Boufarik, Regane ir In-Amguel penkiems metams.

Išvystė naują 105 mm savieigę patranką, kuri yra šarvuota ir pritaikyta remti tankų dalinius. Pabūklas yra įtaisytas apšildytame su kuriuo jis gali sukurti aplinkui 360°, šaudymo augščio kampas taipgi yra didelis. Užtaisyti galima rankomis ar automatiškai, prancūzų, arba amerikiečių amunicija. Šaudymo tolis siekia tarp 3 ir 15 km. Įgulą sudaro 5 kovotojai, kuriuos šarvai saugoja nuo

priešo ugnies ir nuo radiologinių spindulių bei kritulių. Visa patranka sveria apie 17 tonų, gali užlipti 65° pakilimus ir keliais važiuoja iki 60 km. per valandą greitiau.

— Gamybai paruoštas daugiavamzdis raketų leidėjas. Naujasis ginklas turi 22 vamzdžius ir yra velkamas sunkvežimio, šaudo nuo ratų tik nuleidęs žemyn atatrakinčius noragus, gali šaudyti pavieniui ir automatiniai. Tolnaša iki 7 km., raketos yra 135 mm; per 4 minutes gali paleisti 400 raketų. Šis ginklas numatytas naudoti taktinių operacijų reimui.

— Prancūzai baigia išvystyti naują vertikaliai kylantį lėktuvą Balzac V 001, kuris pakilęs tiesiai augštyn galės skristi iki 2,400 km. per valandą greitai. Jis turi 4 turbo-sprausminius motorus skridimui pirmyn ir 8 motorus pasikėlimui tiesiai augštyn. Tikima, kad šis lėktuvams bus baigtas bandyti dar 1963 m.

— Prancūzija rengiasi išeiti irgi į erdves — ruošiasi paleisti "pastovų" satelitą, panašų, kokį neseniai paleido amerikiečiai, tik jo jau neranda erdvėse. Prancūzai neturi galingų raketų tokį satelitą išmesti vienu šūviu, jie naudos kitokius būdus. Silpnesnėm raketom paleis satelitą, palyginti, žemon orbiton — keletos šimtų km. augštyje. Kad satelitas "sustotų" erdvėje jis turi būti apie 36,000 km. nuo žemės. Tada jis suksis tuo pačiu kampiniu greičiu kaip ir žemė, ir atrodys, kad jis nejudą.

Iš žemosios orbitos satelitas skris savo jėgomis į paskirties augštį, pasinaudodamas saulės šiluma, kurią jis pasigaus ten išskleistu 4 metrų diametro veidrodžiu. Pagauti šiluminiai spinduliai reflektuos į rutulį, kuriame esantis gyvsidabris įkais iki 3,000° ir išgaruos. Garai pereidami per 9 cilindrių elektros generatorių pagamins apie 2.25 kilowatus elektros, kuri kitame skyriuje įkaitins iki augštos temperatūros vandenilio dujas. Įkaitintas vandenilis veržsis per dvi kontroliuojamas angas laukan. Taip gausis sprausminė jėga, kuri

varys satelitą spirale pirmyn ir augštyn iki jis pasieks jam skirtą augštį ir tašką. Kai satelitas skris žemės šešėlyje, jam reikalingos šilumos pasiims iš šilumos "sandėlio", kuris bus papildomas dienos metu. Tam bus panaudojamas atatinckamas cheminis procesas. Elektros generatorius, sprausminis motoras ir stebėjimo bei žvalgyimo aparatai yra veidrodžio apačioje — nukreipti žemės kryptimi. Nors sprausminė jėga stumianti satelitą nebus didelė, tik apie 20 svarų, tačiau kuro užteks visam keliui. Vienu litru vandenilio jis nuskris 3750 km. Kadangi sprausmės skylės bus kontroliuojamos, jo skridimui bus galima padaryti pataisais jam skrendant.

Satelitas pasiekęs savo paskirtinę orbitą turės reikalingos energijos sekimo - žvalgymo bei pranešinėjimo reikalams. Iš tokio augščio jis galės matyti apie trečdali visos žemės rutulio. Jo atstumas nuo žemės, pakolkas, dar sudarys problemų fotografijos ir televizijos panaudojimo atžvilgiais, bet infraraudonųjų spindulių panaudojimas nesutiks daug kliūčių.

Satelitui duotas Phaeton vardas — graikų mitinio Saulės sūnaus vardas. Tikima, kad jis pavyks pasiūsti į erdves dar šį dešimtmetį. M. M.

KARIO LEIDINIAI

H. Sienkievičius, KRYŽIUOČIAI, 3 tomai, viso 1116 psl. Vertė K. Jančūnas; dail. V. K. Jonyno spalvuotas piešinys viršelyje ir aplanke. Vieno tomo kaina \$3.50 (I t. išparduotas).

V. Biržiška, PRAEITIES PABIRAS, 352 psl., daug paveikslų, įrišta. Kaina \$6.50 (Prenumeratoriams — \$5.50).

O. Urbonas, ŽALGIRO MŪŠIS, 94 psl. teksto, 16 specialių iliustracijų ir dvispalvės mūšio schemos. Viršelis su aplanku. Kaina \$3.00 (Prenumeratoriams \$2.50). Šis veikalas yra atžymėtas ypatinga Ramovės premija.

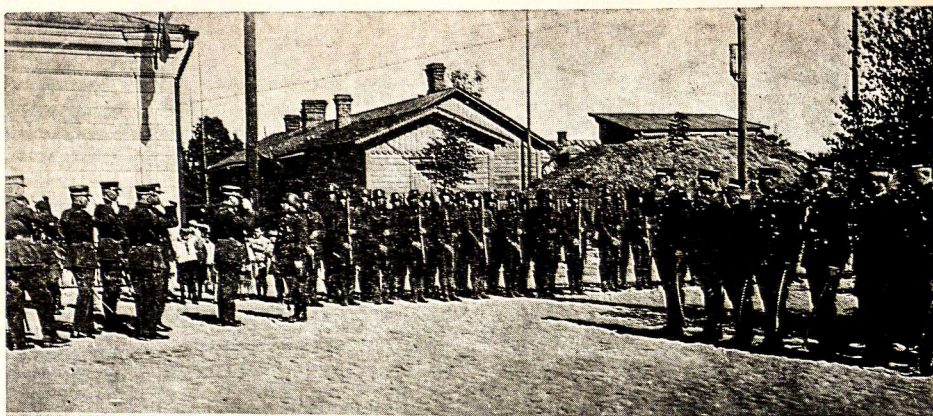
Z. Raulinaitis, DURBĖS MŪŠIS, 96 psl., daug iliustracijų. Atspausinta iš 1960 m. Kario. Kaina \$1.25 (Prenumeratoriams \$1.00). Laimėjęs metinę Ramovės premiją.

Z. Raulinaitis, AISČIAI KARINĖS ISTORIJOS ŠVIESOJE, 64 psl., iliustruotas. Atspausinta iš 1961 m. Kario. Kaina \$1.25 (Prenumeratoriams — \$1.00). Laimėjęs metinę Ramovės premiją.

O. Urbonas, DIDŽIOJO ŠIAURĖS KARO FRONTAS LIETUVOJE I dalis, 117 psl. Atspausdinta iš 1958 ir 1961 m. Kario, gausiai iliustruota, 250 egz. Laimėjęs metinę Ramovės premiją. Kaina \$1.75 (Prenumeratoriams — \$1.50).

Gen. Popeliučka inspektuoja Geležinkelių kuopą ir šarv. traukinį Gediminių Radviliškyje, 1930 m.

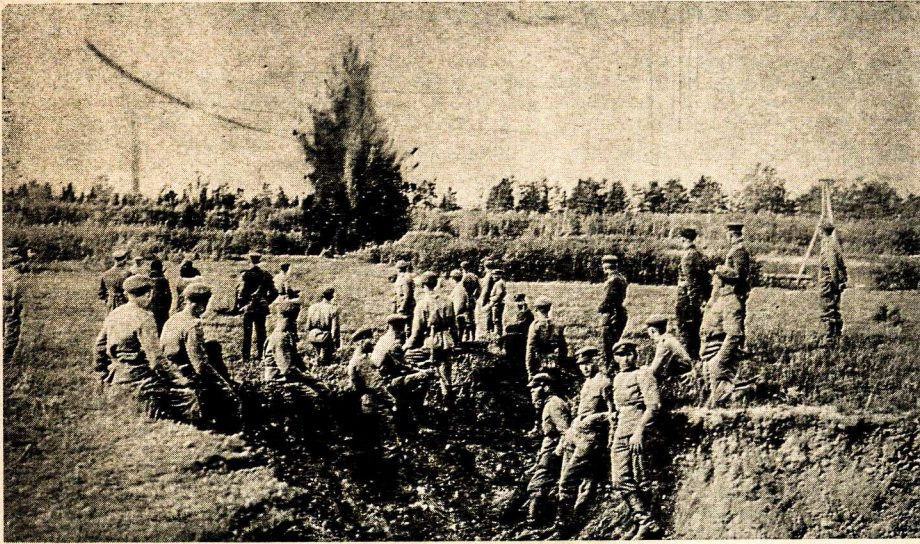
ATMINTINOS
NUOTRAUKOS
iš 1930 m.

↑
Geležinkelių kp., moko-
mojo būrio, važiuotės
skyrus statutų pamo-
koje.

→
Mokomasis būrys gim-
nastikuojasi.

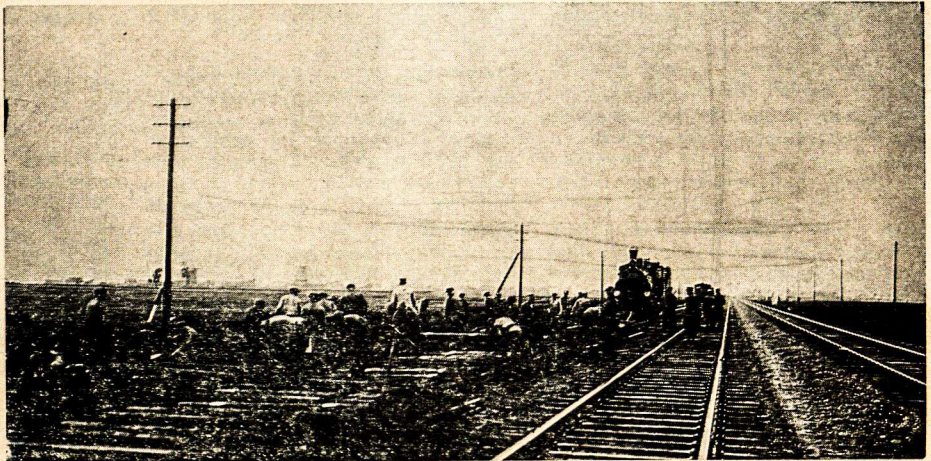

Geležinkelių kp. sprogdinimo pratimai Radviliškio apylinkėse. Vadovas — lt. Milaševičius.

Tiesiame geležinkelio šaką į Radviliškio poligoną. ↓

Iš JONO SMAILIO, gyv. Omaha, Nebr., albumo.

Geležinkelių kp. parodoja pražygiuodama pro Radviliškio stotį kareivinių link.

MASIŲ KARAS

Gen. mjr. CHOU SHIH-FOU
Tautinė Kinija

Karas tarp vyriausybininkų ir kinų komunistų Kinijoje vyko ištisus 23 metus (1927 - 1950). Komunistai visą laiką turėjo mažiau kovotojų, buvo menkliau ginkluoti, neturėjo aviacijos, nei laivyno paramos. JA Valstybės, įstojusios karan 1941 m., dar daugiau rėmė Kiniją naujais ginklais bei patarimais. Daug kinų karininkų mokėsi Amerikos karo mokyklose. Nors Kinija išėjo laimėtoja prieš Japoniją, bet turėjo nusileisti kinams komunistams. Kodėl?

Man aktyviai dalyvavusiam tame kare atrodo, kad komunistai laimėjo todėl, kad jie naudojo kitų dar nenaudotą jėgą, taipgi pritaikė ypatingą strategiją ir taktiką. Be įprastinės taktikos, komunistai vartojo visai naujus kariavimo būdus, sudarė naujos rūšies frontą.

Ta naujoji karinė jėga buvo vietinių gyventojų masės. Kariavimo būdą, kur panaudojamos gyventojų masės, komunistai vadina masių karu. Komunistai turėjo dvi kariuomenes, o Čankaišekas tik vieną. Tautinės Kinijos karininkai buvo paruošti kariauti pagal vakariečių reguliarios kariuomenės taktiką. Jie nesugebėjo suprasti komunistų naudojamo masių karo svarbumo ir nerado priemonių jam atsispirti. Pravartu ir vakariečiams su masių karo taktika susipažinti.

Du masių karo pavyzdžiai:

1947 metais vienas Taut. Kinijos pėstininkų batalionas atžygiavo postoviu į vieną mažą miestelį. Atžygiavę kariai buvo nustebinti, kaip maloniai miestelio gyventojai juos sutiko ir priėmė. Visiems buvo parūpintos patalpos nakvynei. Vakare miestelio vadovybė surengė bataliono karininkams puikias vaišes.

Po vaišių, visiems sumigus, bataliono karininkai buvo užpulti ir suminti komunistų kareivių, kurie buvo pasislėpę tų pat namų pastogėse. Jie karininkus priverstė surinkti bataliono kovotojus, kuriuos nuginklavo be šūvio. Taip buvo likviduotas puikus batalionas.

1948 žiemą komunistai apsupo 9 pajėgius, motorizuotų dalinių korpus prie Sunchow vietovės, kur vyko svarbios kautynės. Sunku buvo tikėti, kad komunistams pavyks išlaikyti apsupimo žiedą nepralaužtą. Apsuptieji tik laukė oro pagerėjimo

ir tada tikėjosi lengvai prasilausti.

Čia komunistai vėl panaudojo masių karo taktiką. Jie suvarė daug tūkstančių vietinių gyventojų, net iš 700 mylių atstumo, ir priverstė juos kasti eiles griovių aplinkui apsuptuosius korpus. Kada apsuptieji suprato, ką suvarytieji gyventojai daro, jau buvo per vėlu. Gausybė gilių griovių aplinkui jiems neleido panaudoti mechanizuotus dalinius. Taip per 40 dienų atkaklių pastangų prasisiveržti nepavyko ir 9 korpai žuvo Tautinei Kinijai.

Kodėl gyventojai padėjo komunistams kovoti prieš savo valdžią? Gal jie neapkentė savo vyriausybės, gal daugiau gero tikėjosi iš komunistų, gal susizavėjo komunizmo principais? Nieko panašaus.

Kiniečių dauguma gyvena kaimuose, yra žemdirbiai, daugumoje be-raščiai, apie komunizmą nieko neišmanė. Komunistai tai gerai žinojo. Savo programai įgyvendinti jie panaudojo kruviną terorą. Jį naudoja ne lygybės brolybės įgyvendinimui. Komunistai siekia priversti gyventojų mases jaustis padarius kriminalinius nusikaltimus.

Jie seka senovės kinų banditų taktiką. Kai kalnų banditai norėdavo jiems tinkamą asmenį pritraukti savo tarpan, jie dirbtinai sudarydavo aplinkybes, kad jis būtų traukiamas teisman už jam sufabrikuotą sunkų nusikaltimą. Teismas, žinoma, skiria mirties bausmę. Prieš bausmės įvykdymą banditai pagelbsti jam ištrūkti. Negalėdamas niekur pasidėti, išgelbėtasis turi prisijungti prie jį išgelbėjusių banditų. Tuo pat būdu komunistai pagauna nekaltas Kinijos gyventojų mases.

Komunistų daliniai, užėmę naują vietovę, tuojau šaukia visų gyventojų mitingą. Mitingui vadovauti iškišami vietinės padugnės, kurias komunistai tvarko, būdami užpakalyje. Čia sukeliama vieni kitų neapykanta. Paprastai, vadovaujantieji asmenys ir turtingesni yra apkaltinami, čia pat nuteisiami mirti ir bausmė įvykdoma.

Po to, paskleidžiama mintys, kad jei grįžtų tautinė kariuomenė, tai visi dalyvavę baudžiamuose mitinguose gali susilaukti skaudaus persekiojimo ir keršto. Padidinti kaltės jausmą, priverstinai išdalina nuostiečių žemę ir kitą nuosavybę.

Kitas būdas: išduoda daug gyventojų, taip kad likusieji iš baimės būna priversti bendradarbiauti su komunistais. Mandžūrijoje ištisi ūkininkų kaimai plėšė vyriausybės geležinkelių linijas. Niekas nedrįso atsisakyti raginamas, nes būtų buvę sunaikinti kaip kontrrevoliucionieriai.

Niekas negalėjo pasilikti neutralus, jei negelbėjo komunistams, jie patys ar jų giminės buvo persekiojami bei naikinami.

Karo metu komunistams labai trūko sanitarinių vežimų. Todėl jie varydavo aplinkinių vietovių gyventojus nešti sužeistuosius. Gyventojai nešė ir lenktyniavo, nes tik atlikę pilnai paskirtą darbą būdavo paleidžiami namo.

Panašiai elgdavosi ir su karo belaisviais. Paėmę nelaisvėn visą dalinį, vadą paprastai likviduodavo, prie to grąšininiais pritraukdami jo paties pavaldinius. Įvykdžius nužudymą, kareiviams primetamas bendradarbiavimas nužudyme. Už tai yra galimas kerštas iš nužudyto draugų. Po to, žinoma, atsiranda pasiūlymas prisijungti prie komunistų kariuomenės.

Komunistai nepripažįsta neutralių karo metu. Esi jų priešas, jei neprisijungi. Jie priverčia kiekvieną dirbti jų labui. Atrodo, kad komunistams kiniečių masės sudarė svarbią jų jėgų dalį. Komunistai laikė visus gyventojus kovotojais tik su skirtingomis priemonėmis ir uždaviniais.

Masių karui jie turi net atskirą statutą. Masės tokiam karui yra ruošiamos dar taikos metu. Yra daromi atitinkami pratimai — manevrai. Vado įsakyme aplinkybių įvertinime yra viena aplinkybė, kurios neturi kitų kariuomenių įsakymai. Toji aplinkybė vadinama — "masių parama", kur įvertinama masių parengimo stovis planuojamai operacijai pagelbėti. Ši aplinkybė eina pirmuoju numeriu net prieš vietovę, prieš pajėgas, orą bei ryšius.

Komunistai, pasinaudodami masių karu, įveikė daug stipresnę Tautinės Kinijos kariuomenę. Vakariečiai šios rūšies karo tik šiek tiek ragavo Korėjoje ir Vietname.

Dabar daugiau kaip kada nors reikia tų pačių masių paramos. Mes privalome išvystyti demokratinį masių taktiką. Visokios raketos ir bombonešiai gali lengvai sunaikinti daug priešų toli priešų užfrontėje. Bet tai yra nelabai naudinga, kai priešas yra tik 10 pėdų nuo tavęs ir kai jis yra vietinis gyventojas, o ne kareivis.

SUARTĖJIMAI, PASIDALINIMAI IR JŲ PASEKMĖS

Komunistiniame bloke skilimas, nors vadinamas tik ideologiniu, kas kart rėškėja didesnis esąs. Visam komunistiniam blokui nori vadovauti Maskva, bet Kinijos Mao-Tse-tungas vis nori praplėsti savo teritoriją su savo įtaka.

Pirmoje eilėje Mao-Tse-tungas nori likviduoti nacionalistų valdomą Formozą. Užėmimas Tibeto ir sienų reguliavimo bandymai — naudojant įvairias priemones — su Indija, Nepaliu, Pakistanu ir t. t., rodo, kad Mao-Tse-tungas nori sutvarkyti reikalus su savo visais artimiausiais kaimynais, kad turėtų tvirtas pozicijas prieš Sov. Sąjungą.

Pastebėta, kad azijatiškose valstybėse Kinija įtaką turi. Šiaurinė Korėja ir šiaur. Vietnamas yra jos tikrieji satelitai. Indonezijos komunistinė vyriausybė irgi reiškia simpatijas Kinijai.

Atrodo, kad netrukus įvyks komunistinio bloko pasidalinimas į baltuosius ir geltonuosius. Greičiausiai tas įvyks, kai Kinija turės savo pagamintą atominį ginklą, kurį, kaip pranašaujama, turės jau šių metų pabaigoje.

Prieš Kiniją Chruščiovas daro įvairius, ne tik politinius, bet ir ūkinius, kaip ir prieš savo priešus, spaudimus. Į nuostolius nurašęs Albaniją, Chruščiovas stengiasi išlyginti skirtumus baltųjų komunistiniame bloke. Pasiliko Bulgarija, Rumunija, Vengrija ir ryt. Vokietija, kur stengiamasi dabartinę būklę kiek sušvelninti, bet gali netekti Lenkijos, kuri liberalizacijos procese pralenkė kitas komunistines valstybes.

Savo neapykantos prieš geltonąjį konkurentą Chruščiovas ir neslepia. Su Kinija pasikeičia ne vien aštriais žodžiais, bet rodo ir savo prie-

šingą nusistatymą jos militariniams planams. Kinijai užpuolus Indiją, atšaukė patarėjus, o Indijai išsiuntė užsakytus karinius lėktuvus "Migus". (Sunku patikėti Rusijos ir Kinijos komunistų skilimu, kol komunizmas yra kontroliuojamas ir valdomas vienos valios, nebūtinai iš Maskvos; toks skilimas galės įvykti neanksčiau, kai "šrimpas" išmoks švilpti, anot Chruščiovo. Red.).

Šioje geležinės uždangos pusėje irgi vyksta panašus procesas. Niekuomet alijantai taip nebuvo susikivirčiję, kaip dabar. Faktų yra labai daug, bet paminėsiu tik kelis svarbesnius.

Prancūzija vis atmetinėja Anglijos įstojimą į Bendrąją Rinką, nes de Gaulle nenori amerikoniškų kapitalistų (gal ir teisingai galvoja?) įlindimo į grynai europietišką susigrupavimą. Vak. Vokietija tą kovą paliko vien Prancūzijai, turėdama viltį, kad JAV dar daugiau nutols nuo Prancūzijos ir taip nuoširdžiai neberems Anglijos, tada geriausių ir didžiausių JA Valstybių sąjungininku automatiškai taptų Vak. Vokietija.

Šiame žaidime, atrodo, kad senelis Adenaueris yra stipriausias. Žaidžia labai atsargiai, nes šalia patvirtintos su JAV draugystės, nori pelnyti du dalykus, kuriuos gali laimėti per suartėjimą su Prancūzija. Paskutiniu laiku Paryžiuje su Prancūzija buvo pasirašytas bendradarbiavimo paktas politinėje, kultūrinėje ir militarinėje srityje.

Ypatinai svarbus yra bendradarbiavimas militarinėje srityje, nes, jei šiais metais Prancūzijai pasiseks savo kariuomenę apginkluoti atominiais ginklais ir jei ji pradės gaminti vandenilines bombas, Adenaueris galvoja, kad tada ir Vak. Vokietija galės pasidaryti atominę ga-

statyti būdus ir priemones jam pasirengti iš anksto. Reikalingos specialios mokyklos vadams ir kadrams, kurie vyks į vietą tas mases surasti pačioje apačioj, tarp neturtingų, nusivylusių, išalkusių. Jie turės sugebėti juos įtraukti į masių karo kampaniją.

Rytuose masių karas turi ypatingai svarbią reikšmę. Jei norime laimėti prieš komunistus, turime suprasti masių karo svarbumą. Mes turime būti pasiruošę nugalėti mases patys, panaudodami tas mases.

Iš "Military Review" laisvai vertė J. M.

lybe. Iš JAV Vokietija betarptai atominį ginklą gauti nesitiki.

Iš Paryžiaus pakto svarbiausias dalykas yra Vak. Vokietijos vakarienių sienų garantavimas. Karui išitikus, Vak. Vokietija nebekariaus dviejuose frontuose. Juk JA Valstybės iš tikrųjų karo nenori ir, galimas dalykas, kad paskutiniu momentu gali iš Europos pasitraukti. Kaip Adenaueris, taip ir de Gaulle yra apgalvoję ir tolimesnę ateitį.

Prezidentui Kennedy Anglijos neįsileidimas į Bendrą Rinką nepatinka. Jis net grasina ūkine kova prieš valstybes, susiriusias Bendros Rinkos sutartimis.

Prez. Kennedy visai neslepia savo nepasitenkinimo, kad prez. de Gaulle nori JA Valstybes išstumti iš Europos. Jo ir Chruščiovo rūpesčiai, kuriuos kiekvienas iš jų turi su savo politiniais draugais, abu juos suartino tarpusavy. Abu jie apie tai gerai žino ir abudu yra betarptiniam, nuolatiniam korespondenciniame kontakte.

Labai gaila, kad vien tik savo tikslų siekdami, de Gaulle ir Mao-Tse-tungas keičia ir tarpvalstybinius santykius tarptautinėje arenoje, nors jų tikslas, ištikrųjų, nėra sunormuoti santykius tarp JA Valstybių ir Sov. Sąjungos.

Gal dar ir šios, ypatingai šaltos žiemos, šalčiams neprąjęs, mūsų broliai ir sesės, komunistinę vergiją nešantieji, iš dviejų priešingų pasaulinių galybių sostinių išgirs, kad laisvės simbolis jau susidraugavo su Liucipieriu, tada garsiai galėsime sutartinau šaukti prieš keliolika metų mūsų poetės J. Augustaitytės - Vaičiūnienės parašytus šiuos žodžius:

"Taika imperijoms, tautoms ir karalijoms ...
Bažnyčių kunigaikščiams ir Liucipierio sūnums.
Dabar jau mes ir mirti nebebijom:
Dabar visur vienodas rojus mums.
Būkit pasveikinti visi, išlaisvinti iš visko!

Ir tu, mano Tėvyne Lietuva!
Ant tavo žalio apsiausto kraujas ištiško
Nuo pančių, su kuriais nebuvo rįšamas šuva.

K. M. Juozas šarūnas

KARINĖ "TAUTOSAKA"

2ros BATERIJOS "HIMNAS"

Ši baterija 1919-20 m. kovėsi bolševikų ir lenkų frontuose, 1921 m. ji buvo 2 artilerijos pulko sudėtyje. Autorius: vyr. ltn. MIKAS MATAITIS

1.

Prašom ponų paklaustyt, paklaustyt, paklaustyt,
ką mes turim pasakyt, pasakyt, taip.
Kaip mūs batarėja, mūs batarėja, mūs batarėja,
pragarsėt visur suspėjo, visur suspėjo, ponuliai, ponuliai.

2.

Mūsų Vadas žmogus rimts, žmogus rimts žmogus rimtas,
nuo jo bėga priešų šimts, priešų šimts, taip.
Pyksta už netvarką, oi už netvarką, oi už netvarką,
bet pats pančiakas mergoms perka, mergelėms perka,
negražu, negražu.

3.

Vyresnysis karininks, karininks, karininks,
jis visai ne mergininks, ne mergininks, taip.
Jis mergų negaudo, mergų negaudo, mergų negaudo
tiktai į priešus nuolat šaudo, jis nuolat šaudo: bum, bum,
bum, bumbumbumi!

4.

O karužas jauns žilys, jauns žilys, jauns žilys,
prie mergų jis kaip gylys, kaip gylys, taip.
Tuoj girdėtis riksmas, girdėtis riksmas, girdėtis riksmas,
visokių balsų mergų klyksmas, mergelių klyksmas: —ką
darai, ką darai!

5.

O šmulkštys visai ne toks, visai ne toks, visai ne toks,
drūtas jis kaip bosas koks, kaip bosas koks, taip.
Jis laišus tik rašo mergelėms rašo mergelėms rašo
Ir nuo jų nuolat ko tai prašo, nuo jų jų prašo, negražu,
negražu!

6.

Steponaitis mokslo vyrs, mokslo vyrs, mokslo vyrs,
jis mergelių nedatyres, nedatyres, taip.
Bet už tai anglikas, geras anglikas, geras anglikas
Ir prie to tikras katalikas, oi katalikas, gentelman,
gentelman.

7.

Mūsų šimkus leitenants, leitenants, leitenants,
prie panų jis kaip koks frants, kaip koks frants, taip.
Tuoj prie jų jis šoka, prie jų jis šoka prie jų jis šoka,
susikalbėt nors ir nemoka, gerai nemoka, ponuliai,
ponuliai.

8.

Fraulein was fuer ein Geschrei, ein Geschrei, ein Geschrei
kriegst du von mir Kinder drei, Kinder drei, so.
Dann auf Wiedersehen, auf Wiedersehen, auf Wiedersehen
Ich mus zu andern Maedeln gehen, zu andern gehn,
bleib allein, bleib, allein!

9

O Juodišius kaip gaiduks, kaip gaiduks kaip gaiduks,
tarp panų kai pasisuks, kai pasisuks, taip.
Sprandą jis išlenkia, gražiai išlenkia, gražiai išlenkia
Ir su pentiniais šokdams trenkia ir kaip dar trenkia
dzan, dzan, dzan, dzan dzan dzan!

10.

O rezerve sėdi du, sėdi du, sėdi du,
myli vieną abudu, abudu, taip.
Tą gražią Karolcią, gražią Karolcią, gražią Karolcią
pas ją nueit visai netol čia, visai netol čia, ponuliai,
ponuliai.

11.

Karštas vyras raštvedys, raštvedys, raštvedys,
kai Karolcią pamatys, pamatys, taip.
Tuoj bučiuotis lenda, bučiuotis lenda, bučiuotis lenda,
bet nuo jos gauna tuoj į žandą — tai tau ne Vanda,
eik šalin, eik šalin.

12.

Okvedukas apskrus, apskrus, apskrus
Ir politikas gudrus, oi gudrus, taip.
Jis nupirks karbito, mergoms karbito mergoms karbito
ir kaip matai jau jo Marytė, jau jo Marytė, ot tai
vyrs, ot tai vyrs!

(Galda, kaip rusų studentų dainos "Ivanov Pavel").

PASTABA:

- 2-as posmas. Tuomet 2-os baterijos vadu buvo kpt.
Pranas UOGINTAS.
3-čias posmas. Vyresnysis karininks pats autorius vyr.
ltn. Mikas MATAITIS.
11-tas posmas. Raštvedys karo valdininkas, pavardės
nebeprisimenu.
12-tas posmas. Ūkio vedėjas karo valdininkas Stasys
TAMOŠAUSKAS.
J.A.

CHICAGOS RAMOVĖNŲ VEIKLA

Š. m. sausio 27 d. Jaunimo Centre įvyko pirmas L.V.S. Ramovės Chicagos skyriaus visuotinis narių susirinkimas. Susirinkimo programa buvo padalinta į dvi dalis. Pirmoje dalyje vyko inž. A. Mačiulio paskaita apie raketą. Paskaitai susirinko pilna liuanistinės mokyklos klasė ramovėnų ir svečių. Paskaita buvo labai įdomi ir su dideliu dėmesiu visų dalyvių išklaudyta. Prelegentas — jaunos mūsų kartos atstovas — inž. A. Mačiulis, sūnus dr. P. Mačiulio, kuris Nepriklausomybės laikais buvo Lietuvos atstovas P. Amerikoje.

Grįžtant prie paskaitos, reikia pasakyti, kad prelegentas sugebėjo nušviesti labai paprasta forma svarbesnius ir aktualesnius raketų srities klausimus. Paskaitoje dėstytos mintys buvo paryškintos ir pavaizduotos brėžiniais bei schemomis lentoje. Raketų istorija yra sena. Jos atrastos labai seniai, bet tik pastaraisiais laikais tapo išbulintose, jų panaudojimas pasidarė įvairnesnis ir reikšmingesnis. Dabar su raketų pagalba vyksta erdvių užkariavimo varžybos tarp dviejų pasaulio didžiųjų: JAV ir Sovietų Sąjungos. Kas pirmas iškels į erdves satelitą su įgula ir raketomis, tas būsiąs žemės valdovu — pareiškė inž. A. Mačiulis.

Paskaitos pabaigoj prelegentas atskleidė ir dalyvių klausimus. Skyriaus valdybos pirm. J. Bubelis susirinkusiųjų vardu prelegentui pareiškė nuosirdžią padėką už įdomią ir aktualią paskaitą. Sąjungos centro v-bos pirm. prof. S. Dirmantas taip pat prelegentui reiškė padėką ir pasidžiaugė, kad mūsų jaunimas, pasiekęs augštus mokslus, dirba raketų srityje. Profesorius priminė, kad 17-jo a. pradžioje Lietuva turėjo gabų ir garsų tautos sūnų, žemaitį, artilerijos generolą, naujų ginklų išradėją ir raketų konstruktorių, Semenavičių Kazimierą. Jis yra parašęs lotynų kalba didelį ir vertingą veikalą (viso 5 knygas) apie ginklus, daugiausia apie artileriją ir raketą. Tas veikalas anais laikais buvo išverstas į prancūzų, vokiečių, anglų ir olandų kalbas. Šio veikalą vieną egz. lotynų kalba, Kario redakcija, įsigijusi tremtyje, padovanojo Lietuvos Laisvės Kovų Muziejui Chicagoje. Ir šiais laikais tas

veikalas dar nenustojęs savo reikšmės, kaip vertinga mokslinė medžiaga. Plačiau apie tai žiūrėk Kario 3 nr., 1960 m. Džiugu prisiminti, kad Semenavičiaus Kazimiero asmenyje Lietuva turėjo tais laikais didelį ir garsų mokslininką raketų srityje.

Po trumpos pertraukos vyko antroji dalis — ramovėnų susirinkimas. Skyriaus valdybos pirm. J. Bubelis, perskaitęs "Tėvynės prisiminimą", visiems dalyviams atsistojo ir susikaupus, pakvietė vesti susirinkimą ramovėnų P. Zilį, sekretoriauti — ramovėnų S. Jurą. Skyriaus valdybos pirmininkas padarė pranešimą apie N. Metų sutikimą, kurį ruošė bendrai ramovėnai ir birutininkės. Dalyvių skaičiumi N. M. sutikimas — balius nepasizymėjo. Apgailestauta, kad nedaug ramovėnų buvo atsilankiusių. Publika buvo geroj nuotaikoj. Gėrėtasi jaukia ir kultūringa aplinka. N. M. sutikimas anksčiau duodavo skyriaus išdui gero pelno. Bet dabar tik \$31.00 buvo gauta gryno pelno į skyriaus kasą. Tiek pat gavo ir birutininkės. Dėl N. M. sutikimo ruošimo ateityje pagaidauta vengti samdyti brangią salę, orkestrą bei dainininkus - solistus, pasitenkinti kuklesnėmis patalpomis, kuklesne programa ir vaišėmis, kreipiant dėmesį, kad pakankama dalis įplaukų už įėjimą ir bufetą tektų rengėjų kasoms. Pabrėžta mintis: kada organizacija ruošia N. M. sutikimą, tai jos nariai privalėtų laikyti sau už pareigą parengime dalyvauti, kviečiant ir savo artimus. Dalyvaujant mes paremiame kilnius savo organizacijos tikslus ir tuo parodomė savo bendruomeninį solidarumą ir gilų pareigos supratimą.

Toliau susirinkimas svarstė KARIO rėmimo klausimą. Tą reikalą referavo KARIO sk. atstovas ramovėnas M. Maksvytis. Jo pateiktomis žiniomis Chicagoje tik 40 proc. ramovėnų skaito — prenumeruojasi KARI. KARIUI platinti ir remti šiuo metu Chicagoje yra sudaryta speciali komisija iš ramovėnų, šaulių ir policijos "Krivulės" atstovų. Buvo pasiūlyta — pagaidauta, kad komisija suruoštų lietuviškų filmų demonstravimo vakarą ir gautą pelną skirtų KARIUI remti.

KARIO turinio reikalą buvo pagaidauta pagal galimybę mažinti senos istorijos — senovės karų aprašymus, nes jais, esant, retas kuris skaitytojas įdomaujasi. Galimybės ribose daugiau talpinti aprašymų, atsiminimų iš Nepriklausomybės karų, partizanų kovų ir tautos rezistenci-

jos. Vengti talpinti KARY tendencijų ir kontroversinių įvykių aprašymų, kurie sukelia ginčus. Buvo pagaidauta, kad ramovėnų skyrius turėtų savo nuolatinius korespondentus, kurie rašytų apie mūsų organizacijos veiklą ne tik į KARI, bet į Draugą, Dirvą, Naujienas bei kitą spaudą.

Lietuvių Fondo reikalu pranešimą padarė ramovėnas K. Dabulevičius, centro valdybos atstovas. Įvykusio praeitais metais skyrių atstovų suvažiavimo priimta rezoliucija Sąjunga išpareigojo įstoti Lietuvių Fondan su nemažiau kaip \$1,000.00 įnašu. Dabar toji rezoliucija vykdoma. Kiekvienas Sąjungos narys tam tikslui aukoja nemažiau \$2.00. Pini-gus tikimasi iš skyrių surinkti iki š. m. vasario 15 d. Nepriklausomybės 45 metų sukakties minėjimo dieną Chicagoje š. m. vasario 17 d. centro valdyba numato įnešti \$1,000.00 Lietuvių Fondan. Chicagos ramovėnai šio susirinkimo metu Lietuvių Fondan suaukojo \$125.00.

Nominacijų komisija. Susirinkimas plovimu patvirtino pasiūlytą nominacijos komisiją. Jon įeina A. Rėklaitis, J. Gaižutis ir V. Garbenis. Komisijos uždavinys — parinkti būsimajai naujai skyriaus valdybai kandidatus ir gauti jų tam sutikimą. Naujos skyriaus valdybos ir kontrolės komisijos rinkimai numatomi š. m. kovo mėn.

Susirinkimas nutarė pasiūsti Lietuvos Diplomatijos šefui min. S. Lozoraičiui padėkos pareiškimą už šaunų reagavimą — protestą, pasiūstą UNESCO (Jungtinių Tautų Auklėjimo, Mokslo ir Kultūros Organizacija) dėl tos organizacijos išleistos brošiūros "Rasių ir tautybių lygybė SSSR". Brošiūroje paskleista begėdiškas melas ir bjauri propaganda esą Lietuva, Latvija ir Estija laisvai prisijungusios prie Sovietų Sąjungos. Plačiau apie tai žiūrėk Dirvą 10 nr., sausio 25 d., 1963.

Be to, susirinkimas išreiškė pagaidavimą, kad centro valdyba imtųsi iniciatyvos, susitarus su kitomis organizacijomis, pasiūsti dėl tos brošiūros bendrą protestą UNESCO gen. sekretoriui. Susirinkimo dalyviai pabrėžtinai pagaidavo, kad mūsų veiksniai, spauda, organizacijos, mokslininkai, korespondentai ir kiti, kas pajėgia plunksną valdyti, plačiai rašytų — skelbtų laisvojo pasaulio spaudoje apie šią UNESCO išleistą, melo ir propagandos persunktą, brošiūrą, turint galvoje, kad melo skelbėjai labiausiai bijo ialsvos spaudos balso, atidengiančio jų melą.

A. R.

SUSIDŪMOJIMAS TIES "KARIO" KOMPLEKTU

Prans Alšėnas

Viskas, kas praėina, galime sa-kyti, lieka užmaršty. Taigi, ir pra-ėjusieji metai, atrodytų, turi būti tik vienas iš tų užmaršties epizodų. Dargi — net lietuviškas posakis — gi, bylodavo: "Nejieškok vakar die-nos!" ...

Tačiau, iš tikrųjų, šitokie — tai tik vienas iš tų teigiamai. Praeitais — daug ką mums duoda, daug ko pamoko ir daug gražių pavyzdžių primena. Net mūsų Tautos Himne sakoma: "Iš praeities tavo sūnus, te stiprybė semia".

Tad, štai, su šitokiais įžanginiais samprotavimais — imu į rankas pernykštį visų metų "Kario" kom-plektą ir susidūmoju ties juo.

"Kario" — mūsų kariuomenės karių — veteranų, šiandien išblaškytų po platųjį pasaulį, organo, o ir vi-sų kitų lietuvių — nuoširdžiai my-limo žurnalo — komplektas. Tai vi-sų metų žurnalo bendradarbių ir kruopščiosios redakcijos bei leidėjų ir administracijos triūsas, darbas ir sukauptos lėšos. Daug puslapių, daug spaudos eilučių ir daug min-čių. Ypač pastarųjų — daug naujų. Iš viso — metų bėgyje — dešimt žurnalo numerių. Visi numeriai — estetiški ir prasmingai papuoštais viršeliais. O kiek daug tame papuo-šime tikro grožio, kiek puikiai be-siderinančių spalvų, kiek tautiniai patrijotinių motyvų! — Tik džiau-kis ir gėrėkis!

Žurnalas "Karys" — juk tai tik-ras tautinių — patrijotinių jausmų žadintojas svetur. Ne be reikalo ir mūsų Lietuvos kariuomenė Nepri-klausomybės metais buvo vadinama patrijotizmo mokykla. Ji tokia ir bu-vo! Ateidavo į kariuomenės eiles kaimų bernužėliai, dažnai be jokio išsilavinimo ir išprusimo, o išėida-vo — sveiki, žvalūs, linksmi, pra-silavinę ir apsišvietę — su giliai įdiegtais tautiniais — patrijotiniais jausmais, o neretai — užbaigę net keletą gimnazijos klasių. Atsitikda-vo ir taip, kad išėidavo į kariuo-menę net pradžios mokyklos nebai-gė, o tenai — pradėję mokintis ir lavintis — pasiekdavo net augštojo mokslo. Rašančiojo šias eilutes kai-mynas S. išėjo į kariuomenę kiek geriau pramokęs tik kalvio amato, o rašyti — vos pavaldęs plunksna-kotį. Kariuomenėje baigęs 6 klases suaugusiųjų gimnazijos — stoji į Kunigų seminariją, buvo išvėstas kunigu, vėliau — universitete bai-

gė Teologijos - Filosofijos fakulte-tą, o paskiau — ir pats profeso-riavo ...

Tai ne vienintėlis atsitikimas — buvo jų ir daug daugiau. Iš ka-riuomenės eilių berneliai išėjo į ga-bius ir kūrybingus rašytojus, žurna-listus, kunigus ir kitokių sričių darbuotojus — intelektualus.

Gi, kiti — sugrįžę į namus iš ka-riuomenės vėl į sodžių ar gimtą-jį miestelį — jau būdavo užmiršę prieš tai dažnai jausmą menkaver-tybės jausmą, o patapdavo visiškai kitokiais žmonėmis. Jie pradėdavo veikti šaulių ar kitokių organizaci-jų eilėse, sporte ar pan.

Neatsisako tų kilnaus švietimo tradicijų ir mūsėškis "Karys", nors turėdamas egzistuoti nebe laisvoj Tėvynėj, bet tremty — išeivijoje.

Visiškai nuoširdžiai tenka sutikti su A. Rėklaičio mintimis, išdėsty-tomis straipsnyje "Kultūros Kongre-sas" (žiūr. Karys, 1963 m. sausio nr.) apie "Karį". Tenai, tarp kita-ko, šitaip rašoma: "Pareigos jaus-mas ir meilė tėvų žemei buria krū-von "Kario" bendradarbius aukai ir pasišventimui. "Karys" puoselėja Lie-tuvos valstybės idėją, skiepija tė-vynės meilę, ugdo kovos dvasią, ryžtą ir pasiaukojimą. Jis yra di-delis ir realus talkininkas lietuvy-bės ir mūsų kultūros bare".

Dabar gi, pradėję kalbėti apie pr. metų "Kario" komplektą, žviglterė-kime į tų metų žurnalo egzemplio-rių nors viršelius. Viso komplekto turinį analizuoti — būtų perplati tema.

Štai, pirmojo iš jų (sausio mėn.) numerio viršelyje, matome a. a. St. Butkaus, savanorio kūrėjo, Vyties kryžiaus kavaleriaus (mirusio tik prieš metų pradžią) portretinę nuotrauką, kitame (vasario mėn.) nu-meryje — skriejantį Lietuvos valstybės Vytį raudonam fone, kovo mėn. viršelyje — štai, žvelgiame į Kritusiems Didvyriams paminklą Širvintose (natūroje — kur gi tą pa-minklą dabar begalėtumėme pama-tyti?), o balandžio viršelyje — Lais-vės statula Kaune (tas žurnalo nu-meris — skiriamas Liet. Veter. Są-jungos Ramovės pirmam dešimtme-čiui atžymėti svetur 1950-1960).

Prieinam prie gegužės mėn. nu-merio. Viršelis skiriamas mūsų tau-tos atgimimo dainiui, Maironiui, prisiminti, atspaudžiant jo antkapio

kliuę su bareljefine poeto nuotrauka ir eilėraščio posmais:

"Kaip man gaila to balto senelio,
Kuris užstojęs ant amžino kelio,
Jau nebekelsis ant balso varpų...".

Eilėraštinis, Poeto sukurtas, tary-tum į dedikuotų pačiam sau ...

Birželio-liepos mėn. numeris — puošiasi paminklo žuvusiems dėl Lietuvos laisvės, pastatyto Jaunimo Centro sodelyje, Chicagoje, nuotrau-ka su Ramovės ir Birutės D-jos su-važiavimo dalyviais prie paminklo.

Šis paminklas, kaip žinome, pa-statytas laisvajame krašte — Ame-rikoj, vieton okupanto išgriauto Ne-priklausomybės Kovų paminklo pa-vertgoj Tėvynėj, Kaune, Karo muzė-jaus sodelyje.

Verčiame į komplektą priglūdu-sius "Kario" numerius dar toliau ir sustojame prie rugpiūčio - rugsėjo numerio. Viršelyje — irgi lietuviš-ka - tautinė - religinė simbolika — impozantiškas lietuviškas kryžius Portlande, Oregone.

Spalio mėn. numeryje — A. Pet-ravičiaus Lietuvos karys geležies amžiuje.

Lapkritis puošiasi sukaktuvininko gen. inž. Stasio Dirmanto (V. Ma-želio darytu) foto portretu. Ir, pa-galiau, gruodis. Jo viršelis — vėl atžymėtas a. a. Stasio Butkaus, Neprikl. Lietuvos Pirmojo Kareivio, portretu, dail. V. Raulinaičio (tušu piešto), velionies vienerių metų mirties sukakties proga.

Taigi, nekalbant ir smulkiau ne-rašant apie pr. metų "Kario" nume-rių turinį — kiek puikios ir pa-trauklios medžiagos tautiniams jaus-mams gaivinti vientik meniškuose spalvuotuose "Kario" viršeliuose...

Čia dar kyla viena logiška min-tis, remiama klausimu: kaip nepa-vargsta ir nepalūžta, kaip ištenka stiprybės ir jėgų išeivijoj tie vyrai, kurie nuosekliai, reguliariai ir ne-sustodami redaguoja ir leidžia šito-kį, pasakytume, specifinį paskir-ties žurnalą "Karį", kuomet nebetu-rime po kojomis savosios žemės, sa-vo laisvo krašto, savosios kariuome-nės ir, bendrai, to ramsčio, kuris įgalindavo klestėti karinę spaudą — kariškių, kurie buvo įvairios ka-rinės literatūros skaitytojai ir pre-numeratoriai?

Atsakymas į šitokį klausimą — jau minėtas A. Rėklaičio teigimas, jog tai daro pareigos jausmas ir meilė tėvų žemei, bet ir dar dau-giau — tai kieta karių veteranų valia, Tėvynės meilė, patrijotizmas ir visiškas pasiaukojimas lietuviš-kam rašytiniam žodžiui, kuris, tiki-masi, atėityje sulaužys visas geleži-

nes užtvaras ir parves mus vėl į auštantį laisvės rytojumi mūsų Gimtąją žemelę.

Ir, štai, šalia šitokių tautinių - patrijotinių minčių, šalia šitokios rūšies susidūmimų — rėčiančiu ausis ir akis kontrastu — skaitome tame pat "Karys" (1963 m. sausio nr.) šitoki "Kario" skaitytojo laišką (bravo "Kario" redakcija, parodžiusi visišką demokratinį subrendimą ir atspaudusi tokį laišką!). Cituojame to laiško dalį:

"... Žurnala "Kari" visada laikiau už politinių ribų. Bet jame patalpintas Algirdo Budreckio vedamasis "Gruodžio 17 d. perversmas" (Karys, Nr. 10, 1962) su savo "argumentais" rodo, kad "Karys" įsuko į naują liniją.

"Tokios krypties prisilaikantį "Kari" nebe noriu toliau kaip prenumeratarius remti. Žurnala prašau nebesiuntinėti.

"Reiškiu pagarbą, Stasys Skorupskas".

Galimas daiktas (galima tai prileisti), kad šis skaitytojas yra labai

jautrus tokiems dalykams, kurie liečia politiką. Juk, žinome, pav., kad yra žmonių, alergiškų bet kokiam maistui, dulksnei ir kit. dalykams. Teko skaityti Š. Amerikos spaudoje net šitokis komiškas dalykėlis, jog tūlas amerikietis, iškėlęs teisme skrybų bylą žmonai, grasindamas atsiskirti su ja, jeigu ši neatsisakys kartu gyventi su savo motina (vyro uošve), nes, esą, jis alergiškas uošvei ir, kai tik ją pamatys — tuoj susergąs ...

Kas žino, gal gi čia nurodytas "Kario" skaitytojas yra toks alergiškas politinių dalykų atžvilgiu? Bet iš šalies į reikalą žiūrint, atrodo, tas skaitytojas surado (jo manymu) labai gerą būdą atsikratyti lietuvišku žurnalu, už kurį reikia mokėti 6 dolerius metams. Juk ne paslaptis, kad nūdien ima atsirasti mūsų tautiečių tarpe tokių, kuriems žaliasis doleris daug brangesnis, negu kilnieji idealai: Tėvynė, patrijotizmas, savoji spauda, knygos ir pan.

Jeigu aname J. Budreckio straips-

nyje ir iš tikrųjų būtų buvę kas nors blogo — ir tai, rodos, nederėtų tokio griežto sprendimo daryti (nutraukti prenumeratą!), nes gi galėjo redakcija suklysti, atspausdama su kokiais nors trūkumais straipsnį, ar ne? Juk tik tas neklysta, kas nieko neveikia

Bet gi, šiame atvejuje, neatrodo, kad būtų kokios nors klaidos. Skaičiau tą straipsnį apie gruodžio 17 d. perversmą "Karyje", bet nieko blogo jame neradau. Tenai buvo rašoma apie tai, ką visi ir taip žinome. Tai tik faktų konstatavimas ir tokių faktų, kurie, iš tikrųjų, liečia (arba, geriau pasakius, lietė) ir mūsų kariuomenę, nes ir ji tame perversme aktyviai dalyvavo.

Tad, kas gi yra bloga, parašius apie tai, kad ir "Kariui"?

Tad, va, šitokie debesėliai — ir drumsčia mūsų susidūmimus ties kilniais dalykais, šiuo atveju — ties puikiu praėjusių metų "Kario" komplektu. Tačiau, tikėkime, tokie debesėliai nebus dažni, ir jie nebedrums mūsų giedrios nuotaikos.

G. "Kario" Redakcija,

Jei neatsirastų rimtesnių kliūčių, prašyčiau neatsisakyti paskirti Jūsų žurnale kiek vietos ir mano, kaip eilinio skaitytojo, trumpam pasiskakymui.

Ką tik perskaičiau KARIO 1 nr. Stasio Skorupsko laišką, kuriame jis reiškia nepasitenkinimą dėl tilpusio praėjusių metų KARIO 10 nr. Algirdo Budreckio straipsnio, su komentarais, apie 17 gruodžio įvykius. P. Skorupskas smerkia anu meto karių veiksmus, kad kai kurie kariai, pasinaudodami savo augštesniais postais, panaudoję ginklą prieš savo teisėtą demokratinę vyriausybę. Gi dabar KARYS savo straipsniais tuos nelemtus įvykius lyg ir toleruoja. Gerbiamas laiško autorius tame žiūri KARIO posūkį į naują liniją ir atsaisako žurnala toliau remti.

Tai, atrodo, nieko ypatingo: kiekvienas gyvena pagal savo galvoseną; kaip sakoma, visokių yra — visokių reikia. Tačiau ir man parūpo pažiūrėti, kur link pagaliau žurnalas suka. Dar kartą perskaičiau p. Budreckio straipsnį ir ten, be aprašymo pasiremiant gausia literatūra, 17 gruodžio įvykių, daugiau nieko taip ir nesuradau. Į kokią, būtent, "pavojingą liniją" KARYS suka, taip ir liko neaišku. Gal dėl to ir neverta būtų toliau kalbėti. Bet, ne-

seniai skaičiau kitą nepasitenkinimą, kur mūsų kaikurie veiksniai labai nuoširdžiai skundėsi, kad jiem būnant kokia tai proga Vašingtone prieš augštesnius pareigūnus, labai tekę iš gėdos raudonuoti dėl kariuomenės veiksmų, 17 gruodžio įvykių, kai prieš teisėtą krašto vyriausybę buvo panaudota prievarta. Na, o jei, prie viso šito, dar pridėsimė "tėvų maikių" ir pan. spaudą, tai vaizdas tikrai susidaro nekoks. Ir kaip galima nuslėpti savo nusivylimą, kai kariuomenė pridarė tiek nemalonumų, o dabar, visa tai, KARYS ima teisinti.

Laikas yra dar nesenas, pilna yra gyvų anu meto liudininkų, tat ir literatūra kol kas nebūtinai reikalinga. Kas įdomaujasi — labai gerai prisimena, kaip kraštas sunkiai kėlėsi iš griuvėsių, kaip susidarė vyriausybės, kaip jos ir prie geriausių sąlygų ir norų nebuvo pajėgios tvirtai kraštą valdyti. Nei aš prisidėjau prie vyriausybės rinkimų, nei prie jos pašalinimo, mat, buvau dar per jaunas, tačiau, tai neklidė stebėti ir iš arčiau pažinti, kur link viskas slinko. Dabar galima drąsiai sakyti, kad tuo metu, jei kariuomenė, kuri karo lauke priešą nugalėjo ir privertė trauktis, nebūtų ėmusi žygių pastoti kelią slaptai besibraunantiems į kraštą priešui, tai transportai su tremtiniais į Sibirą būtų prasidėję gerokai prieš 1940 m., o ir teisėtų vyriausybių

likimas būtų išspręstas. Ir šiandieną, kai tenka girdėti aiškinant, kad tuo metu Lietuvai jokio pavojaus nebuvę, tai nenoromis pradėdi galvoti, arba tie žmonės neturėjo ir neturi nuovokos, arba per akis meluoja. Juk ne paslaptis, kad priešais ir dabar visą laiką tebenaudoja tas pačias priemones, kokias naudojo anuo metu ir mūsų beatsikuriančiame krašte, ir be jokių rizikingų karų pavergė (jų aiškinimu — išlaisvino) didelę pasaulio dalį.

Kai dėl mūsų veiksmų nusiskundimų, kad jiems tenka raudonuoti iš gėdos dėl kariuomenės anuo metu išsišokimų, tai trumpai sakant: būtų liūdna, jei nebūtų juokinga. Visos tos delegacijos, kurios ten vienokia ar kitokia proga lankosi, vieton rūpintis, kas turi delegacijoj dalyvauti, kaip sustoti fotografuojantis, ar neturėtų pagalvoti, ir ką kalbėti, susitikus su augštesniais pareigūnais. O kalbėti, atrodo, būtų apie ką. Ar negalima paaiškinti, kad Lietuva, anuo metu pati būdama silpna, pastoja kelią, vesiveržiančiam į kraštą priešui ir keliolikai metų prailgino nepriklausomybės gyvavimą. Tuo tarpu laisvas pasaulis, nors ir būdamas pajėgus, iki šiol nesugeba apsiginti. Pagaliau nereikėtų praleisti progos priminti ir Jaltos ir Potsdamo susitarimų, kad lietuviai tokios baisios išdavystės pamiršti negali. (Pareiškimai, sutinka ar nesutinka, taip kaip ir nu-

sifotografavimai, didesnės reikšmės neturi). Man rodos, kad šiaip ar taip, bet mūsų delegatams raudonuoti iš gėdos nereikėtų, o raudonuoti turėtų tie kiti.

Kai dėl KARIO "naujos linijos", tai tektų pasakyti, kad KARYS yra per kuklus, ir tikrai, ar nevertėtų pasireikšti plačiau. Dabar besekant spaudą, susidaro vaizdas, kad išgalvoti kokius šmeižtus ir kaltinti yra normalus dalykas, tačiau, jei KARYS pradeda faktus aiškinti, tai jau nebergerai, jau yra politikavimas, pasukimas į naujas linijas ir pan. Visai pagal "genialiuosius vadus": jei tave puola — nemėgink gintis, kitaip būsi visokeriopas priešas. Neteko pastebėti, kad žurnalas leistųsi į polemikas su visokiomis "nusi-dėvėjusiomis" partijomis, bet kai atsiranda tiesioginių kaltinimų, nutylėti jau nereikėtų, nes kaip sakoma: ant palinkusio beržo visos ožkos lipa.

J. M.

New York

P. S. Nenorėdamas, kad KARYS turėtų nuostolius dėl "nusivylusių", kurie atsisako jį remti, siunčiu 6 dol. naujai prenumeratai 1963 m. KARĮ prašau siųsti pagal pridėtamą antrašą.

* * *

Š. m. KARIO Nr. 1 p. Jadvyga Gražulienė savo straipsnyje "Savanoriai" rašo, greičiausiai, fantaziją. Jei ir turėjo omenyje kokį pažįstamą iš nepriklausomybės kovų ir ką nors prisimena, tai, kaip moteris, neskiria pasižymėjimo ženklų.

Aš čia kaltinu KARIO redakciją, kad klaidos neištaisė. Karo metu už pasižymėjimus 1919 - 1920 m. duodavo (jis vienas ir tada tebuvo) vyčio kryžių.

Savanorių medaliai buvo pagaminti ir dalijami tik 1928 metais, kurį ir aš gavau.

K. M. J. Šarūnas

Nostra culpa, nostra maxima culpa.
Red.

* * *

"KARYS" — SAVANORIAMS

Lietuvos atsargos karių kasdieniame gyvenime du dalykai verti dėmesio: laisvoji lietuviška kariška spauda ir gyvieji Lietuvos kūrėjai-savanoriai.

Jei mes savo spaudos neskaitysime ir neremsime, ji nustos savo pulso. Gi dėl jų senyvo amžiaus sa-

New Yorkas, 1963 m. sausio 25 d.

Ponui

Pulkininkui J. Šlepečiu
L.V.S. Ramovė New Yorko
Skyriaus Pirmininkui

Didžiai gerbiamas Pirmininke,

Klaipėdos krašto atvadavimo minėjimui pasibaigus, turiu malonią pareigą pareikšti Mažosios Lietuvos lietuvių, kitų minėjimo rengėjų ir visų minėjimo dalyvių nuoširdžią padėką L.V.S. Ramovė New Yorko Skyriaus nariams už aktyvią talką minėjimą rengiant ir pravedant. Ypačingai Tamstos, gerbiamas Pirmininke, sąžiningas ir darbingas įnašas žymiai prisidėjo prie minėjimo pasisekimo ir pradžiugino bei padrąsino visus tuos, kurie rūpinosi tomis reikšmingomis iškilimėmis.

Jūsų talka — nors ir kuklioj organizacinėj plotmėj ir mažame New Yorko lietuvių rate — tebūna ryški jungtinių lietuviškų jėgų stiprybės demonstracija, reikalinga ir būtina ateities žygiuose dėl Mažosios Lietuvos išvadavimo iš bolševikų jungo.

Su tikra pagarba

M. Brakas, pirm.

vo didvyriais — savanoriais ilgai džiaugtis negalėsime, nes jų gretos vis mažėja. Taip jau yra įprasta, kad mūsų širdims mieloms dienoms — tautos didžiųjų įvykių minėjimuose, gyvieji Lietuvos didvyriai pagerbiami, sysodinant juos veidu į save. Mes manome, kad tuo būdu suteikiame jiems džiaugsmo. Tačiau portretas mirusiajam džiaugsmo jau ne-teikia; džiaugiasi tik tie, kurie jį mato.

Kad suteikus nuolatinį džiaugsmą mūsų tarpe dar esantiems, taip lemtingam laikotarpyje stojusiems savanoriais atkurti tautos nepriklausomybę, išreikšti jiems dėkingumą, pagarbą ir meilę už jų jaunystės žygius ir prisirišimą Lietuvos žemei, L.V.S. "Ramovės", Melbourne skyrius penkiems savo skyriaus nariams kūrėjams - savanoriams, gyvenantiems iš socialinės globos kuk-

lios pensijos, užprenumeravo 1963 metams "KARĮ".

V. Š.

KARYS šiuo Melbourne ramovėnų žygiu džiaugiasi. Šis jų pavyzdys, linkėtina, bus pasektas ir kitų skyrių. Red.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

LĖK SAKALĖLI, Lietuvių dainorėlis. Dainas atrinko komisija. Išleido Pirmosios JAV ir Kanados Lietuvių Dainų Šventės 1956 m. Čikagoje komitetas, 1962 m. Čikagoje. 113 psl. dainų teksto ir gaidų.

Juozas Porojus — SULAUŽYTOS DIENOS. Lyrika. Išleido Nida Londone, viršelį ir iliustracijas piešė dr. M. Žukauskienė. 96 psl.

M. Vaitkus, SU MINIJA Į BALTIJĄ, atsiminimai I d., 210 psl., kaina \$1.50. NIDOS leidinys.

KOMUNISTAI IR SOCIALISTAI

J. A. Valstybių komunistų partijos lyderis Gus Hall išpėjo partiečius "draugus" nemaišyti "kraštutinių dešiniųjų" su "darbo unių vadais, liberalais, progresyviaisiais ir su socialistais". Mat, šie, pastarieji, jis paaiškino, vėliau turės susijungti su komunistais prieš hitleriškąsias antikomunistines bacilas".

Atrodo, jog šia lyderio nusakyta kryptimi, Amerikos komunistų partijai neblogai sekasi. Pav.: New York Post, žydų laikraščio, bendradarbiš Murray Kemptonas, kuris yra kartu ir J.A.V. socialistų partijos narys, kalbėdamas komunistų mitinge, 1962 m. birželio 7 d., komunistą Gus Hall'ą pavadino "broliu" ir susirinkusiems "draugams" pareiškė: "mūsų vaikų vaikai, vieną dieną, visi kartu vaikščios šviesoje". Be to, J.A.V. socialistų partijos žymūnas ir patriarchas Norman Thomas, sakydamas kalbą komunistinio fronto bendrų pietų metu, 1962 m. spalio 12 d., buvo sveikinamas Gus Hall'o, Ben Daviso, Miriam Friedlander ir Elizabeth Gurlley Flynn, kurie visi dalyvavo tuose pietuose ir visi priklauso J.A.V. komunistų partijos tautiniam komitetui.

Mūsų vadavimo veiksmuose dalyvauja "lietuviškieji" socialistai. Įdomu, nuo ko jie ir ką vaduoja, jei jie niekuo nesiskiria nuo amerikonių, sėbraujančių su komunistais? N. R.

Kennedy paskyrė negrą Thurgood Marshall federaliniu teisėju Kartą, Detrote kalbėdamas, jis yra pasakęs: "Kai mes, spalvuotieji žmonės, perimsime valdžią, tai kiekvieną kartą, kai baltasis atsikvėps, jis turės mokėti pabaudą". C. F.

St. Butkaus, Pirmojo N. Lietuvos Kareivio, fondan aukojo:

134. Kriščiūnas Ant., Boston - \$4.00
Nuoširdus aciū!

Šiomis dienomis Brazilijos kariuomenės įsakymas paskelbė, kad tik nevedę kareiviai gali būti skiriami trimičiaus. Pasiremta tuo, kad girdi, vedę vyrai nebeturi pakankamai kvapo išpūsti stiprų ir virpantį trimito balsą. N. R.

—O—

Pagyvenęs viengungis staiga atidėjo vedybas dviem dienom. Paklaustas draugo ar kas atsitiko svarbaus, kad reikėjo pakeisti vedybų datą, atsakė:

"— Beveik atsitiko. Mat apskaičiavau, kad kada turėsime švęsti sidabrinės vestuves, bus šeštadienis. Tu, gi žinai, kad aš kiekvieną šeštadienį lošiu golfą."

—O—

New York Daily Post, birž. 21 d. laidoje, str. "Rothschild I" kurio autorius yra Joseph Barry, mini tokį barono de Rotšildo posakį apie šių dienų Europą: "Gojai padarė tokią baisią betvarkę Europoje, kad... jau laikas mums žydams, perimti valdžią..." C. F.

—O—

Episkopatų vyskupas Kalifornijoje, James A. Pike, pakviestas kalbėti sinagogoje New Yorke, pasakė, kad "amerikanizmas ir komunizmas, abu, turi savo šaknis Biblijoje". Ten jis buvo pagerbtas ir apdovanotas medaliu. C. F.

?

AR PRENUMERATA
JAU SUMOKĖTA?

VERTINGA DOVANA

Lietuvių Veteranų Sąjungos Ramovės Pirmas Dešimtmetis 1950-1960 knyga yra puiki, vertinga dovana giminėms, artimiesiems ir draugams, jų vardadienio, gimtadienio ar kita progą. Ją galima užsisakyti pas Sąjungos išdininką šiuo adresu: Mr. K. Oželis, 2527 West 45th Street, Chicago 32, Ill., USA (LA 3-4216). Kaina \$8.50.

AUKOJO KARIUI:

\$15.00

Reklaitis, M. Chicago, Ill.

\$5.00:

Chase M. W., Hartford, Conn.

Po \$4.00:

Abaravičius K., Chicago, Ill., Alksninis V., Maspeth, N. Y., Butkūnas A., St. Charles, Ill., Daniliauskas J., Springdale, Conn., Diržys A., B'klyn, N. Y., Dusevičius K., Boston, Mass., Griežė - Jurgelevičius S., Dorch., Mass., Janonis Fulgentas, Brockton, Mass., Jonkutė A., Chicago, Ill., Kubilius V., Hyde Park, Mass., Plechavičius P., Chicago, Ill., Ramonas K., Chicago, Ill., Rumša, Z., Chicago, Ill., Svilas B., Detroit, Mich., Šadeika, Č., Detroit, Mich., Švarplaitis, J., Wingdale, N. Y.

Po \$3.00:

Bulota P., Hamtramck, Mich., Dambrauskas M., Tacoma, Wash., Vadišius K., Manchester, Conn.

Po \$2.00:

Abraitis J., Chic., Ill., Baipšys St., Beverly Shores, Ind., Bajerčius Br., Boston, Mass., Baltrušaitis Vl., Rochester, N. Y., Barvydas St., Detr., Mich., Jaras P., Norwood, Mass., Linkus Pr., Chicago, Ill., Lukas A., Oakville, Canada, Petrušaitis P. Racine, Wisc., Telksnys J., Gr. Neck, N. Y., Trečiokas J., Chicago, Ill., Vasikauskas Vl., Richm. Hill, N. Y., Zukas V., Chicago, Ill.,

Po \$1.50:

Mikolaitis J., Westwood, N. J.

Po \$1.00:

Andrašiūnas J., Los Ang. Calif., Baika Af., Boston, Mass., Kukarskas J., Balt., Md., Mingėla A., Hamilton, Canada, Pocius A., Rockford, Ill., Saudzis V., Phila., Pa., Tvarkūnas Br. Phila., Pa., Valaitis St., Kenosha, Wisc., Valantiejus P., Waterbury Conn., Židžiūnas Vl., Worcester, Mass.

KARYS dėkoja aukotojams!

KUR PRALEISTI ATOSTOGAS ?

Pensilvanijos **POCONO** kalnuose! Tik čia galėsite pamatyti visą gamtos grožį, rasti ramybę ir gerą poilsį, kuris po sunkaus visų metų darbo kiekvienam labai reikalingas.

ECHO VALLEY LODGE,

tai vieta, kurioje Jūs, su šeima, ar be jos, lietuviškoje vasarvietėje praleisite laiką, kuris ilgais liks Jūsų maloniausias prisiminimas, o kartu suteiks Jums poilsio, ramybės ir lietuvišką aplinką.

ECHO VALLEY LODGE,

be poilsio, Jūs dar rasite ir puikų restoraną, erdvius, atskirus ir patogius kambarius su visais patogumais, ar tai viengungiui, ar tai šeimai, puikią teniso - krepšinio aikštelę, gerą lietuvišką maistą ir malonų patarnavimą.

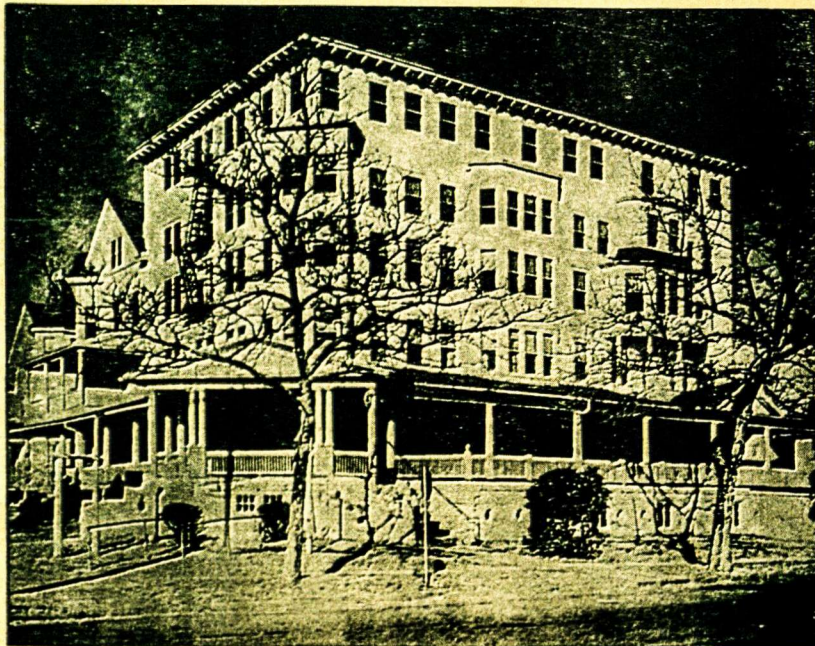
ECHO VALLEY LODGE,

be viso kito, poilsio ir žaidimų, Jūsų patogumui ir patarnavimui yra dar ir puiki didelė maudyklė (swimming pool), nuosavas, mažas ežeriukas ir 20 akrų puikaus miško.

Prijimami, taipogi, užsakymai vestuvių puotoms, iškilmėms, organizacijoms ar pavienėms grupėms.

ECHO VALLEY LODGE

veikia per ištisus metus. Lietuviai savininkai, **JULIUS** ir **ELENA GARMAI**, visus maloniai kviečia atvykti. Iš anksto kreiptis: **ECHO VALLEY LODGE, Echo Lake, Pa.** Tel.: **STroudburg, Pa. 424 - 1920** arba **717 - 424 - 1920**.

HOTEL NIDA CORP.

Visi maloniai kviečiami vasaros poilsui prie Atlanto į viešbutį "NIDA" Asbury Parke, N. J., 7-tos ir Park Ave. kampe, telef. PR 4-7788. Švarūs kambariai, rami vieta, pigus ir skanus maistas.

Viešbučio salė išnuomojama įvairiems pobūviams. Prie viešbučio veikia restoranas ir baras. Patogus susisiekimą traukiniu ir autobusais.

Savininkai:

P. C. MAČIULIAI

Seventh & Park Avenues
Asbury Park, N. J.

Telefonas — PRospect 4-7788

Prenumerata JAV-se ir užsienyje:
Metams — \$6.00, pusmečiui — \$3.00,
atsk. nr. — 60¢. Skelbimai pagal su-
sitarimą. Pinigus siųsti šiuo adresu:

L. BILERIS, % KARYS
916 Willoughby Avenue
Brooklyn 21, N.Y., U.S.A.

Keisdami adresą nedelsdami praneš-
kite KARIUI, pažymėdami naująjį
ir senąjį adresą.

Rankraščiai redakcijoje nesaugomi.

Įvairių autorių straipsniai skelbiami
KARYJE nevisada reiškia redakcijos
ar leidėjų nuomonę.

KARYS išleidžiamas kiekvieno mė-
nesio pradžioje. Jam skiriami straips-
niai turi pasiekti redakciją dvi sa-
vaites prieš išleidimą.